

งานวิจัยนี้ได้รับการรับรองโดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เลขที่โครงการ/รหัส IRB-SHS 2020/1004/70

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์

วิกฤติการณ์ทางการเมือง พ.ศ. 2556 - พ.ศ. 2557 ที่เกิดความขัดแย้งและความรุนแรงทางการเมืองในหมู่ประชาชนที่มีความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่าง วิกฤติการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นจากการประท้วงต่อต้านรัฐบาลตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2556 ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2557 นับตั้งแต่รัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เสนอร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภาในเดือน สิงหาคม พ.ศ. 2556 จนเป็นเหตุให้เกิดการชุมนุมประท้วงทางการเมือง โดยมีนายสุเทพ เทือกสุบรรณ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ ผู้นำคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (กปปส.) เป็นแกนนำในการเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาล ซึ่งจุดสิ้นสุดของปรากฏการณ์ดังกล่าวคือ การพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร และการรัฐประหารโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในวันที่ 22 พฤษภาคม 2557

4.1. สาเหตุของความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงวิกฤติการณ์ทางการเมือง พ.ศ. 2556 - พ.ศ. 2557

สาเหตุของความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงวิกฤติการณ์ทางการเมือง พ.ศ. 2556 - พ.ศ. 2557 เกิดจากเงื่อนไขเชิงโครงสร้าง และเงื่อนไขเชิงตัวแสดง เงื่อนไขเชิงโครงสร้าง ได้แก่ 1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ที่ส่งผลต่อการจัดโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจใหม่ 2) ค่านิยมทางสังคม (social values) ที่มีต่อประชาธิปไตยผ่านวาทกรรมระบอบทักษิณ 3) การไม่สามารถทำหน้าที่ได้ของสถาบันทางการเมืองหลักและกระบวนการเลือกตั้ง และเงื่อนไขเชิงตัวแสดงในมิติของการริรอนสัมพัทธ์ (relative deprivation)

4.1.1 เงื่อนไขเชิงโครงสร้าง

4.1.1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ที่ส่งผลต่อการจัดโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจใหม่

รากของความขัดแย้งและความรุนแรงทางการเมืองในช่วงวิกฤติการณ์ทางการเมือง พ.ศ. 2556 - พ.ศ. 2557 มีรากมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ที่ส่งผลต่อการจัดโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจใหม่ ก่อให้เกิดพรรคการเมืองที่เข้มแข็ง รัฐบาลที่เข้มแข็ง นายกรัฐมนตรีที่เข้มแข็ง ที่วางรากฐานให้พรรคไทยรักไทยเป็นรัฐบาลที่เข้มแข็ง จนเกิดความพยายามในการช่วงชิงอำนาจ ล้มล้างรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปเข้ามามีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญจนมีการกล่าวว่าเป็น "รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน" นอกจากนี้ในส่วนของเนื้อหาสาระก็มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ไขปัญหาในอดีตจนมีการกล่าวว่าเป็นแล้ว "รัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูป"

ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวได้วางโครงสร้างของสถาบันทางการเมืองและโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจแตกต่างไปจากเดิมโดยมีเป้าหมายเพื่อมุ่งให้เกิดรัฐบาลที่เข้มแข็ง นายกรัฐมนตรีที่เข้มแข็ง เพราะที่ผ่านมาไม่เคยมีรัฐบาลใดอยู่ครบวาระในการบริหารประเทศ 4 ปี เกิดการยุบรัฐสภาบ่อยครั้ง ผลที่ตามมาคือ ความไม่ต่อเนื่องของนโยบายในการบริหารประเทศ ในขณะเดียวกันก็ออกแบบให้รัฐสภาตรวจสอบรัฐบาลได้ยากขึ้นเพื่อให้รัฐบาลอยู่ครบวาระในการบริหารประเทศ รวมถึงการออกแบบระบบการเลือกตั้งรูปแบบใหม่นอกจากมีการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตแล้วยังมีการเลือกตั้งผ่านระบบบัญชีรายชื่อ ซึ่งระบบการเลือกตั้งแบบนี้นำไปสู่ระบบพรรคการเมืองใหญ่แบบสองพรรคมากกว่าระบบพรรคการเมืองแบบหลายพรรค

การเลือกตั้งทั่วไปที่เกิดขึ้นครั้งแรกภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 คือ การเลือกตั้งทั่วไปในพ.ศ. 2544 ในการเลือกตั้งครั้งนั้นพรรคไทยรักไทยได้รับคะแนนเสียงอย่างท่วมท้นด้วย คุณลักษณะของผู้นำพรรคได้แก่ ดร.ทักษิณ ชินวัตรและนโยบายพรรคที่มีความโดดเด่น และเป็นครั้งแรกในการเมืองไทยที่มีการใช้นโยบายพรรคในการหาเสียงอย่างจริงจังและเข้มข้น เมื่อพรรคไทยรักไทยชนะการเลือกตั้งและเป็นพรรคหลักในการจัดตั้งรัฐบาลผสม พรรคไทยรักไทยได้ควมรวมพรรคการเมืองอื่น ยุบรวมพรรคการเมืองอื่นๆ ทำให้พรรคไทยรักไทยมีจำนวนสมาชิกพรรคเพิ่มขึ้นจากการควมรวม ยุบรวมพรรค ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงเสียงข้างมากในรัฐสภาซึ่งทำหน้าที่นิติบัญญัติกับรัฐบาลซึ่งทำหน้าที่บริหารคือคนกลุ่มเดียวกัน ซึ่งปรากฏการณ์นี้ก็เป็นวิถีปกติของระบบการเมืองแบบรัฐสภาในระบอบประชาธิปไตย

ภายใต้โครงสร้างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ที่ออกแบบให้เกิดรัฐบาลที่เข้มแข็ง นายกรัฐมนตรีที่เข้มแข็ง และการตรวจสอบฝ่ายบริหารโดยฝ่ายนิติบัญญัติยากมากขึ้น ยิ่งตอกย้ำให้พรรคไทยรักไทยมีความแข็งแกร่งมากขึ้นในฐานะพรรคการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนที่มาจากการเลือกตั้งและในฐานะพรรคการเมืองที่เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล

ความเข้มแข็งของพรรคเพื่อไทยถูกตอกย้ำอีกครั้งในการเลือกตั้งทั่วไปพ.ศ. 2548 ที่พรรคไทยรักไทยได้รับการเลือกตั้งโดยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกินกึ่งหนึ่งของรัฐสภา จนสามารถจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้ซึ่งถือว่าเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การเมืองไทยที่พรรคการเมืองหนึ่งมีเสียงข้างมากเกินกึ่งหนึ่งของรัฐสภาและสามารถจัดตั้ง “รัฐบาลพรรคเดียว” ได้ ผลที่ตามมาคือ เกิดรัฐบาลที่เข้มแข็งและนายกรัฐมนตรีที่เข้มแข็งตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 โดยที่ฝ่ายนิติบัญญัติไม่สามารถตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้งได้

ความเข้มแข็งของพรรคไทยรักไทยและรัฐบาลทักษิณ ชินวัตรในขณะนั้น ประกอบกับการดำเนินนโยบายที่เข้าถึงประชาชนและก่อให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจในมิติต่างๆ ทำให้พรรคไทยรักไทยและรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร เป็นที่ชื่นชอบนิยมในหมู่ประชาชนจำนวนมากของประเทศ แต่ในทางตรงกันข้ามก็มีกระแสต่อต้านโดยมองว่า หลายนโยบายของรัฐบาลมีลักษณะเอื้อประโยชน์ให้กับพวกพ้องของตัวเองเป็นสำคัญจนเกิดคำว่า “การคอร์รัปชันเชิงนโยบาย” ซึ่งเป็นลักษณะผลประโยชน์ทับซ้อน (conflict of interest) ลักษณะหนึ่ง และเป็นเหตุหนึ่งที่น่ามาซึ่งการชุมนุมประท้วงต่อต้านรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร โดยกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยซึ่งนำโดยสนธิ ลิ้มทองกุล และในท้ายที่สุดก็นำมาสู่การรัฐประหารในวันที่ 19 กันยายน 2549 โดยพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน มีการดำเนินคดีอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร และในช่วงเวลานั้นทักษิณ ชินวัตรได้เดินทางออกนอกประเทศ

แม้จะมีการการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญโดยการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2554 แต่ในการเลือกตั้งทั่วไปในพ.ศ. 2554 พรรคเพื่อไทยซึ่งมีหัวหน้าพรรคคือ ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ซึ่งเป็นน้องสาวของทักษิณ ชินวัตร ก็กลับเข้ามาเป็นรัฐบาลอีกครั้ง

ทั้งนี้รากของความเข้มแข็งของพรรคเพื่อไทยที่พัฒนามาจากพรรคไทยรักไทย สะท้อนให้เห็นว่า แม้ว่าพรรคไทยรักไทยจะถูกยุบพรรค ผู้นำพรรคเดินทางออกนอกประเทศ ผู้นำพรรคถูกดำเนินคดีต่างๆ แต่ความนิยมของประชาชนที่มีต่อพรรคไทยรักไทยก็ยังคงมีอยู่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากการที่พรรคเพื่อไทยได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งและได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล

ความเข้มแข็งของพรรคเพื่อไทยที่มีรากฐานมาจากพรรคไทยรักไทยซึ่งถูกทำให้เข้มแข็งโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 อาจกล่าวได้ว่าเป็นชัยชนะอีกครั้งของอดีตพรรคไทยรักไทย และเป็นที่มาที่ทำให้เกิดความพยายามในการช่วงชิงอำนาจในการบริหารประเทศโดยพรรคฝ่ายค้าน

ในทรรศนะของแกนนำรัฐบาลและแกนนำแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ

(นปช.) ความเข้มแข็งของรัฐบาล นายกรัฐมนตรี และพรรคไทยรักไทย ที่เป็นผลมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ทำให้พรรคไทยรักไทย พรรคพลังประชาชน และพรรคเพื่อไทย ชนะการเลือกตั้งทั่วไป และทำให้เกิดลักษณะของความเป็น “รัฐบาลถาวร” และ “ฝ่ายค้านถาวร” กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ในอดีตพรรคการเมืองจะผลัดเปลี่ยนกันเป็นรัฐบาลและฝ่ายค้าน แต่นับตั้งแต่การเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2544 จนถึงการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2554 พรรคไทยรักไทยที่ถูกยุบพรรค และย้ายไปพรรคพลังประชาชน และตั้งพรรคเพื่อไทย ตามลำดับ ต่างก็ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งทั่วไปทุกครั้ง จนกล่าวได้ว่าเป็น “รัฐบาลถาวร” ซึ่งตรงนี้เองเป็นเหตุให้พรรคที่เป็นฝ่ายค้านอยู่ในสถานะที่เป็นฝ่ายค้านตลอดไป ไม่สามารถกลับมาเป็นรัฐบาลได้ กลายเป็น “พรรคฝ่ายค้านถาวร” จึงเกิดความพยายามช่วงชิงอำนาจและล้มล้างรัฐบาลที่มาจากเลือกตั้ง

พงษ์เทพ เทพกาญจนา รองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร รากของความขัดแย้งทางการเมืองนั้นมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่จัดโครงสร้าง **ความสัมพันธ์เชิงอำนาจใหม่** ทำให้เกิดรัฐบาลเข้มแข็ง (strong government) ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่พรรคเพื่อไทยเข้ามาเป็นรัฐบาล จนนำไปสู่การเกิดภาวะ “รัฐบาลถาวร” และ “ฝ่ายค้านถาวร”

“ ตื่นเหตุงริงๆ นะครับ ผมคิดว่ามาจากเรื่องของการช่วงชิงอำนาจคือ ตั้งแต่มีรัฐธรรมนูญปี 2540 รัฐธรรมนูญปี 2540 ทำให้มีรัฐบาลที่เข้มแข็ง แล้วก็จังหวะนี้ปรากฏว่าพรรคไทยรักไทยเข้ามามีอำนาจทางการเมือง เป็นรัฐบาลที่มีเสียงข้างมากพอสมควร เพราะก่อนหน้าเห็นได้ว่าการเมืองไทยมันมีการหมุนเวียนเปลี่ยนไปมา ปีนี้เป็นฝ่ายค้าน เลือกตั้งครั้งหน้าเป็นรัฐบาล สลับกันไปมา แต่ตั้งแต่ปี 2540 กลไกตามรัฐธรรมนูญแบบใหม่ แล้วก็ความเข้มแข็งของพรรคไทยรักไทย พรรคไทยรักไทยก็เป็นพรรคการเมืองหลักที่เป็นรัฐบาลมาโดยตลอด ในขณะที่ปฏิเสธไม่ได้ว่าอย่างพรรคประชาธิปัตย์ก็เลยกลายเป็นฝ่ายค้านถาวร ในขณะที่พรรคไทยรักไทยเป็นรัฐบาลถาวร ซึ่งก่อนหน้านั้นไม่ใช่ประชาธิปัตย์เป็นรัฐบาลก็เป็นฝ่ายค้านก็จะสลับกัน ตอนหลังพรรคการเมืองบางพรรคการเมืองปี 2549 พรรคการเมืองอื่นก็หลุดออกนอกขอบไปเลย คือทุกพรรคอื่นกลายเป็นพรรคฝ่ายค้านหมด ถ้าเป็นเช่นนั้นพรรคการเมืองอื่นเขาก็จะรู้สึกใหม่ครับ เป็นฝ่ายค้านตลอดไปซึ่งมันไม่เคยมีแบบนี้ในเมืองไทย แล้วก็ไม่มีควมอดทนแบบในต่างประเทศต่างประเทศบางพรรคเขาอดทนที่จะเป็นฝ่ายค้าน 20 ปีได้ เขารู้ว่าเขาจะเป็นฝ่ายค้าน 20 ปีเขาสู้ไปเรื่อยๆ สุดท้ายเขาก็กลับไปเป็นรัฐบาลหลายประเทศเป็นแบบนี้ แต่พรรคการเมืองไทยไม่เคยเป็นแบบนี้”¹⁰⁰

จาตุรนต์ ฉายแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร การจัดโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจใหม่ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ยังทำให้ผู้มีอำนาจที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งยอมรับไม่ได้จากการที่ระบบพรรคการเมืองมีความสำคัญมากขึ้น ซึ่งเป็นความไม่ความสมดุลของการจัดสรรอำนาจในระบบการเมือง จนนำมาสู่ความพยายามในการจัดสรรอำนาจใหม่อีกครั้ง

“โครงสร้างทางการเมืองแบบนี้มันเป็นโครงสร้างหรือระบบทางการเมืองที่มีผลต่อเนื่องมาจากการใช้รัฐธรรมนูญ 2540 ที่ทำให้ระบบพรรคการเมืองมีความสำคัญมากขึ้น ประชาชนสามารถกำหนดรัฐบาล กำหนดพรรคการเมืองที่มาเป็นรัฐบาล กำหนดนโยบายของพรรคการเมืองซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาล ระบบแบบนี้ทำให้ผู้ที่มีอำนาจโดยไม่ได้มาจากการเลือกตั้งทั้งหลายเขาจับไม่ได้ เพราะมันไปลดทอนอำนาจเขา เป็นความไม่เคยชิน เป็นความน่ากลัว น่ากลัวว่ามันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงมากกว่านี้ น่ากลัวว่าพรรคการเมืองก็จะเอาใจคนส่วนใหญ่ ซึ่งบางส่วนมันก็เป็นข้อเท็จจริงอยู่ว่าพรรคการเมืองก็ต้องเอาใจคนส่วนใหญ่ซึ่งก็หมายถึงคนยากคนจน แล้วถ้าไม่ให้ความสำคัญกับชนชั้นสูงเพียงพอ ก็จะทำให้เกิด

¹⁰⁰ พงศ์เทพ เทพกาญจนา, รองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร, สัมภาษณ์โดย วรลัญช์ ไรจนพล, 31 กรกฎาคม 2563.

ความรู้สึกอย่างนี้ได้ หากเกิดความรู้สึกอย่างนี้ ความไม่พอใจอย่างนี้ มันก็กลายเป็นความพยายามที่จะต่อต้านขัดขวางต่อเนืองกันมา มันเป็นความไม่สมดุลของการเมืองของการจัดสรรอำนาจ¹⁰¹

ผลที่ตามมาจากโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจใหม่นั้น ทำให้เกิด**ความพยายามในการช่วงชิงอำนาจรัฐบาล ล้มล้างรัฐบาล** เพื่อนำไปสู่การจัดสรรอำนาจทางการเมืองใหม่ ทั้งจากพรรคการเมืองที่เป็นฝ่ายค้านถาวร และผู้มีอำนาจที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง

ในทฤษฎีของพงษ์เทพ เทพกาญจนา รองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ความเข้มแข็งของรัฐบาล ทำให้ฝ่ายค้านที่อยู่ในสถานะ “ฝ่ายค้านถาวร” ไม่สามารถยอมรับสภาวะนี้ได้ จึงมีความพยายามใน การช่วงชิงอำนาจรัฐ การล้มล้างรัฐบาล

“ การที่จะเป็นฝ่ายค้านอาจจะรู้สึกว่ามันรับไม่ได้จริงๆ เมื่อรับไม่ได้ แน่แน่นอนว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในรัฐบาลไทยรักไทยตอนนั้นที่มีนายกรัฐมนตรี ดร.ทักษิณ พอมีประเด็นอะไรที่หรือปัญหาต่างๆ ขึ้นมา ก็เป็นจังหวะให้พรรคการเมืองที่เป็นฝ่ายค้านถาวรอาศัยจังหวะ พุดง่ายๆว่ามันต้องล้มล้างระบบแบบนี้ ถ้าไม่ล้มล้างก็เป็นฝ่ายค้านไปเรื่อย ซึ่งตอนนั้นก็ต้องยอมรับว่ามีกระบวนการเช่นการพยายามไม่ให้เกิดการเลือกตั้งเลือกตั้งปี 2549 ล้มการเลือกตั้งโดยการไม่ลงสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อที่จะสร้างปัญหาต่างๆ และมีการร่วมมือจากหลายฝ่าย ซึ่งสุดท้ายเขาก็ทำสำเร็จในการที่ล้มรัฐบาลไทยรักไทยไปได้ แต่ถึงแม้ว่าล้มรัฐบาลไทยรักไทยไปแล้วแล้วเลือกตั้งใหม่ มีการยึดอำนาจ เลือกตั้งใหม่ ก็ปรากฏว่าขนาดยุบพรรคไทยรักไทยไปแล้ว ก็ยังมีพรรคพลังประชาชนขึ้นใหม่ ซึ่งตรงนี้ก็กลับไปรอยเดิมที่ว่าพรรคประชาธิปัตย์ก็เป็นฝ่ายค้านถาวรอีกเขาก็ใช้กลไกเดิม¹⁰²

ทั้งนี้เป็นไปในทิศทางเดียวกับจาตุรนต์ ฉายแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ที่เห็นว่าผู้มีอำนาจที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง มีความพยายามในการจัดสรรอำนาจใหม่

“การจัดสรรอำนาจแบบเดิมมันก็เป็นระบบที่ประชาชนมีส่วนเกี่ยวข้องน้อย พรรคการเมืองก็มีบทบาทน้อย ...เมื่อพรรคการเมืองมีบทบาทมากขึ้นมันก็ทำให้เกิดความขัดแย้งกับกลุ่มคนที่มีอำนาจอยู่

¹⁰¹ จาตุรนต์ ฉายแสง, รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร, สัมภาษณ์โดย วรวัณษ์ ไรจนพล. 30 กรกฎาคม 2563

¹⁰² พงศ์เทพ เทพกาญจนา, รองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร, สัมภาษณ์โดย วรวัณษ์ ไรจนพล. 31 กรกฎาคม 2563

เดิม เป็นความพยายามที่จะขัดขวางหรือล้ม เพื่อที่จะสร้างระบบที่ผู้ที่ไม่เชื่อมโยงกับประชาชน ไม่เชื่อมโยงกับการเลือกตั้งให้กลับมามีอำนาจ ซึ่งในที่สุดมันก็นำไปสู่จุดนั้นจริงๆ”¹⁰³

การช่วงชิงอำนาจ ล้มล้างรัฐบาลนั้น ได้มีความพยายามใน “การสร้างประเด็น” เพื่อนำไปสู่การยึดอำนาจ ในทรวงศ์ของพงษ์เทพ เทพกาญจนา รองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร

“ถ้าดูปี 2549 กับปี 2557 ทุกอย่างเหมือนกัน รัฐบาลมีความเข้มแข็งมากพอสมควร แล้วก็มีความพยายามที่จะสร้างประเด็นต่างๆ เพื่อนำไปสู่การยึดอำนาจ ไม่ใช่เป็นกรณีที่อยู่ดีๆ คุณประยุทธ์เขาจะเห็นว่าคนจะตีกันแล้วมายึดอำนาจไม่ใช่ มันมีการรวมหัวกันระหว่างคุณประยุทธ์ คุณสุเทพ คุณอะไรต่างๆ ใน การที่จะสร้างประเด็นแบบเดียวกันกับปี 2549 เกิดความวุ่นวายในท้องถนนเพื่อนำไปสู่การยึดอำนาจ มีการมีการเลือกตั้งใหม่ ล้มการเลือกตั้ง ถ่วงเวลาการเลือกตั้งใหม่ แทบจะเหมือนกันหมด ตัวละครหลายคนก็หน้าเดิมๆ เพราะฉะนั้นปัญหาที่แท้จริงของมัน มันเกิดมันไม่ใช่เรื่องของการเฉพาะการที่ไปออกกฎหมาย นิรโทษกรรมยกเว้น ตัวนั้นไม่ใช่ตัวหลัก แต่เป้าหมายจริงๆ ต้องการทางที่จะล้มอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นนิรโทษกรรมยกเว้นมันเมือเป็นจังหวะที่อยู่ทางนี้ไปสะดุดขาตัวเองส่งระเบิดให้เขาเอง แต่ถึงไม่มีตรงนั้นรัฐบาลของพรรคเพื่อไทยก็ต้องถูกความพยายามที่จะล้มแต่จะหาจังหวะหาเหตุจากอะไรเท่านั้นเอง”¹⁰⁴

ทรวงศ์ของแกนนำรัฐบาลเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับจตุพร พรหมพันธุ์ แกนนำแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ (นปช.) ที่มีทรวงศ์ว่าจุดเริ่มต้นของความขัดแย้งมาจากความพยายามในการล้มรัฐบาลในขณะนั้น

“ชนวนหลักเขาเริ่มต้นก่อนก็คือ ไม่ต้องการให้รัฐบาลชุดนั้นอยู่ในอำนาจต่อไป แต่ก็พยายามดำเนินการมายาวนาน แล้วฝ่ายรัฐบาลเองก็เปิดประตูได้เพราะ พรบ.นิรโทษกรรมสุดซอย แม้ว่ายอมถอยนะ ถอยออกจากซอย เหตุการณ์ก็ไม่หยุด เพราะว่าเป้าหมายก็คือ การให้รัฐบาลพ้นและจบลงตรงทหารยึดอำนาจ เพราะฉะนั้นเมื่อถามว่าวันนี้ มูลเหตุปี 2556 - 2557 ก็คือ การต้องการเปลี่ยนรัฐบาล เพียงแต่ไม่ต้องการเปลี่ยนตามวิธีการเลือกตั้ง วิธีทางประชาธิปไตย เพราะว่าเลือกตั้งอย่างไรผลลัพธ์มันจะไม่

¹⁰³ จาตุรงค์ ฉายแสง, รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร, สัมภาษณ์โดย วรวัณษ์ ไรจนพล. 30 กรกฎาคม 2563

¹⁰⁴ พงศ์เทพ เทพกาญจนา, รองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร, สัมภาษณ์โดย วรวัณษ์ ไรจนพล. 31 กรกฎาคม 2563

เปลี่ยนในขณะนั้นภายใต้กติกาที่นั้น เพราะฉะนั้นเมื่อรัฐบาลหาเหตุให้เขามันก็เลยกลายเป็นช่องว่างให้เขาเข้ามาจัดการได้ความจริงมันก็มีอยู่แค่นี้เอง¹⁰⁵

ในทางตรงกัน อภิสัทธา เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ผู้นำฝ่ายค้านในรัฐสภาในขณะนั้น กลับมีพรรคชนะในทิศทางที่ตรงกันข้าม โดยมีพรรคชนะว่า**กฎหมายนิรโทษกรรม**เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองมากกว่าความพยายามในการช่วงชิงอำนาจรัฐบาลของฝ่ายค้าน

“พวกผมยังพูดเลยว่ามีความเป็นไปได้สูงที่คุณยิ่งลักษณ์จะกลับมา ก็ไม่ได้มีปัญหาอะไร ผมแถลงตั้งแต่วันเลือกตั้งปี 2554 ว่าเราจะทำหน้าที่ฝ่ายค้านในระบบรัฐสภา แล้วก็ขอให้คุณยิ่งลักษณ์ใช้ความไว้วางใจที่ประชาชนให้ไปในการทำตามนโยบายต่างๆ เราไม่ได้มีปัญหา แต่ผมพูดตั้งแต่วันแรกเลยนะ แต่ถ้าคุณคิดนิรโทษกรรมล้มล้างความผิด อันนั้นมันเกินเลยขอบเขตไปแล้ว เพราะฉะนั้นคือ หลังจากเกิดการชุมนุมแล้วจะมีใครวางแผนยังไงแล้วนำมาสู่การรัฐประหารนั้นเป็นประเด็นหนึ่ง แต่ประเด็นที่คุณปฏิเสธไม่ได้ก็คือ ถ้าคุณไม่ออกกฎหมายนิรโทษกรรมตั้งแต่ต้นทั้งหมดก็ไม่มีทางเกิดขึ้นได้¹⁰⁶

กล่าวโดยสรุป ความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเมือง พ.ศ. 2556 - พ.ศ. 2557 ในทศวรรษของแกนนำรัฐบาลและแกนนำ นปช. มีรากมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่ส่งผลต่อการจัดโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจใหม่ที่ก่อให้เกิดรัฐบาลเข้มแข็ง นายกรัฐมนตรีเข้มแข็ง ระบบพรรคการเมืองเข้มแข็ง และนำไปสู่การเกิดภาวะรัฐบาลถาวรและฝ่ายค้านถาวร โดยโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจใหม่นี้ได้นำไปสู่ความพยายามในการช่วงชิงอำนาจรัฐบาล ล้มล้างรัฐบาล ผ่านการพยายามสร้างประเด็นทางการเมืองเพื่อนำไปสู่การจัดสรรโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจใหม่อีกครั้ง ในขณะที่แกนนำฝ่ายค้านกลับมีพรรคชนะที่ตรงกันข้าม กล่าวคือ สาเหตุของความขัดแย้งทางการเมืองในครั้งนี้ไม่ได้มาจากความพยายามในการช่วงชิงอำนาจ ล้มล้างรัฐบาล แต่มาจากการที่รัฐบาลออกกฎหมายนิรโทษกรรม ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของความขัดแย้งทางการเมืองในครั้งนี้

4.1.1.2 ค่านิยมทางสังคม (social values) ที่มีต่อประชาธิปไตยผ่านวาทกรรมระบอบทักษิณ

ระบบค่านิยมของสังคมที่มีความสอดคล้องประสานกัน (value-coordinated system) มีความลงรอยกัน จะสร้างความสมดุลให้กับระบบสังคมโดยรวม แต่เมื่อไรก็ตามที่ค่านิยมของคนในสังคมไม่สอดคล้อง

¹⁰⁵ จตุพร พรหมพันธุ์, แกนนำแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ (นปช.), สัมภาษณ์โดย วรวัณษ์ วิจารณ์พล. 13 กรกฎาคม 2563

¹⁰⁶ อภิสัทธา เวชชาชีวะ, หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์และผู้นำฝ่ายค้านในรัฐสภาวิทยาลัยอักษรชินวัตร, สัมภาษณ์โดย วรวัณษ์ วิจารณ์พล. 7 กรกฎาคม 2563

ลงรอยกัน ระบบสังคมก็จะขาดความสมดุล และมีแนวโน้มที่จะนำไปสู่การเกิดขึ้นของความขัดแย้งทางการเมือง

สาเหตุของความขัดแย้งทางการเมืองที่นำไปสู่ความรุนแรงทางการเมืองในวิกฤติการณ์ทางการเมือง พ.ศ. 2556 - พ.ศ. 2557 ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากความไม่ลงรอยกันของค่านิยมทางสังคมที่มีต่อสิ่งที่เรียกว่าประชาธิปไตยผ่านวาทกรรมระบอบทักษิณ

วาทกรรม “ระบอบทักษิณ” (Thaksin regime) เป็นคำที่ถูกสร้างขึ้นมาในช่วงรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร (พ.ศ. 2544 - พ.ศ. 2549) ระบอบทักษิณเป็นการพิจารณาที่ระบอบเป็นหลัก คือการเพ่งที่เงื่อนไขสถานการณ์ กรอบสถาบัน และกลุ่มพลังทางการเมือง เศรษฐกิจ และกฎหมายที่เปิดช่องให้กลุ่มอำนาจทุนพรรคไทยรักไทย และการใช้อำนาจรัฐมาดำเนินการเมืองการปกครองแบบรัฐบาลทักษิณ¹⁰⁷ ไม่ได้เป็นการพิจารณาที่ตัวบุคคล ซึ่งระบอบทักษิณสะท้อนผ่านการบริหารประเทศที่รัฐบาลมีความเข้มแข็ง ไม่สามารถถูกตรวจสอบโดยรัฐสภา (เนื่องมาจากโครงสร้างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540) ความเด็ดขาด รวดเร็วในการบริหารประเทศ การใช้นโยบายประชานิยม การดำเนินระบบเศรษฐกิจแบบคู่ขนาน (Thaksinomics) และลักษณะนโยบายรัฐบาลที่ถูกกล่าวหาว่ามีผลประโยชน์ทับซ้อน (conflict of interest) ที่เอื้อประโยชน์ให้กับพวกพ้องเป็นสำคัญ โดยการเข้ามามีอำนาจทางการเมืองนั้นเป็นไปตามครรลองในระบอบประชาธิปไตยผ่านระบบการเลือกตั้ง

ในทางตรงกันข้ามก็เกิดวาทกรรมไม่เอาระบอบทักษิณ (Anti-Thaksin regime) ที่ต่อต้านระบอบทักษิณ โดยพูดหลักว่าภายใต้ระบอบทักษิณ แม้วิธีการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองเป็นไปตามครรลองในระบอบประชาธิปไตยผ่านระบบการเลือกตั้ง แต่เมื่อมีการใช้อำนาจในการบริหารประเทศกลับขาดความชอบธรรม (legitimacy) โดยเฉพาะในประเด็นของนโยบายที่มีลักษณะผลประโยชน์ทับซ้อน (conflict of interest) ที่เอื้อประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้องเป็นสำคัญ การไม่สามารถตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลโดยรัฐสภาได้ จนเกิดการกล่าวว่าเป็น “เผด็จการรัฐสภา” รวมถึงการแทรกแซงการทำงานของระบบราชการและองค์กรอิสระ

ค่านิยมทางสังคม (social values) ที่แตกแยกนี้สะท้อนออกมาผ่านความไม่สอดคล้องกันหรือความไม่ลงรอยกันของการให้คุณค่ากับสิ่งที่เรียกว่าประชาธิปไตยผ่านวาทกรรมระบอบทักษิณ กล่าวอีกนัย

¹⁰⁷ เกษียร เตชะพีระ, “ที่มาของระบอบทักษิณ,” *มติชนรายวัน*, 20 กุมภาพันธ์ 2547.

หนึ่งคือ สังคมแตกแยกออกเป็นสองฝ่ายภายใต้วาทกรรมระบอบทักษิณ คือฝ่ายที่สนับสนุนระบอบทักษิณ และฝ่ายที่ต่อต้านระบอบทักษิณ

ฝ่ายที่สนับสนุนระบอบทักษิณและฝ่ายที่ต่อต้านระบอบทักษิณต่างมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือสิ่งที่เรียกว่าประชาธิปไตย แต่กลับมีมุมมองที่แตกต่างกันในเรื่องของการให้คุณค่ากับสิ่งที่เรียกว่าประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยภายใต้ระบอบทักษิณ คือประชาธิปไตยที่ให้คุณค่ากับ “รูปแบบและกระบวนการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย” เป็นสำคัญ เช่น กระบวนการการเลือกตั้งซึ่งเป็นกระบวนการทางการเมืองในได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย กระบวนการการออกเสียงโดยใช้หลักการเสียงข้างมากในการกำหนดทิศทางในการบริหารประเทศ เป็นต้น

ในทางตรงกันข้าม ประชาธิปไตยที่ไม่เอาทักษิณประชาธิปไตยคือ ประชาธิปไตยที่ให้คุณค่ากับ “สารัตถะ” ของประชาธิปไตยเป็นสำคัญ เช่น ความสามารถในการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาลได้โดยรัฐสภา ความชอบธรรมในการใช้อำนาจของรัฐบาล การคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว การใช้เสียงข้างมากโดยไม่ละเลยการรับฟังเสียงข้างน้อย เป็นต้น

เมื่อทั้งสองฝ่ายมีค่านิยมทางสังคมที่มีต่อสิ่งที่เรียกว่า “ประชาธิปไตย” แตกต่างกัน ถึงแม้จะมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน แต่ก็นำมาซึ่งความขัดแย้งทางการเมือง

ในทศวรรษของสาธิต วงศ์หนองเตย อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์และแกนนำ กปปส. ความขัดแย้งทางการเมืองในพ.ศ. 2556 - พ.ศ. 2557 นั้น เป็นความขัดแย้งที่สะสมเรื่อยมาในช่วงระยะเวลากว่า 10 ปี โดยสาเหตุหลักของความขัดแย้งทางการเมืองในครั้งนี้ คือ **ความขัดแย้งในเรื่องแนวคิดระหว่างคนที่สนับสนุนระบอบทักษิณ และคนที่ไม่สนับสนุนระบอบทักษิณ**

“มันเป็นความสะสมกันมาก่อนหน้านั้นประมาณ 10 ปี ถ้ามว่ามันเป็นความขัดแย้งทางการเมืองในเรื่องอะไร ผมว่าถ้าเป็นเรื่องหลักสุดก็น่าจะเป็นเรื่องของแนวคิดในการบริหารประเทศ ถ้าเป็นภาษาชาวบ้านเราอาจจะบอกว่ามันเป็นความขัดแย้งระหว่างคนที่เอาระบอบทักษิณกับคนที่ไม่เอาระบอบทักษิณ แต่คำว่าเอาระบอบทักษิณกลับไม่เอาระบอบทักษิณ ผมมองว่าเป็นความขัดแย้งเรื่องแนวคิด”¹⁰⁸

ทั้งนี้ สาธิต วงศ์หนองเตย อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์และแกนนำ กปปส. ได้ให้แง่มุมมองระบอบทักษิณในมุมมองของฝ่ายที่สนับสนุนและฝ่ายที่ต่อต้าน ดังนี้

*“แนวคิดของระบอบทักษิณเป็นแนวคิดว่าคนที่มีความ *mandate* ในทางการเมืองจากการเลือกตั้งก็ควรที่จะมีอำนาจเต็มในการตัดสินใจในทางการเมืองทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงนโยบาย*

¹⁰⁸ สาธิต วงศ์หนองเตย, แกนนำ กปปส., สัมภาษณ์โดย วรวิทย์ ไรจนพล, 11 กรกฎาคม 2563

เปลี่ยนแปลงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แม้แต่กระทั่งเรื่องที่ต้องการเข้าไปยึดกุมระบบราชการ หรือเข้าไปควบคุมองค์กรอิสระ รวมถึงเปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎระเบียบทั้งหลาย ฝ่ายที่นิยมระบอบทักษิณเขาก็มีความคิดว่าระบอบทักษิณมีประสิทธิภาพ และสามารถที่จะบันดาลความต้องการให้ได้ทั้งหมด โดยไม่ได้สนใจว่าอาจจะเกิดผลกระทบต่อใครบ้าง แต่จะมีความรู้สึกที่ว่าถ้าประชาชนได้รับการตอบสนองจากรัฐบาล แปลว่ามันอาจจะทำให้ระบบราชการไม่เป็นอิสระ ระบบการตรวจสอบไม่เป็นอิสระ บ้างก็เป็นเรื่องธรรมดา แม้แต่ครั้งหนึ่งงานวิจัยช่วงเวลานั้นจะพบว่าคนจะรู้สึกว่าการทุจริตคอร์รัปชันเป็นเรื่องปกติเพราะว่านักการเมืองก็ให้ประชาชนได้บ้าง

แต่ว่าฝ่ายที่ไม่เอาระบอบทักษิณกลับมีความคิดว่า รัฐบาลกับประชาชนควรมีความยึดโยงกัน ไม่ใช่ใครได้เป็นรัฐบาลเสียงข้างมากแล้วจะสามารถทำอะไรได้อย่างที่ตัวเองต้องการ หรือเข้าไปควบคุมองค์กรอิสระ รวมถึงเปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎระเบียบทั้งหลาย แต่ว่าฝ่ายที่ไม่เอาระบอบทักษิณกลับมีความคิดว่ารัฐบาลกับประชาชนควรมีความยึดโยงกัน ไม่ใช่ใครได้เป็นรัฐบาลเสียงข้างมากแล้วจะสามารถทำอะไรได้อย่างที่ตัวเองต้องการ แต่ก็ต้องฟังเสียงของคนที่ไม่เห็นด้วยเสียงของประชาชนด้วย...เพราะว่าประเทศปกครองด้วยหลักนิติรัฐ นิติธรรม ผู้ปกครองได้ mandate จากประชาชน เป็นการหยิบยืมอำนาจที่แท้จริงของประชาชนมาใช้เพียงชั่วคราวเท่านั้น และในอำนาจที่หยิบยืมเพียงชั่วคราวนั้น ประชาชนไม่ได้ให้ขาดให้ไปทำอะไรก็ได้แต่ต้องทำตามสัญญาประชาคมที่ให้ไว้กับประชาชน และที่สำคัญต้องคำนึงถึงหลักเสียงข้างมากแต่ต้องคำนึงถึงหลักเสียงข้างน้อยด้วย ผมว่ามันคือคำอธิบายของความขัดแย้งที่มันเกิดขึ้นก็เลยทำให้แบ่งคนออกเป็นสองฝ่าย"¹⁰⁹

ในขณะที่ จาตุรนต์ ฉายแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ก็มีทรรศนะไปในทิศทางเดียวกันว่าความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นในครั้งนี้ เป็นความขัดแย้งของค่านิยมทางสังคมที่แตกต่างกันที่มีลักษณะต่อเนื่องมานับตั้งแต่พ.ศ. 2549 **ระหว่างคนสองกลุ่ม คือฝ่ายที่สนับสนุนการเลือกตั้ง รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง กับฝ่ายที่ไม่สนับสนุนการเลือกตั้ง ไม่สนับสนุนรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง** โดยไม่ได้ยึดโยงความไม่ลงรอยกันของความนิยมทางสังคมนั้นเข้ากับระบอบทักษิณ แต่ยึดโยงเข้ากับการเลือกตั้งและรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง เป็นสำคัญ

“ความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงนั้นมันมีลักษณะต่อเนื่องมาตั้งแต่ 2549 ซึ่งเป็นความขัดแย้งระหว่างฝ่ายที่ไม่สนับสนุนการเลือกตั้ง ไม่สนับสนุนให้ประชาชนมีสิทธิมีเสียงมากๆ หรือระบบพรรค

¹⁰⁹ สาธิต วงศ์หนองเตย, แกนนํา กปปส., สัมภาษณ์โดย วรวิมลย์ ใจจนพล, 11 กรกฎาคม 2563

การเมืองให้มีบทบาทมากขึ้น และนำไปสู่การรัฐประหารปี 2549 หลังจากนั้นก็มีความพยายามที่จะเกิด
รัฐบาล เกิดระบบที่จะมาแทนที่ ที่เป็นระบบที่อนุรักษ์กว่า แต่ก็ไม่สำเร็จได้ จนกระทั่งมา มีรัฐบาลที่ตั้งใน
ค่ายทหารแล้วซึ่งเกิดจากการแทรกแซงของกองทัพ เสร็จแล้วก็มาแพ้การเลือกตั้งอีกในปี 2553 2554
จากนั้นก็มีความพยายามที่จะล้มรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งนั้นอีก ซึ่งมันเป็นเรื่องต่อเนื่องกันมาไม่ได้เกิด
จากความไม่พอใจต่อรัฐบาลนั้นเท่านั้น มันเป็นความพยายามที่จะไม่ให้มีรัฐบาลแบบนั้นหรือรัฐบาลที่มา
จากการเลือกตั้งมันอยู่ได้¹¹⁰

ทั้งนี้ในท้ายที่สุด สาเหตุของความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงเวลานี้เกิดจากความไม่ลงรอยกัน
ความไม่สอดคล้องกันของค่านิยมทางสังคมต่อสิ่งที่เรียกว่าประชาธิปไตย ซึ่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.
ประจักษ์ ก้องกีรติ รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการทางวิชาการ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
เรียกว่า การมีอยู่ของพลังที่ต่อสู้กันสองฝ่ายโดยไม่ได้มีการยอมรับร่วมกันถึงการใช้ประชาธิปไตย
เป็นกติกาที่ตกลงร่วมกัน

ในทหระณะผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ ก้องกีรติ รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการทางวิชาการ
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาเหตุของความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าวมี 2
สาเหตุ สาเหตุแรกเป็นสาเหตุเฉพาะหน้า คือ การผลักดันพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม และสาเหตุรากฐาน
คือ การมีอยู่ของพลังที่ต่อสู้กันสองฝ่ายโดยไม่ได้มีการยอมรับร่วมกันถึงการใช้ประชาธิปไตยเป็นกติกาที่ตก
ลงร่วมกัน

“สาเหตุของความขัดแย้ง ในบริบทนั้นมีรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งแล้ว สาเหตุมีสาเหตุรากฐาน
กับสาเหตุเฉพาะหน้า สาเหตุเฉพาะหน้าที่มันเป็น *immediately cause* ก็คือการผลักดันนิรโทษกรรม การ
ผลักดันต้นกฎหมายนิรโทษกรรมมันเป็นเพียงแค่สาเหตุเฉพาะหน้า แต่สาเหตุรากฐานก็คือ ยังมีพลังที่ต่อสู้
กันสองฝ่ายโดยไม่ได้มีการยอมรับร่วมกันถึงการใช้ประชาธิปไตยเป็นกติกาที่ตกลงร่วมกัน ก็เลยทำให้เกิด
ความขัดแย้ง เพราะจริงๆ ตอนนั้น โดยประชาธิปไตยในรัฐสภามีเสถียรภาพ แล้วมันไม่มี *conflict* เพราะ
การเลือกตั้งครั้งนั้นเป็นการเลือกตั้งที่เรียบร้อย การเลือกตั้งปี 2554 ตอนที่คุณอภิสิทธิ์กับคุณยิ่งลักษณ์
แข่งขันกัน *electoral violence* ในการเลือกตั้งก็ต่ำ ก็ไม่ได้มีข้อครหาที่มีการโกงการเลือกตั้ง ผลการ

¹¹⁰ จาตุรนต์ ฉายแสง, รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร, สัมภาษณ์โดย วรวิมลย์ ใจจน
พล, 30 กรกฎาคม 2563

เลือกตั้งก็ได้รับการยอมรับทั้งผู้ชนะและผู้แพ้คือฝ่ายคุณอภิสิทธิ์ ฉะนั้นก็ต้องถือว่าประชาธิปไตยในรัฐสภา ระหว่างพรรคการเมืองนักการเมืองมันนิ่งต่อนั้นมันไม่ได้มีความขัดแย้ง”¹¹¹

กล่าวโดยสรุป ความไม่ลงรอยกัน ความไม่สอดคล้องกันของค่านิยมทางสังคม (social values) ที่มีต่อประชาธิปไตยผ่านวาทกรรมระบอบทักษิณที่สะสมมาเป็นเวลายาวนานกว่า 10 ปี เป็นสาเหตุหนึ่งของความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเมือง พ.ศ. 2556 - พ.ศ. 2557

4.1.1.3. ความไม่สามารถทำหน้าที่ได้ (dysfunction) ของสถาบันทางการเมืองหลักและกระบวนการเลือกตั้ง

ภายใต้แนวคิดหน้าที่นิยม (functionalism) นั้นระบบสังคมจะรักษาความสมดุลโดยยึดรูปแบบที่สำคัญขององค์การทางสังคมที่ทำหน้าที่ให้คงอยู่ ในขณะที่เดียวกันก็ละทิ้งรูปแบบที่ไม่ทำหน้าที่ (dysfunction) ไป เพื่อที่จะเน้นย้ำถึงการรักษาระบบ (system maintenance) หรือ การอยู่รอด (survival) ของระบบ¹¹² เพราะเมื่อไรก็ตามที่ระบบไม่สามารถปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อเงื่อนไขทางสิ่งแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างถอนรากถอนโคนได้ ก็มีความเป็นไปได้ที่ระบบจะสูญเสียความสมดุล ซึ่งจะกระตุ้น (catalyst) หรือเป็นปัจจัยที่เร่งให้เกิดการปฏิวัติ หรือรูปแบบของความรุนแรงของการกระทำที่เกิดจากการรวมหมู่ (collective violence)¹¹³

ดังนั้นการทำหน้าที่ของระบบจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการเกิดขึ้นของความขัดแย้งและความรุนแรงทางการเมืองบนฐานคติที่ว่าเมื่อองค์กรต่างๆ สถาบันต่างๆ ในสังคมทำหน้าที่อย่างที่เหมาะสม สังคมจะมีความสมดุลและมีแนวโน้มที่จะไม่เกิดความขัดแย้งและความรุนแรงทางการเมือง แต่เมื่อใดก็ตามที่องค์กรต่างๆ สถาบันต่างๆ ในสังคมไม่ทำหน้าที่อย่างที่เหมาะสม สังคมจะขาดความสมดุลและมีแนวโน้มที่จะเกิดความขัดแย้งและความรุนแรงทางการเมือง

ในที่นี้กล่าวถึงเฉพาะความไม่สามารถทำหน้าที่ได้ (dysfunction) อย่างที่ควรจะเป็นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยของสถาบันทางการเมืองหลัก ได้แก่ รัฐบาล รัฐสภา ศาล เท่านั้น ในฐานะที่เป็นองค์กรที่ใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐ และกระบวนการเลือกตั้ง

4.1.1.3.1 รัฐบาล

¹¹¹ ประจักษ์ ก้องกีรติ, รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการทางวิชาการ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สัมภาษณ์โดย วรวิทย์ ใจจนผล, 3 สิงหาคม 2563.

¹¹² Earl Conteh-Morgan, *Collective Political Violence :An Introduction to the Theories and Cases of Violent Conflicts*, 50 อ้างถึงใน วรวิทย์ ใจจนผล, “หน่วยที่ 8 ความขัดแย้งและความรุนแรงทางการเมือง,” ใน *เอกสารการสอน ชุดวิชาการเมืองเปรียบเทียบ*, 8-32

¹¹³ Chalmers Johnson, *Revolutionary Change*. (Boston: Little Brown & Co., 1966) อ้างถึงใน *เรื่องเดียวกัน*, 8-32

รัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยใช้อำนาจอธิปไตยผ่านอำนาจบริหารนั่นก็คือ การบริหารประเทศ โดยใช้นโยบายเพื่อให้เกิดความสงบสุขของคนในประเทศและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่การบริหารงานของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร กลับไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างที่ควรจะเป็นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยไม่ว่าจะเป็นการถูกตั้งคำถามในเรื่องประสิทธิภาพและประสิทธิผลของนโยบาย การถูกตั้งคำถามในเรื่องความชอบธรรมในการกำหนดนโยบายที่ถูกกล่าวหาในเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนที่เป็นความพยายามช่วยพวกพ้องของตัวเองโดยเฉพาะคุณทักษิณ ชินวัตร ซึ่งเป็นพี่ชายให้กลับมาประเทศไทย ผ่านการพยายามผลักดันพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม

1) ความไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของนโยบาย ความไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของนโยบายของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตรเป็นไปในลักษณะที่ว่า รัฐบาลไม่สามารถผลักดันนโยบายสำคัญๆ ด้านต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาของประเทศที่เป็นรูปธรรมได้

ในทศวรรษที่ผ่านมา ฉายแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นั้น รัฐบาลไม่สามารถผลักดันนโยบายสำคัญที่แก้ไขปัญหาของประเทศได้ จึงถูกตั้งคำถามในเรื่องของประสิทธิภาพและความมีประสิทธิผลของนโยบาย และเมื่อนโยบายมีปัญหาที่สูญเสียการสนับสนุนและตกเป็นเป้าในการโจมตี เช่น นโยบายรับจำนำข้าว

“พอนโยบายสำคัญตกเป็นเป้าและถูกทำให้หยุดชะงักอย่างนโยบายจำนำข้าว มันก็ทำให้แรงหนุนของรัฐบาลจากผู้ได้รับประโยชน์จากนโยบายจำนำข้าวก็ไม่มีพลัง... ในขณะที่สองสามปีก่อนหน้านั้น รัฐบาลในเวลานั้นไม่ได้มีการผลักดันนโยบายสำคัญๆ ในด้านต่างๆ ให้เป็นรูปธรรม นอกจากนั้น นโยบายประเภทที่ใช้ในการหาเสียงมาบางนโยบายไม่มีการผลักดันนโยบาย ไม่มีการผลักดันการแก้ปัญหาประเทศ โดยกระทรวงต่างๆ ให้มากพอที่จะทำให้คนมีความรู้สึกที่รัฐบาลกำลังแก้ปัญหาประเทศในหลายหลาย เรื่องที่เป็นประโยชน์กับเราแล้วเราในที่นี้คือ ประชาชนที่ได้รับประโยชน์ เราจะได้รู้สึกที่ต้องรักชาติ รักชาตินี้ไว้ ต้องสนับสนุนรัฐบาลนี้ไว้ อันนี้มันขาดไป เพราะว่าสภาพนี้มันมีมาตั้งแต่ปี 2551 เป็นต้นมา แล้วที่รัฐบาลไม่สามารถผลักดันนโยบายอะไรได้ เพราะว่ามันอาจจะเกิดจากบุคลากร ความพร้อม ซีด ความสามารถของบุคลากร และสภาพทางการเมืองที่มันไม่เอื้อต่อการที่จะผลักดันเรื่องต่างๆ การที่รัฐบาลไม่มีสมาธิ การที่รัฐบาลมาแล้วก็เจอปฏิกริยาทางการเมืองทันที บางรัฐบาลมาแล้วเข้าทำเนียบไม่ได้เลยมันไม่มีโอกาสที่จะมาทำอะไรได้มาก แล้วก็มีรัฐบาลในปี 2556 2557 มันก็คือ ไม่มีความเข้มแข็งและมี

ประสิทธิผลในเรื่องการขับเคลื่อนนโยบายในการแก้ปัญหาประเทศที่สำคัญเท่าที่ควรเดิมอย่างที่เป็นมา
สเตอร์พีชอย่างนี้มันก็มีปัญหาแล้วโดนโจมตี¹¹⁴

ยกตัวอย่าง นโยบายรับจํานำข้าวที่ไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นโยบายรับจํานำข้าวเป็น
นโยบายที่พรรคไทยรักไทยใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งและเมื่อชนะเลือกตั้งก็นำนโยบายพรรคมาเป็น
นโยบายรัฐบาล ซึ่งเป็นนโยบายที่มีฐานอยู่ที่ชาวนา แต่นโยบายนี้ก็มีปัญหาจนเป็นที่มาที่ศาลฎีกาแผนก
คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พิพากษาจำคุก 5 ปี น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี
กรณีกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 ฐานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่
โดยมิชอบ หรือโดยทุจริต กรณีไม่ระงับยับยั้งความเสียหายในโครงการรับจํานำข้าวโดยใช้งบประมาณเกิน
กว่า 5 แสนล้านบาท นอกจากนี้ยังเกิดปัญหาขาดสภาพคล่อง วงเงินไม่เพียงพอรับจํานำข้าวเปลือกตามที่
กระทรวงพาณิชย์เสนอ และสำนักงบประมาณจัดสรรเพื่อชำระหนี้แก่ ธ.ก.ส. โดยไม่ต้องรอการระบายข้าว
แต่สำนักงบประมาณไม่สามารถจัดสรรเงินให้ได้ เนื่องจากชักรูปแบบการเงินของการปิดบัญชีโครงการรับ
จํานำข้าว นอกเหนือจากประเด็นสำคัญตามที่ศาลฎีกาพิเคราะห์คือ มีหนังสือเตือนจากองค์การอิสระ
หน่วยงานรัฐ เช่น สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม
การทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) กระทรวงการคลัง และ
สำนักงานคณะกรรมการการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สพ.ค.) ระบุถึงปัญหาความไม่ชอบมาพ
ากล การแทรกแซงตลาดข้าว และการทุจริตรวมถึงการอภิปรายไม่ไว้วางใจของอดีต ส.ส.พรรคประชาธิปัตย์
ในการระบายข้าวแบบรัฐต่อรัฐ (จีทูจี) มีการทุจริต แต่ น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ไม่ดำเนินการตรวจสอบอย่าง
เอาใจจริงเอาจัง ยังปล่อยให้มีการทำสัญญาต่อไป 4 สัญญา ท้ายสุดเกิดการทุจริตจริง ชาติเสียหายหลาย
หมื่นล้านบาท¹¹⁵

2) ความไม่ชอบธรรมของนโยบาย นโยบายที่ออกโดยรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ถูกตั้งคำถาม
ในเรื่องของผลประโยชน์ทับซ้อนไม่ว่าจะการที่รัฐบาลพยายามที่จะผลักดันร่างพระราชบัญญัติปรองดอง
การพยายามแก้ไขกฎหมายรัฐธรรมนูญ การพยายามผลักดันร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมโดยถูกมอง
ว่ามีเป้าหมายเพื่อช่วยทักษิณ ชินวัตรให้พ้นผิดและกลับมาประเทศไทย* ไม่ใช่แค่เพียงความชอบธรรม

¹¹⁴ จาตุรนต์ ฉายแสง, รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร, สัมภาษณ์โดย วรวัณณ์ ไรจน
พล, 30 กรกฎาคม 2563

¹¹⁵ “เจาะคำพิพากษา‘ยิ่งลักษณ์’จํานำข้าวทำชาติเจ๊งเท่า‘โหร’ใช้งบเกิน 5 แสนล. จริงหรือ?”, *สำนักข่าวอิศรา*,
28 กันยายน 2560, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, <https://www.isranews.org/isranews-scoop/59913-isranews-59913.html>

* รายละเอียดโปรดดูในหัวข้อ 4.2

เท่านั้น แต่ขยายขอบข่ายไปถึงนโยบายที่ถูกกล่าวหาว่ามีการทุจริตคอร์รัปชันด้วย ดังตัวอย่างที่ยกมาข้างต้น

ในประเด็นทุจริตคอร์รัปชัน เป็นประเด็นที่เชื่อมโยงไปถึงเรื่อง “ธุรกิจการเมือง” ซึ่งเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างของระบบการเมืองที่เกิดขึ้นมากในสมัยรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร รวมถึงในรัฐบาลอื่นด้วย ในทรรศนะของอลงกรณ์ พลบุตร รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ภาคกลาง

“เรื่องธุรกิจการเมือง คือเมื่อประชาชนเลือกนักการเมืองที่ไม่ดี แล้วนักการเมืองก็จะรู้ว่าเขาจะใช้ประโยชน์จากหน้าที่อำนาจรัฐของประชาชนได้อย่างไร เขารู้ว่าเขาสามารถใช้อำมิสสินจ้างให้ ใช้ระบบอุปถัมภ์เข้าไปครอบงำการตัดสินใจ เพราะฉะนั้นการเติบโตของธุรกิจการเมืองได้เข้าไปมีอิทธิพลต่อนักการเมืองเพราะนักการเมืองต้องใช้เงิน...สุดท้ายก็นำมาสู่การคอร์รัปชัน... มันก็เกิดระบบธุรกิจการเมืองขึ้นมา โดยธุรกิจการเมืองเป็นตัวทำลาย แม้ในเหตุการณ์ปี 2556 2557 รัฐบาลคอร์รัปชันมาก รัฐบาลแสวงหาประโยชน์จากการคอร์รัปชันโดยหวังว่าส่วนหนึ่งนอกจากเป็นผลงานแล้วก็เกิดผลเงินในการที่เอาไปจัดการเลือกตั้งครั้งหน้า ในการดูแลประชาชน..... ตรงนี้มันจึงเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างระบบ ตอนนี้นั้นมันไม่ใช่กรณีรัฐบาลยิ่งลักษณ์อย่างเดียว”¹¹⁶

4.1.1.3.2 รัฐสภา

รัฐสภาในระบบอบประชาธิปไตยใช้อำนาจอธิปไตยผ่านอำนาจนิติบัญญัติ นั่นก็คือ การใช้อำนาจในการออกกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ ในขณะที่เดียวกันก็มีหน้าที่ในการตรวจสอบถ่วงดุล (check and balance) รัฐบาลซึ่งใช้อำนาจบริหารอันเป็นผลมาจากหลักการแบ่งแยกอำนาจ (separation of power) แต่การทำหน้าที่ของรัฐสภาในสมัยรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ถูกตั้งคำถามถึงการเป็นรัฐสภาที่ถูกสั่งการได้ โดยเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สนับสนุนการจัดตั้งรัฐบาลที่มีเสียงข้างมากในรัฐสภา ปราบปรามการเห็นได้ชัดก็คือ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมโดยพิจารณาวาระ 2 และลงมติวาระ 3 ในวันเดียว อีกทั้งประธานสภายังจำกัดการเปิดให้ผู้ที่ยื่นญัตติอภิปราย

ยกตัวอย่าง การพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมต่อเนื่อง 19 ชั่วโมง โดยเมื่อเวลาประมาณ 4.25 น ของวันที่ 1 พฤศจิกายน 2556 ประธานสภา ได้ประกาศปิดประชุม หลังได้ลงมติผ่านร่างฯ วาระที่ 3 แล้ว ซึ่งหลังจากนี้จะส่งเรื่องให้วุฒิสภาพิจารณาต่อไป แม้จะใช้เวลาในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมในมาตราที่ 1 วาระ 2 ยาวนานหลายชั่วโมงตั้งแต่ช่วงเช้า จนมีการลงมติในเวลาประมาณ 23.40 น. ท่ามกลางการอภิปรายที่มีการประท้วงอย่างต่อเนื่องของสมาชิก แต่การประชุมสภาผู้แทนราษฎรในช่วงสุดท้าย ที่ประชุมกลับใช้เวลา

¹¹⁶ อลงกรณ์ พลบุตร, รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ภาคกลาง, สัมภาษณ์โดย วรวิมลย์ ไรจนพล, 30 กรกฎาคม

เพียง 1 ชั่วโมง ในการพิจารณาอีก 5 มาตราที่เหลือรอดเดียว รวมเวลาการพิจารณาร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม ฯ ในวาระ 2 และวาระ 3 ทั้งสิ้น 19 ชั่วโมง ซึ่ง ร่าง พ.ร.บ.ฉบับดังกล่าว จะเข้าสู่กระบวนการกลั่นกรอง ตรวจสอบในชั้นวุฒิสภาต่อไป

สำหรับเนื้อหาที่กรรมาธิการเสียงข้างมากได้ทำการแก้ไขในมาตรานี้ ระบุว่า มาตรา 3 การกระทำของบุคคลที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการชุมนุมทางการเมือง หรือมีความขัดแย้งทางการเมือง รวมถึงผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิด โดยคณะบุคคลหรือองค์กรที่จัดตั้งขึ้นภายหลังการรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 ก.ย.2549 รวมถึงองค์กรหรือหน่วยงานที่ดำเนินการในเรื่องดังกล่าว สืบเนื่องต่อมาที่เกิดขึ้นระหว่างปี 2547 ถึงวันที่ 8 ส.ค.2556 ไม่ว่าผู้กระทำจะได้กระทำในฐานะตัวกลาง ผู้สนับสนุน ผู้ใช้ให้กระทำ หรือผู้ถูกใช้ หากการกระทำนั้นผิดกฎหมาย ก็ให้ผู้กระทำนั้นพ้นจากความผิดโดยสิ้นเชิง ไม่รวมถึงการกระทำผิดในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112

ท้ายที่สุด ที่ประชุมมีมติเห็นชอบมาตรา 3 นี้ ตามที่คณะกรรมาธิการเสียงข้างมากเสนอแก้ไข ด้วยคะแนน 307 ต่อ 0 คะแนน งดออกเสียง 4 เสียง ส่วนในมาตรา 4 มีเพียงนางสาวชติยา สวัสดิผล ส.ส.พรรคเพื่อไทย เพียงคนเดียวที่ถูกขึ้นอภิปราย ส่วนมาตรา 5 , 6 และ 7 มี ส.ส.พรรคฝ่ายค้านจากประชาธิปไตยถูกขึ้นอภิปรายในมาตรา 5 เพียงคนเดียว ซึ่งหลังจากนั้นได้มีการลงมติเป็นรายมาตรา ซึ่งที่ประชุมได้ลงมติผ่านร่างทั้ง 4 มาตรา

จากนั้นที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบกับร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมในวาระที่ 3 ต่อเนื่อง ด้วยคะแนน 310 ต่อ 0 เสียง งดออกเสียง 4 เสียง คือ นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ นพ.เหวง โตจิราการ น.ส.ชัตติยา สวัสดิผล และ นายวรชัย เหมะ จากนั้นจึงสั่งปิดการประชุมทันทีในเวลา 04.25 น ของวันที่ 1 พฤศจิกายน 2556¹¹⁷

ลักษณะการประชุมสภาผู้แทนราษฎรที่เกิดขึ้นในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม ในทวธระสนะสาคิต วงศ์หนองเตย อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์และแกนนำ กปปส. เป็น **"สภาที่ถูกสั่งได้"** ไม่ได้เป็นสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง

"ผมเป็นคนเชื้อระบอบรัฐสภามาตลอด แต่เมื่อผมเห็นว่าเสียงข้างมากใน ส.ส. กับ สว. เขาสั่งได้ หันซ้ายหันขวา รัฐสภาก็กลายเป็นสภาทาส ไม่ได้เป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง เราจึงตัดสินใจออกมาชุมนุมโดยใช้สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญ เพราะเราเห็นว่าสิ่งที่คุณยิ่งลักษณ์กับพวกทำ มันเป็นการทำลายรัฐธรรมนูญ เป็นการกระทำที่อยู่นอกเหนือแนวทางที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ เราก็ออกมาเคลื่อนไหวบนท้องถนนโดยการใช้สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญ เป็นการเคลื่อนไหวโดยสงบอิงสภาและปราศจากอาวุธ"¹¹⁸

4.1.1.3.3 ศาล

¹¹⁷ "สภาฯ ผ่านร่างกฎหมายนิรโทษกรรมทั้ง 3 วาระ," *Thai PBS*, 1 พฤศจิกายน 2556 สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, <https://news.thaipbs.or.th/content/204702>

¹¹⁸ สาคิต วงศ์หนองเตย, แกนนำ กปปส., *สัมภาษณ์โดย วรวัณษ์ วจนพล*, 11 กรกฎาคม 2563

ศาลในระบอบประชาธิปไตยใช้อำนาจอธิปไตยผ่านอำนาจตุลาการนั่นก็คือ การใช้อำนาจในการตัดสิน วินิจฉัย ในกรณีที่รัฐบาลและรัฐสภามีปัญหาพิพาทกัน ในที่นี้เป็นกรกล่าวถึงศาลรัฐธรรมนูญซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการพิทักษ์รักษารัฐธรรมนูญ แต่การทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญกลับถูกตั้งคำถามถึง **ความอิสระและความเป็นกลาง**มากที่สุด เนื่องจากการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในหลายๆ คดีถูกวิพากษ์วิจารณ์ถึงความถูกต้องตามหลักกฎหมาย และในหลายครั้งเป็นปมในการพัฒนาความขัดแย้งทางการเมืองที่นำไปสู่ความรุนแรงทางการเมือง ในกรณีวิกฤติการณ์ทางการเมือง พ.ศ. 2556 - พ.ศ. 2557 ศาลรัฐธรรมนูญถูกตั้งคำถามในเรื่องการวินิจฉัยให้การเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 เป็นโมฆะ จากการที่พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2556 เฉพาะในส่วนที่กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 แต่ในการเลือกตั้งทั่วไปในวันดังกล่าวได้มีกลุ่มประชาชนที่สนับสนุน กปปส. ไปปิดล้อมคูหาการเลือกตั้งในหลายเขตเลือกตั้ง เกิดการปะทะ และใช้ความรุนแรงในหมู่ประชาชนที่สนับสนุนการเลือกตั้งกับประชาชนอีกฝ่ายที่ไม่สนับสนุนการเลือกตั้งในครั้งนั้น ทำให้การเลือกตั้งบางเขตไม่สามารถดำเนินการเลือกตั้งได้

ทั้งนี้ศาลรัฐธรรมนูญได้มีการวินิจฉัย ในวันที่ 25 มีนาคม 2557 ในกรณีดังกล่าวไว้ดังนี้

“เมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยแล้วว่าพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2556 เฉพาะในส่วนที่กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 มิได้จัดการให้เป็นการเลือกตั้งวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร อันเป็นการไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 108 วรรคสอง การพิจารณาวินิจฉัยเหตุแห่งคำร้องในข้ออื่น ๆ ไม่อาจทำให้ผลการวินิจฉัยเปลี่ยนแปลงไป จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยเหตุแห่งคำร้องในข้ออื่น ๆ อีก

ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยโดยเสียงข้างมากกว่า พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2556 เฉพาะในส่วนที่กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 ไม่สามารถจัดการให้เป็นการเลือกตั้งวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักรจึงไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 108 วรรคสอง”¹¹⁹

ผลจากการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในครั้งนี้ไม่เป็นที่ยอมรับของพรรคเพื่อไทย โดยพรรคเพื่อไทยปฏิเสธคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

¹¹⁹ “เปิดคำวินิจฉัยศาลรธน.วินิจฉัยเลือกตั้งโมฆะ,” *โพสต์ทูเดย์*, 25 มีนาคม 2557, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, <https://www.posttoday.com/politic/news/285560>.

ทั้งนี้ พงศ์เทพ เทพกาญจนา รองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้ตั้งคำถามถึงการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญนับตั้งแต่การรัฐประหารพ.ศ. 2549 ว่าเป็นกลไกหนึ่งที่ทำให้การตัดสินใจ **สอดคล้องกันกับแผนการที่คนบางกลุ่มวางไว้** และตั้งคำถามถึงความเป็นอิสระของศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยคดี

“เรื่องรัฐธรรมนูญนั้น ศาลรัฐธรรมนูญเองก็พูดง่ายๆ ว่าเป็นกลไกที่จะขัดขวางไม่ให้มีการแก้รัฐธรรมนูญมา เพราะที่มาของศาลรัฐธรรมนูญสมัยนั้นก็มาด้วยคนที่ยึดอำนาจมา แล้วก็หลายคนหลังจากที่มีการยึดอำนาจเสร็จแล้วพอมีการยกวางรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญบางคนก็มาอยู่นั่งอยู่ในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ช่วงหลังๆ มีกลไกจากทางศาลเข้าไปเกี่ยวข้องหลายครั้ง เราเห็นบุคลากรในศาลเข้าไปเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจซึ่งทำให้มันสอดคล้องกันกับแผนการที่คนบางกลุ่มวางไว้

เช่นการที่จะถ่วงการเลือกตั้งก็อาศัยคำพิพากษาของศาลในการล้มการเลือกตั้งในการถ่วงการเลือกตั้ง แล้วบุคลากรในศาลบางคนพอยึดอำนาจเสร็จแล้วก็มารับตำแหน่ง เช่นประธานศาลฎีกาพอยึดอำนาจเสร็จก็เข้ามารับตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม things ที่ก่อนหน้านี้ก็จะเห็นว่าประธานศาลฎีกาคณะนั้นมีบทบาทอะไรที่แปลกๆ มีบทบาทที่แปลกๆ กว่าปกติไม่จำเป็นที่ประธานศาลฎีกาหรือผู้พิพากษาเขาทำกัน หรืออย่างการที่ศาล 3 ศาลมาแถลงว่าต่อไปนี้การตัดสินใจของศาลทั้ง 3 ศาลจะไม่ขัดแย้งกัน ผมถามว่าประธานศาล 3 ศาลจะมาพูดอย่างนั้นได้อย่างไร ถ้าคุณพูดได้หมายความว่า คุณสามารถไปกำหนดคดีในคดีในแต่ละศาลได้ ซึ่งโดยปกติผู้พิพากษาแต่ละคนก็มีอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดี ประธานศาลฎีกาโดยปกติตามทฤษฎีก็สั่งให้ผู้พิพากษาคัดเลือกคดีไม่ได้ แต่กลไกของทางศาลคนเป็นประธานศาลฎีกา คดีในศาล ประธานศาลฎีกาก็สามารถที่จะชี้ขาดหรือสามารถที่จะกำหนดได้ว่าผลคดีจะเป็นอย่างไรพอสมควรเพราะตัวเองเป็นคนจ่ายสำนวนให้ผู้พิพากษาแล้วก็จ่ายสำนวนให้กับคนที่รู้กันกับตัวเอง ถ้าดีก็ต้องออกมาเป็นอย่างนั้นอยู่แล้ว”¹²⁰

4.1.1.3.4 กระบวนการเลือกตั้ง

การไม่สามารถทำหน้าที่ได้ของกระบวนการเลือกตั้ง สะท้อนผ่านทาง **การที่ไม่สามารถจัดการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 ได้** กระบวนการเลือกตั้งในครั้งนี้ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายในฐานะที่เป็นกลไกในการได้มาซึ่งผู้แทนประชาชนในการทำหน้าที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามการ

¹²⁰ พงศ์เทพ เทพกาญจนา, รองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร, สัมภาษณ์โดย วรวัณณ์ ใจนพล, 31 กรกฎาคม 2563

ปกครองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากกลุ่ม กปปส. ซึ่งก็คือ กลุ่มประชาชนที่ไม่สนับสนุนการเลือกตั้ง
ไปปิดล้อมคูหาเลือกตั้งในบางเขตการเลือกตั้งเพื่อไม่ให้เกิดการเลือกตั้งทั่วไปได้

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 เป็นการเลือกตั้งที่มีการ
ปะทะกันจนถึงกับเสียชีวิตเลือดเนื้อ เริ่มตั้งแต่การเลือกตั้งล่วงหน้าเมื่อวันที่ 26 มกราคม 2557 ผู้ชุมนุม
กปปส. และแนวร่วมเข้าไปขัดขวางไม่ให้มีการลงคะแนนหลายเขตเลือกตั้งในกรุงเทพฯ และในภาคใต้อีก 9
จังหวัด เขตบางนา มีการปะทะกันด้วยอาวุธปืน ทำให้ นายสุทิน ธราชิน แกนนำกลุ่มผู้ชุมนุมกองทัพ
ประชาชนโค่นระบอบทักษิณ (กปท.) เสียชีวิตต่อเนื่องถึงวันเลือกตั้ง 2 กุมภาพันธ์ 2557 หลายหน่วย
เลือกตั้งในกรุงเทพฯ ก็ยังมีการปะทะกันระหว่างกลุ่มไม่ต้องการให้มีการเลือกตั้งกับกลุ่มผู้ต้องการใช้สิทธิ
แม้รัฐบาลและคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) กำหนดให้มีการเลือกตั้งทดแทน แต่สุดท้ายถูกยื่นฟ้องต่อ
ศาลรัฐธรรมนูญให้ตัดสินว่าเป็นโมฆะ¹²¹

การขัดขวางการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 ไม่ว่าจะด้วยการขัดขวางการเลือกตั้ง
ของกลุ่ม กปปส. และการไม่ส่งผู้สมัครลงรับเลือกตั้งของพรรคประชาธิปัตย์ ในทวรษณะของแกนนำรัฐบาล
ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร การขัดขวางการเลือกตั้งของกลุ่ม กปปส. เป็นการ**ทำลายหลักการประชาธิปไตย** และ
เหตุผลที่พรรคประชาธิปัตย์ไม่ส่งผู้สมัครลงรับเลือกตั้งในครั้งนี้ ก็เนื่องมาจากถ้าวิธีการได้มาซึ่งผู้มี
อำนาจทางการเมืองยังคงอยู่ในระบบการเลือกตั้งแบบเดิม ไม่ว่าจะเลือกตั้งอีกกี่ครั้ง พรรคประชาธิปัตย์ก็
จะแพ้ ดังนั้นจึงต้องทำลายระบบการเลือกตั้งแบบเดิม โดยมี**กลไกรัฐให้การสนับสนุน** เช่น **ทหาร
ตำรวจ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)** เป็นต้น

ในทวรษณะจตุรนต์ ฉายแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร การ
ปิดเขตเลือกตั้งของประชาชนที่ไม่สนับสนุนการเลือกตั้งนั้นเป็นการ**ทำลายระบบการเลือกตั้งที่เป็น
ระบบที่สำคัญในระบอบประชาธิปไตย** และที่มากกว่านั้นคือการทำหน้าที่ที่ขัดขวางการเลือกตั้งไม่ถูกตัดสิน
ว่าเป็นผู้ที่มีความผิดก็ถือว่าการทำลายหลักการประชาธิปไตย ที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องมาจากคนกลุ่มนี้
ได้รับการสนับสนุนจากกลไกรัฐ เช่น ทหาร ตำรวจ กกต.

¹²¹ “บันทึกประเทศไทย ‘2กุมภาพันธ์57’ เลือกตั้งโมฆะในประวัติศาสตร์ สูญ2.4พันล้าน โบนัสที่รอวันจ่าย?” *มติ
ชนสุดสัปดาห์*, 2 กุมภาพันธ์ 2560, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562,
https://www.matichonweekly.com/featured/article_23408

“ปัญหาที่จะแก้ได้ พออยู่บสภาก็มีการขัดขวางการเลือกตั้ง การขัดขวางการเลือกตั้งนี้ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจาก กกต. ไม่เอาผิดทางเจ้าหน้าที่ที่ไม่ได้ไปสังกัดกัน ไม่ได้ไปช่วยหยุดการขัดขวางการเลือกตั้ง ปล่อยให้การขัดขวางการเลือกตั้งประสบความสำเร็จในหลายพื้นที่ เสร็จแล้วศาลรัฐธรรมนูญก็ไปวินิจฉัยว่าเมื่อการเลือกตั้งครั้งนี้ไม่ได้เลือกตั้งพร้อมกันทั่วประเทศก็เท่ากับผิดเพราะรัฐธรรมนูญในเรื่องที่การเลือกตั้งจะต้องมีการเลือกตั้งพร้อมกันทั่วประเทศในวันเดียวกัน ซึ่งเท่ากับว่าศาลรัฐธรรมนูญ กกต. และผู้มีอำนาจทั้งหลายร่วมกันวางหลักเกณฑ์ว่าเมื่อไหร่ก็ตามที่มีกลุ่มคนมาขัดขวางการเลือกตั้งสำเร็จก็ให้ถือว่าการเลือกตั้งสำเร็จเป็นบางพื้นที่จนมีขอบเขตที่กว้างขวางพอสมควรก็เห็นว่าการเลือกตั้งนั้นเป็นโมฆะ อันนี้คือในทางพฤตินัย มันเป็นแบบนี้ไปแล้ว ซึ่งเป็นการทำลายหลักการของระบอบประชาธิปไตย หลักการตามรัฐธรรมนูญ

ความสำคัญของการเลือกตั้งทั่วโลกเขาจะไม่ยอมให้เกิดขึ้นแบบนี้ก็คือ เป็นไปไม่ได้ที่จะไปปล่อยให้ไม่มีคนมาขัดขวางการเลือกตั้งเสร็จแล้วก็ไม่ผิด แล้วก็ให้ขัดขวางได้ด้วย แล้วก็ยังไปวินิจฉัยว่าเพราะฉะนั้นการเลือกตั้งนั้นต้องเป็นโมฆะ มันเท่ากับยอมรับว่าให้คนเพียงกลุ่มเล็กๆ แต่ได้รับการสนับสนุนจากกลไกของรัฐ ทั้งกกต. ทั้งตำรวจ ทหารให้มาล้มการเลือกตั้งครั้งหนึ่งไปเลย สิ่งแบบนี้ก็เท่ากับเมื่อไหร่ก็ได้ ถ้าผู้ที่ขัดขวางการเลือกตั้งเป็นพวกเดียวกับทหาร เป็นพวกเดียวกับผู้มีอำนาจ และได้รับไฟเขียวจากกกต. และศาลรัฐธรรมนูญ เพราะฉะนั้นมันก็เป็นเพียงเรื่องหนึ่งในอีกหลายเรื่องที่ได้ถูกทำลายไปแล้วหลักการประชาธิปไตยที่ถูกทำลายไปแล้วแต่ครั้งนี้มันเป็นลักษณะนั้น”¹²²

ในทรรคนะของพงศ์เทพ เทพกาญจนา รองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร การที่กบปส. ไปขัดขวางการเลือกตั้ง รวมถึงการที่พรรคประชาธิปัตย์ไม่ลงสมัครรับเลือกตั้ง เนื่องจาก**ต้องการล้มระบบการเลือกตั้ง** เพราะถ้าเลือกตั้งในระบบเดิมพรรคประชาธิปัตย์ก็แพ้ โดย กกต. มีส่วนร่วมในการยื่นการเลือกตั้งในครั้งนี้ด้วย

“ล้มรัฐบาลก็ต้องล้มระบบด้วย เพราะถ้าคุณล้มรัฐบาลแล้วคุณก็ยังเลือกตั้งแบบเดิม เขาคิดได้ยังไงก็แพ้ ซึ่งจริงๆ เขาคิดผิด ถ้าพรรคประชาธิปัตย์ลงสมัครรับเลือกตั้งตอนนั้นนะผมคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์น่าจะได้คะแนนเสียงเพิ่มขึ้นจาก 160 เดิมกว่าเสียงของเขา..เพราะตอนนั้นรัฐบาลพรรคเพื่อไทยถูกกระแสโจมตีต่างๆมากมาย ...ซึ่งกกต.เองก็รวมหัวกัน ต้องบอกว่ากกต. ก็มีหน้าที่จะยื่นการเลือกตั้งด้วย เราจะเห็นได้ว่าเพราะการเลือกตั้งมีปัญหาที่จะยื่นไม่ยอมให้มีการเลือกตั้งใหม่ ซึ่งประชาธิปัตย์เองความจริงเขามีโอกาสดีนะถ้าเขาลงรับสมัครการเลือกตั้งเขามีโอกาสดีที่จะมีโอกาสกลับมาจัดตั้งรัฐบาลได้

¹²² จาตุรนต์ ฉายแสง, รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร, สัมภาษณ์โดย วรวิมลย์ ไรจน พล, 30 กรกฎาคม 2563

ด้วยซ้ำไป แต่เมื่อเขาไม่คิดอย่างนั้นเขาไปใช้วิธีการหนึ่ง สุดท้ายแล้วคุณสุเทพก่อนหน้านั้นเขาก็พูดว่าได้คุยกับ คุณประยุทธ์ คุณประวิทย์ โดยตลอดมันก็เป็นเหมือนกับปี 2549¹²³

ทั้งนี้ การขัดขวางการเลือกตั้งทั่วไปโดยการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนเป็นสิ่งที่ไม่เคยปรากฏการณ์มาก่อน และเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการไม่ยอมรับการเลือกตั้งเป็นกติกาในการยุติความขัดแย้ง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ ก้องกีรติ รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการทางวิชาการ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

“แม้ว่ารัฐบาลจะยอมถอนกฎหมายนิรโทษกรรมที่เป็นชนวนความขัดแย้งเฉพาะหน้า แล้วก็ลาออก ยุบสภาเพื่อเลือกตั้งใหม่ แต่กบปส.ก็ไม่ยอมรับจนกระทั่งไปขัดขวางการเลือกตั้งไปปิดคูหา ซึ่งก็แปลว่าเขาไม่ยอมรับการเลือกตั้งเป็นกติกาในการยุติความขัดแย้ง ปกติการเลือกตั้งเป็นกลไกยุติความขัดแย้ง ใช้สถาบันทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก้ไขปัญหความขัดแย้งไม่ได้ แต่จบตรงที่ถอนกฎหมายนิรโทษกรรมออก แล้วยุบสภา เราก็จะมีการเลือกตั้งใหม่ แล้วก็จะไปตัดสินกันที่คูหาการเลือกตั้ง ถ้าทุกฝ่ายยอมรับกระบวนการนั้นก็เดินหน้าต่อไปได้ ตอนนั้นกลุ่มผู้ประท้วงเขาไม่ยอมรับในกติกาที่ทั้ง boycott แล้วก็ไปขัดขวางการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นครั้งแรกที่มีการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนไปขัดขวางการเลือกตั้งเราไม่เคยมีปรากฏการณ์นี้มาก่อน”¹²⁴

กล่าวโดยสรุป ความไม่สามารถทำหน้าที่ได้ (dysfunction) ของสถาบันทางการเมืองหลัก ได้แก่ รัฐบาล รัฐสภา ศาล และกระบวนการเลือกตั้งอย่างที่ควรจะเป็นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นเงื่อนไขหนึ่งที่น่าไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเมือง พ.ศ.2556 - พ.ศ. 2557

4.1.2. เงื่อนไขเชิงตัวแสดง : การริตรอนสัมพัทธ์ (relative deprivation)

เงื่อนไขเชิงตัวแสดง เป็นการพิจารณาสาเหตุความขัดแย้งที่มาจากระดับปัจเจกบุคคล โดยสาเหตุของความขัดแย้งทางการเมืองนั้นมาจากความผิดหวัง ความคับข้องใจ ความโกรธ ซึ่งเป็นผลมาจากการถูกริตรอนสัมพัทธ์ในระดับปัจเจกบุคคลซึ่งเป็นอธิบายสาเหตุของความขัดแย้งทางการเมืองในมิติจิตวิทยา

¹²³ พงศ์เทพ เทพกาญจนา, รองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร, สัมภาษณ์โดย วรวิญญู ไรจนพล, 31 กรกฎาคม 2563

¹²⁴ ประจักษ์ ก้องกีรติ, รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการทางวิชาการ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สัมภาษณ์โดย วรวิญญู ไรจนพล, 3 สิงหาคม 2563

การริรอนสัมพัทธ์ (relative deprivation) หมายถึง ความรู้สึกในการที่เขาได้รับน้อยกว่าในสิ่งที่ เป็นสิทธิของเขาที่เขาควรจะได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การริรอนสัมพัทธ์ คือ “การรับรู้ที่ขัดแย้งกัน ความ ไม่ลงรอยกันระหว่างสิ่งที่เขาคิดว่าเป็นสิทธิที่เขาควรจะได้รับ (ความคาดหวังเชิงค่านิยม : value expectations) กับ สิ่งที่เขาคิดว่าเขาสามารถได้รับตามความเป็นจริง (ความสามารถเชิงค่านิยม :value capabilities)¹²⁵ นั่นก็คือ ช่องว่างระหว่างสิ่งที่เขาต้องการกับสิ่งที่เขาได้รับ (a want – get gap) เป็นสาเหตุ สำคัญในการกำหนดความรุนแรงทางการเมืองที่เกิดจากการกระทำรวมหมู่ (collective political violence)

เงื่อนไขเชิงโครงสร้างมีผลต่อการริรอนสัมพัทธ์ในระดับปัจเจกบุคคล โดยเฉพาะการไม่สามารถทำ หน้าที่ได้อย่างที่ควรจะเป็น (dysfunction) ของสถาบันทางการเมืองหลัก ไม่ว่าจะเป็นการบริหารนโยบายที่ ไม่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ขาดความชอบธรรมของรัฐบาล การที่รัฐสภาไม่สามารถตรวจสอบถ่วงดุล ฝ่ายบริหารได้ เงื่อนไขเชิงโครงสร้างนี้ไปสู่อคติความหวัง ความคับข้องใจ ความโกรธ เพราะเกิดช่องว่าง ระหว่างสิ่งที่คาดหวังที่เขาควรจะได้รับกับสิ่งที่ได้รับตามความเป็นจริง ซึ่งตรงนี้ส่งผลต่อการเกิด ความ ขัดแย้งทางการเมืองและความรุนแรงทางการเมืองในวิกฤติการณ์ทางการเมืองครั้งนี้

ทั้งนี้ประเด็นร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมสร้างการริรอนสัมพัทธ์มากที่สุดและชัดเจน **ที่สุด** เป็นประเด็นที่ทำให้คนส่วนมากรู้สึกผิดหวัง คับข้องใจ และรู้สึกโกรธกับการกระทำของรัฐบาลและ รัฐบาลในขณะนั้น และนำมาสู่การออกมาชุมนุมประท้วงต่อต้านในที่สุด

กล่าวอีกนัยหนึ่งคือเงื่อนไขเชิงโครงสร้าง โดยเฉพาะรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ที่พยายามผลักดัน ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม และรัฐบาลในการพยายามผลักดันร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมให้ ออกมาเป็นพระราชบัญญัติอย่างรวบรัด เป็นกรอบจำกัดเชิงโครงสร้างที่ส่งผลต่อความรู้สึกถูกริรอน สัมพัทธ์ในระดับตัวแสดง ไม่ว่าจะเป็นระดับปัจเจกบุคคล ระดับกลุ่ม ที่นำมาสู่ความรู้สึกผิดหวัง คับข้องใจ และรู้สึกโกรธ และนำมาสู่วิกฤติการณ์ทางการเมืองในที่สุด

ทั้งนี้การริรอนสัมพัทธ์ที่เป็นเหตุแห่งวิกฤติการณ์ทางการเมืองยังมีรากมาจากความขัดแย้งทาง การเมืองตั้งแต่พ.ศ. 2549 อีกด้วย

ลำดับเหตุการณ์¹²⁶ ตั้งแต่การชุมนุมต่อต้านร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม ก่อนที่จะทำให้เกิดการชุมนุมที่ ยึดเยื่อ จนพัฒนามาถึงขั้นยกระดับ เป็นการประกาศปิด กรุงเทพฯ ในวันที่ 13 ม.ค. 2557 วิกฤติการณ์

¹²⁵ Ted Gurr, *Why Men Rebel*, 42 อ้างถึงในวรวิญญู ไรจนพล, “หน่วยที่ 8 ความขัดแย้งและความรุนแรงทาง การเมือง,” ใน *เอกสารการสอน ชุดวิชาการเมืองเปรียบเทียบ*, 8-24

¹²⁶ “ลำดับเหตุการณ์ชุมนุม จากสามเสน ถึงปิดกรุงเทพฯ,” Sanook, 13 มกราคม 2557, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2563, <https://www.sanook.com/news/1394646/>

การเมืองไทยครั้งนี้ เริ่มขึ้นรุนแรงขึ้น จากกรณีที่ สภาผู้แทนราษฎร ลงมติให้ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม ผ่านการพิจารณาในวาระที่ 2 และ 3 เมื่อเวลา 04.25 น.ของวันที่ 1 พฤศจิกายน 2556 ทั้งที่ก่อนหน้านี้ มี กระแสคัดค้านจากคนหลากหลายกลุ่ม ที่ไม่เห็นด้วย โดยกลุ่มคนที่คัดค้าน เห็นว่า พ.ร.บ.ฉบับนี้ จะช่วยให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีต นายกรัฐมนตรี พ้นจากความผิดทางการเมือง และความผิดอื่นๆ และสามารถ กลับเข้าประเทศไทย และรัฐบาลอาจต้องคืนทรัพย์สินที่ยึดมาจาก พ.ต.ท.ทักษิณ ทั้งหมด สมาชิกวุฒิสภา 40 คนที่มาจากการเลือกตั้ง ก็ไม่เห็นด้วย กับการเร่งรีบลงมติ แก้ไข ร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม และประเด็น ที่มาของ ส.ว.และได้ยื่นเรื่อง ต่อศาลรัฐธรรมนูญ ให้พิจารณา ชี้ขาดว่า การเร่งรีบลงมติอย่าง รวบรัด ดังกล่าว เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย

สถานีรถไฟสามเสน เป็นสถานที่แรกในการชุมนุม เพื่อต่อต้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฯ ตั้งแต่วันที่ 31 ตุลาคม 2556 ต่อมาวันที่ 4 พฤศจิกายน สุเทพ เทือกสุบรรณประกาศเคลื่อนขบวนผู้ชุมนุม ไปปักหลัก ที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ที่ถนนราชดำเนินแทน กระแสคัดค้านวงกว้างมากขึ้น จนทำให้ที่ ประชุมวุฒิสภา เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2556 ลงมติไม่เห็นชอบ กับ ร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม ฉบับนี้ แต่ การชุมนุมซึ่งนำโดยสุเทพ ยังคงดำเนิน ต่อไป โดยเปลี่ยนเงื่อนไขจากการค้าน การแก้ไข พ.ร.บ.นิรโทษ กรรม เป็นการชุมนุมเพื่อต่อต้านรัฐบาลแทน

วันที่ 11 พฤศจิกายน ส.ส.พรรคประชาธิปัตย์ อีก 8 คน ลาออกเพื่อมาเป็นแกนนำในการ เคลื่อนไหว วันที่ 19 พฤศจิกายน มีการกล่าวรายชื่อถอดถอน ส.ส. ทั้งหมด 310 คน โดยจะยื่นต่อ ป.ป.ช. และเริ่มมีการอารยะขัดขืนกับฝ่ายรัฐบาล ด้วยการเป่านกหวีด

วันที่ 20 พฤศจิกายน ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำวินิจฉัย ประเด็นที่กลุ่ม ส.ว.40 คน ยื่นคำร้องว่า การ แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยที่มาของ ส.ว.ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แต่พรรคเพื่อไทยปฏิเสธคำวินิจฉัยนี้ โดยให้เหตุผลว่า ศาลรัฐธรรมนูญ ก้าวล่วงเขตอำนาจ ของรัฐสภา การ ออกมาแถลงข่าวปฏิเสธ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ของกลุ่ม ส.ส. และ ส.ว.ส่งผลให้จำนวน ผู้ประท้วง ต่อต้าน รัฐบาล มีจำนวน เพิ่มขึ้นอีกในวันที่ 23 พฤศจิกายน 2556 วันที่ 24 พฤศจิกายน กลุ่ม นปช.ซึ่ง สนับสนุนรัฐบาล ได้จัดการชุมนุมตอบโต้ การต่อต้านรัฐบาล ของกลุ่ม กปปส.ที่ราชมังคลาภิเษกสถาน ในขณะที่กลุ่ม กปปส.มีการชุมนุมใหญ่ที่เวทีราชดำเนิน โดยประกาศยกระดับข้อเรียกร้อง เป็นการต่อต้าน รัฐบาลยิ่งลักษณ์ โดยใช้ชื่อว่า "วันมวลมหาประชาชน คนไทยใจเกินล้าน"

วันที่ 25 พฤศจิกายน กลุ่มผู้ชุมนุม บุกบุกเข้ายึดบริเวณ และอาคารสถานที่ราชการ ของสำนัก งบประมาณ และกระทรวงการคลัง ซึ่งตั้งอยู่ติดกัน เพื่อหวังจะบังคับให้ปิดทำการเป็นการอารยะขัดขืน ขณะที่สมาชิกพรรคเพื่อไทยก็ยื่นฟ้องร้องต่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญว่า มีการกระทำอันเป็นกบฏต่อ แผ่นดิน

ต่อมา ในวันที่ 29 พฤศจิกายน ที่ศูนย์ราชการฯ ถนนแจ้งวัฒนะ นายสุเทพ เทือกสุบรรณประกาศ ก่อตั้ง คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมี

พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) ประกอบด้วย ตัวแทนกลุ่มองค์กรประชาชนในสาขาอาชีพต่างๆ เช่น กลุ่มนักวิชาการ, เครือข่ายนักศึกษาประชาชนปฏิรูปประเทศไทย (คปท.), กลุ่มประชาคมนักธุรกิจสีลม, เครือข่ายนักธุรกิจเพื่อ ประชาธิปไตย, กองทัพธรรม, กองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ (กปท.), สมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ (สรส.) โดยมีสุเทพเป็นเลขาธิการกลุ่ม

วันที่ 30 พฤศจิกายน 2556 กลุ่มผู้ชุมนุม กปปส.ได้เข้าไปยังอาคารบริษัท กสท โทรคมนาคม มีการตัดไฟ และเครือข่ายการสื่อสารของทั้งหมด ส่งผลกระทบกับระบบอินเทอร์เน็ต เกือบทั้งประเทศ และวันดังกล่าว ต่อเนื่องถึงเช้าวันที่ 1 ธันวาคม มีเหตุรุนแรง จาก การปะทะกันระหว่างกลุ่มผู้สนับสนุนและต่อต้านรัฐบาลบริเวณมหาวิทยาลัยรามคำแหงตลอด จนมีผู้เสียชีวิต 4 คน และบาดเจ็บนับร้อยคน

วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ.ผู้ชุมนุมเคลื่อนประชิด แนวกันตำรวจหลายจุด มุ่งหน้าสู่กองบัญชาการตำรวจนครบาล และทำเนียบรัฐบาล ทำให้เกิดการปะทะกัน ระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุมและเจ้าหน้าที่ตำรวจขึ้น 3 จุด บริเวณ แยกกองพลที่ 1 ไกล่กองบัญชาการตำรวจนครบาล, วัดเบญจมบพิตร และที่สะพานชมัยมรุเชฐ เส้นทางเข้า สู่ทำเนียบรัฐบาล ฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจใช้แก๊สน้ำตา และฉีดน้ำใส่ผู้ชุมนุม การปะทะกันระหว่างผู้ชุมนุม และตำรวจเป็นเวลา 2 วัน มีรายงานผู้ได้รับบาดเจ็บ 119 คน

วันที่ 8 ธันวาคม ส.ส.พรรคประชาธิปัตย์ทั้ง 153 คนประกาศลาออก เพื่อเดินทางชุมนุมต่อ และประกาศยกระดับการชุมนุม ในวันที่ 9 ธันวาคม ปรับเป้าหมาย จากการชุมนุมเพื่อขับไล่รัฐบาล เป็นการชุมนุมเพื่อขจัดระบอบทักษิณ

วันที่ 9 ธันวาคม นายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎร โดยพระราชกฤษฎีกา กำหนด ให้มีการเลือกตั้งในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 แต่กลุ่มผู้ชุมนุมปฏิเสธการเลือกตั้ง และเรียกร้องให้มีการจัดตั้ง "สภาประชาชน" เพื่อทำการปฏิรูปประเทศ และนัดชุมนุมเพื่อปิดกรุงเทพมหานคร ในวันที่ 13 มกราคม 2557

วันที่ 26 ธันวาคมซึ่ง เป็นวันแรกของการรับสมัครเลือกตั้ง มีการเมือง 34 พรรค เดินทางมาสมัคร และจับสลากหมายเลขประจำพรรค ณ อาคารกีฬา เวสท์ 2 ศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร (ไทย-ญี่ปุ่น) เขตดินแดง และเกิดความวุ่นวาย และการปะทะกันเกิดขึ้น โดยกลุ่มผู้ชุมนุมแนวร่วม คปท.บุกเข้าไปภายในเพื่อขัดขวางการรับสมัคร เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงยิงแก๊สน้ำตา และกระสุนยาง เข้าใส่ผู้ชุมนุม เพื่อสกัดกั้น และจับแกนนำบางส่วนไป ต่อมาในช่วงเย็น กลุ่มผู้ชุมนุมแนวร่วม คปท.ปิดถนนวิภาวดีรังสิต ทั้งขาเข้า และขาออก เพื่อเรียกร้องให้ตำรวจ ปล่อยตัวผู้ชุมนุมที่ถูกจับกุมไป

ต่อมาพรรคเพื่อไทย ร่วมกันแถลงข่าว ยืนยันการเดินทางเลือกตั้ง 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 จะเป็นการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ให้จัดการเลือกตั้ง ภายใน 45-60 วันหลังยุบสภา และบอกว่า รัฐบาลไม่มีสิทธิ์ ในการเปลี่ยนวันเลือกตั้ง หาก กกต.เลื่อนวันเลือกตั้งออกไป อาจถูกร้องเรียนว่าละเว้นการปฏิบัติหน้าที่

วันที่ 1 มกราคม 2557 แกนนำ กปปส.ประกาศบนเวทีปราศรัยว่า นัดชุมนุมใหญ่ ชับไล่รัฐบาลรักษาการ ในวันที่ 13 มกราคม 2557 โดยจะมีการปิดถนนในส่วนต่างๆ ของกรุงเทพมหานคร และจะส่งมวลชนไปเผ้าสังเกตการณ์ ปิดล้อมบ้านพักของคณะรัฐมนตรี

เหตุการณ์สำคัญ คือการปิดถนน และแยกสำคัญทั่วกรุงเทพ หรือ Shutdown Bangkok ที่เริ่มตั้งแต่วันที่ 13 มกราคม 2557 ยาวนานถึง 1 เดือนครึ่ง ผู้ชุมนุมตั้งเวทีปิดแยกปทุมวัน สวนลมพินิจ ลาดพร้าว อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ราชประสงค์¹²⁷

จากการพยายามผลักดันและผ่านร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมของรัฐบาลและสภาผู้แทนราษฎร ได้นำมาสู่การชุมนุมเคลื่อนไหวของประชาชน ในนามกลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) ที่ออกมาชุมนุมเคลื่อนไหว ประท้วง ต่อต้านร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม และขยายขอบข่ายไปสู่การประท้วงต่อต้าน ล้มล้างรัฐบาล ซึ่งประภาคารณ์นี้ใช้ระยะเวลายาวนานร่วม 7 เดือน ซึ่งในวันที่กลุ่ม กปปส. ประกาศ Shutdown Bangkok ทางกลุ่ม กปปส. ได้เสนอข้อมูลว่ามีประชาชนมาร่วมชุมนุมในวันนี้ร่วม 1 ล้านคน ซึ่งปรากฏการณ์นี้สะท้อนให้เห็นถึงความไม่พอใจ ผิดหวัง คับข้องใจ ของประชาชนจำนวนมาก

ทั้งนี้ ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมนี้ทำให้คนที่เคยสนับสนุนอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ก็ออกมาต่อต้านร่างพระราชบัญญัตินี้ด้วย เพราะรู้สึกไม่พอใจ ผิดหวัง คับข้องใจกับเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้

ดร. สติธร ธนานิธิโชติ ผู้อำนวยการสำนักนวัตกรรมเพื่อประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า

“คือตอนแรกๆ เพราะมันเป็นความขัดแย้งสองขั้วคือ ถ้ามันเป็นเรื่องอื่นๆ ก็คือมีคนเห็นด้วยและเห็นต่างมันก็จะแย้งกันเอง... มันเหมือนเป็นอะไรที่ยืนยันได้ แต่เพราะเป็นเรื่องนี้ ความเป็น pro ทักษิณ กับ anti-ทักษิณ มันปะทะกันอยู่ก็จริง แต่ประเด็นที่มันถูกหยิบขึ้นมามันทำให้ pro ทักษิณจำนวนหนึ่งไม่อยากจะไปกับประเด็นนี้เพราะเนื้อหาเขาก็ไม่โอเคด้วย เพราะว่าแม้เขาจะ pro ทักษิณ แต่ความขัดแย้งรอบนี้ มันไม่ใช่เรื่องจะนิรโทษกันหมด เขาไม่อยากจะให้มันยอมๆ กันไป เพราะว่าโดยความขัดแย้งเขาก็มองว่าพวกนี้เขาก็ทำอะไรหลายอย่างที่ผิดกฎหมาย มันไม่ควรที่จะให้เลิกแล้วต่อกันแบบนี้ ก็เหมือนกันกับบอกว่าผิดศีลธรรมเยอะเยอะเลยเผานุ่นเผานี้ก็ไม่อยากให้ล้มเหมือนกัน

เพราะฉะนั้นฝ่ายที่ไม่เอาทักษิณก็ไม่เอาอยู่แล้วพรบ.แบบนี้ ฝ่ายที่เอาทักษิณเองส่วนหนึ่งก็รู้สึกว่ามันไม่ได้หับหูลับตาเชียร์ทักษิณนะ โอเคมันควรที่จะมีกระบวนการปรองดองแก้ปัญหาความขัดแย้ง แต่มันไม่ใช่แบบนี้แบบนี้ มันล้างไพ่หมดแปดว่าสิ่งที่อีกฝ่ายหนึ่งทำซึ่งเขาก็ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากอีกฝ่าย

¹²⁷ “ย้อนเหตุการณ์แห่งปี การชุมนุม กปปส.,” VOICE TV, 26 ธันวาคม 2557, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2563, <https://www.voicetv.co.th/read/148461>.

หนึ่งมันไม่ถูกแก้ไข แปลว่ามันไม่จบมันจบแบบว่ารู้สึกว่ามันค้าง เขาก็ไม่เห็นด้วยกับเนื้อหาแบบสุดชอย แล้วก็กระบวนการเขาก็จะเถียงแทนลำบากว่าคุณไม่ฟังพวกเดียวกันเอง

สมมุติมองในมุมเขานะผ่านตีสามตีสี่เขาไม่ซีเรียสเท่าไร แต่รู้สึกว่าเขาดึงดันไปให้ได้ทั้งๆ ที่ฝ่ายเดียวกันก็หักมา มันก็เลยรู้สึกว่าพอฝ่ายนี้ระดมคนออกมารอ ฝ่ายนี้บางคนคล้อยตามไปร่วมด้วยซ้ำในการต่อต้านพรบ. แต่ว่าไอเคฉันทันเชียร์ทักษิณ ฉันทันเชียร์รัฐบาลที่มาจากกาเลือกตั้ง แต่เรื่องนี้ไม่เอา มันก็เลยเป็นพลัง สังเกตได้ว่าในวันที่เขาระดมคนได้เยอะมากที่สุด ซึ่งสุดท้ายรัฐบาลก็ยุบสภาหนี มันคือวันที่คนมามหาศาล มันมีทั้งฝ่ายนี้ด้วย ฝ่ายนี้มาเต็มๆ อยู่แล้ว คนที่เข้ามาพร้อมกันขนาดใหญ่มาก¹²⁸

ประชาชนที่ออกมาประท้วง ต่อต้าน ร่างพระราชบัญญัตินี้ และรัฐบาลไม่ใช่มีเพียงคนที่ไม่สนับสนุน หรือคนที่สนับสนุนอดีตนายกรัฐมนตรืทักษิณ ซินวัตรอยู่ก่อนหน้าแล้ว แต่ยังรวมไปถึงคนที่รู้สึกเป็นกลางๆ ทางการเมือง ไม่เลือกฝ่าย เลือกข้าง ในอดีตที่ผ่านมา ก็ออกมาร่วมประท้วง ต่อต้านด้วย

ดร. สติธร ธนานิธิโชติ ผู้อำนวยการสำนักนวัตกรรมการเพื่อประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า

“แรงต้านภายนอกเต็มไปหมดเลย โดยเฉพาะเวลาที่เรากำลังตั้งหลักว่ามันคือ การออกมาคัดค้านพรบ. ร่างกฎหมายที่คนรู้สึกว่าไม่โอเค มันเลยเกิดแรงมากมาย ทั้งจากทั้งคนที่ปกติที่คุณทำอะไรก็ผิดอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นฉันก็ไม่เอาคุณ รัฐบาลชุดนี้ฉันไม่ได้เลือกมา ฉันทันเชียร์คือแรงต้านปกติของความขัดแย้งที่มันสืบเนื่องกันมา กับคนที่โดยปกติเวลาที่เขาขัดแย้งกัน พวกนี้อาจจะเลือกอยู่กลางๆ หรือเป็นทั้งกลาง ค่อนแดงหรือค่อนเหลือง พวกนี้กลับมีความรู้สึกร่วมและต่อต้านด้วย มันก็เลยทำให้มีแรงต้านมากขึ้นจากกลุ่มกลางๆ ด้วย กลุ่มกลางๆ ที่ปกติก็โอเค ขัดแย้งก็ขัดแย้งกันไป ฉันทันเชียร์ให้บ้านเมืองสงบสุข อยาทะเลาะกันเลย แต่พอเจอประเด็นนี้มันไปกระตุ้นว่าไม่ได้ เพราะมันอาจจะคือฉันทันเชียร์ทะเลาะกันไป อยากร่วมกันแต่ความรู้สึกมันบอกว่าไม่น่า ถ้าจะเรื่องนี้ขึ้นมาฉันทันเชียร์ไม่ได้แล้ว เพราะคาดการณ์ไว้ว่าถ้าเรื่องนี้มันเดินหน้าต่อความขัดแย้งมันจะกลายเป็นความรุนแรงมากขึ้น”¹²⁹

ทั้งนี้ปมที่เป็นรากของความขัดแย้งในวิกฤติการณ์ทางการเมืองครั้งนี้สืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2549 ที่ประชาชนกลุ่มหนึ่งรู้สึกว่าตัวเองถูกวิตรอนสัมพันธ์จากระบอบทักษิณ กลุ่มคนที่ไม่เอาระบอบทักษิณรู้สึกว่าระบอบทักษิณได้ทำลายหลักการหลายอย่างของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่มีความพยายามรวบอำนาจ และมีผลประโยชน์ทับซ้อน ซึ่งรากแห่งความไม่พอใจ ผิดหวัง คับข้องใจ นี้ถูกทำให้ปะทุอีกครั้งด้วยประเด็นร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม เพราะถ้าพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฉบับนี้มีผลบังคับใช้ อดีตนายกรัฐมนตรืทักษิณ ซินวัตร

¹²⁸ สติธร ธนานิธิโชติ, ผู้อำนวยการสำนักนวัตกรรมการเพื่อประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า, สัมภาษณ์โดย วรวิญญู ไรจนพล, 8 กันยายน 2563.

¹²⁹ สติธร ธนานิธิโชติ, ผู้อำนวยการสำนักนวัตกรรมการเพื่อประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า, สัมภาษณ์โดย วรวิญญู ไรจนพล, 8 กันยายน 2563.

อาจจะได้กลับมาประเทศไทย และคดีทั้งหมดของอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตรที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้น จะถูกล้มล้างไป

ดร. สติธร ธนานิธิโชติ ผู้อำนวยการสำนักนวัตกรรมการเพื่อประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า

“สาเหตุของความขัดแย้งเป็นสาเหตุเดียวกับก่อนหน้านั้นคือ 2548 2549 คือเริ่มมาจากความไม่พอใจในรัฐบาลทักษิณก่อน ความไม่พอใจในรัฐบาลทักษิณ ความไม่พอใจในตัวคุณทักษิณ ความรู้สึกว่าจะบอบทักษิณมันไปทำลายหลักการหลายอย่างของรัฐธรรมนูญ 2540 ของการเมืองไทย มันมีความพยายามที่จะรวบอำนาจ มันมีความพยายามที่จะมีผลประโยชน์ทับซ้อน จุดยึดโยงอยู่ที่ตัวคุณทักษิณและระบอบที่คุณทักษิณสร้างขึ้นมา เสร็จแล้วมันถูกจัดการไปด้วยการรัฐประหารและเขียนรัฐธรรมนูญใหม่ แต่ปรากฏว่ามันจัดการไม่สำเร็จเพราะว่าเขาเลือกตั้งแล้วเขากลับมาอีก ปี 2556 2557 มันเหมือนกับว่ามันเป็นการต่อสู้กันต่อเนื่องมาว่าฝ่ายคุณทักษิณที่ได้กลับมาเป็นรัฐบาล ก็มีความพยายามอยู่ตลอดว่าจะคืนสภาพให้คุณทักษิณ จากการถูกดำเนินคดีต่างๆ ซึ่งเป็นผลจากการรัฐประหารปี 2549 อันนี้คือหนึ่งในนั้นซึ่งเป็นตัวหลักเลยอันหนึ่ง ที่ฝ่ายของคนที่เขาไม่พอใจคุณทักษิณอยู่แล้วตั้งแต่ 2549 ที่เขาออกมา เขารู้สึกว่าอย่างน้อยๆ ต่อให้เขาแพ้เลือกตั้ง คุณทักษิณถูกจัดการออกไปด้วย มีคดีด้วย กันให้ไม่อยู่ในประเทศไทย ถึงแม้ว่าอยู่ในอำนาจก็ต้องอยู่เบื้องหลังไม่ได้มานั่งเป็นนายกฯเอง แต่ว่าถ้ามีพรบ.นี้ออกมา เขาจะได้คืนสภาพเดิมและจะได้กลับมาซึ่งเป็นสิ่งที่เขาขอมอบไม่ได้”¹³⁰

ทั้งนี้สอดคล้องกับ สาทิต วงศ์หนองเตย แกนนำ กปปส.

“คือว่าเมื่อมีกฎหมายนิรโทษกรรม ก่อนหน้านั้นก็มีกระแสความไม่พอใจในระบอบทักษิณอยู่แล้ว เพียงแต่ว่ามันอาจจะไม่ปะทุออกมาเป็นการเดินขบวนบนท้องถนน มันออกมาในรูปของโซเชียลมีเดียบ้าง การให้สัมภาษณ์โดย วรวัณชัย โจรจนพลบ้าง การอภิปรายในสถานอกสภาบ้าง แต่พอกฎหมายนิรโทษกรรม ออกมาปั๊บ มันก็มีทุกอย่างออกมาพร้อมๆ กัน ตั้งแต่โรงเรียนอนุบาลยันมหาวิทยาลัย สมาคมวิชาชีพจะเป็นหมอ เป็นพยาบาล เป็นสถาปนิก แม้กระทั่งมัดคุเทศก์ ชาวบ้านร้านตลาดทั้งหลายก็มีความรับไม่ได้”

4.2. ความเชื่อมโยงระหว่างความขัดแย้งทางการเมืองที่นำไปสู่ความรุนแรงทางการเมืองในช่วงวิกฤติการณ์ทางการเมือง พ.ศ. 2556- พ.ศ. 2557

ความขัดแย้งทางการเมืองทุกความขัดแย้งทางการเมืองไม่ได้นำไปสู่ความรุนแรงทางการเมืองเสมอไป แต่เป็นเพียงบางความขัดแย้งทางการเมืองที่นำไปสู่ความรุนแรงทางการเมือง ทั้งนี้ “ประเด็นความ

¹³⁰ สติธร ธนานิธิโชติ, ผู้อำนวยการสำนักนวัตกรรมการเพื่อประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า, สัมภาษณ์โดย วรวัณชัย โจรจนพล, 8 กันยายน 2563.

ขัดแย้ง” (conflict issues) มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงความขัดแย้งทางการเมืองไปสู่ความรุนแรงทางการเมือง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ความขัดแย้งทางการเมืองที่จะนำไปสู่ความรุนแรงทางการเมืองได้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่สำคัญคือ **ประเด็นความขัดแย้ง**

ประเด็นความขัดแย้งจะมีบทบาทในการกำหนดการตัดสินใจเพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจากวิธีการที่ไม่ใช้ความรุนแรงไปสู่วิธีการที่ใช้ความรุนแรง โดยประเด็นความขัดแย้งนั้นจะกระตุ้นให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ผ่านการตัดสินใจเข้าร่วมการกระทำรวมหมู่ (collective action) เพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงปรารถนา

ประเด็นความขัดแย้งที่จะนำความขัดแย้งไปสู่ความรุนแรงทางการเมืองจะเป็นประเด็นความขัดแย้งที่มีเนื้อหาเชิงอารมณ์ความรู้สึก (emotive content) คือเป็นประเด็นที่ก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมและกระตุ้นการกระทำทางกายภาพ ในขณะที่เดียวกันประเด็นความขัดแย้งนั้นก็ทำให้รับรู้ถึงการถูกคุกคาม (perception of threat) ซึ่งจะนำไปสู่คุณภาพของอารมณ์ความรู้สึกที่มีความเข้มข้น (a strong emotive quality) และเป็นปัจจัยที่สำคัญที่กำหนดการตอบสนองทางอารมณ์และการตัดสินใจใช้ความรุนแรง

ทั้งนี้ ประเด็นความขัดแย้งที่จะนำไปสู่ความรุนแรงทางการเมืองได้นั้นขึ้นอยู่กับ“คุณภาพของประเด็นที่มีความเฉพาะเจาะจง” (the quality of specific issues)

คุณภาพของประเด็นที่มีความเฉพาะเจาะจง (the quality of specific issues)

ในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเมืองพ.ศ. 2556 - พ.ศ. 2557 ประเด็นความขัดแย้ง (conflict issues) ที่ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกเชิงอารมณ์ความรู้สึกที่ทำให้รู้สึกได้ถึง การถูกคุกคาม (perception of threat) คือ **ประเด็นร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม** ใน 2 มิติด้วยกัน คือ 4.2.1) เนื้อหาสาระของร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม และ 4.2.2) กระบวนการในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม

ประเด็นร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมในสมัยรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมที่พิจารณาวาระ 2 และวาระ 3 ในสภาผู้แทนราษฎร ถูกเรียกว่า “นิรโทษกรรมเหมาเข่ง” หรือ “นิรโทษกรรมฉบับสุดซอย” ซึ่งมีชื่ออย่างเป็นทางการว่า “ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน” โดย **“ร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม”** ฉบับนี้เป็นจุดพลิกผันสำคัญอันนำไปสู่การประกาศยุบสภาของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2556 เนื่องมาจากกระแสต่อต้าน “ร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม” ที่แรกเริ่มเสนอโดยนายวรชัย เหมะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสมุทรปราการ พรรคเพื่อไทย และคณะเนื่องมาจากร่าง พ.ร.บ. ที่นำเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่ 2 นั้น เป็นร่างที่คณะกรรมาธิการเสียงข้างมากได้แก้ไขเนื้อหาจากร่าง พ.ร.บ. ฉบับเดิมของนายวรชัย เหมะ ที่มี

วัตถุประสงค์ต้องการนิรโทษกรรมผู้ต้องขังจากคดีเผาศาลากลางจังหวัดจากเหตุการณ์ชุมนุมทางการเมือง ในปี 2553 ร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม ประกอบด้วย 7 มาตรา คณะกรรมาธิการเสียงส่วนใหญ่เป็นฝ่ายรัฐบาล ได้แก่ ไขมาตรา 3 และมาตรา 4 ซึ่งถือเป็นหัวใจหลักของร่าง พ.ร.บ. ดังกล่าวให้มีผลนิรโทษกรรมครอบคลุมหลายฝ่าย ทั้ง “ฝ่ายพันธมิตรฯ และฝ่าย นปช.” ที่สำคัญยังรวมถึง “พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ และนายสุเทพ เทือกสุบรรณ” ซึ่งกรณีหลังนี้ทำให้เกิดเสียงคัดค้านจากหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นญาติผู้สูญเสียจากเหตุการณ์ชุมนุมทางการเมืองปี 2553 พรรคฝ่ายค้าน องค์กรฮิวแมนไรท์วอทช์ รวมทั้งแกนนำ นปช. และกลุ่มคนเสื้อแดง ซึ่งเท่ากับเป็นการนิรโทษกรรมให้แก่คดีอาญา “ฆ่า-เผา” และ “ผู้ทุจริตคอร์รัปชัน” ด้วย¹³¹

ประเด็นร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมที่ถูกละทิ้งโดยนายวรชัย เหมะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสมุทรปราการ พรรคเพื่อไทย และคณะ แรกเริ่มมีเป้าหมายเพื่อนิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิด เนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน นั่นก็คือกำหนดขอยกการนิรโทษกรรมให้แก่ “ประชาชน” ที่ชุมนุมและแสดงออกทางการเมืองเท่านั้น (มาตรา 3) แต่เมื่อเข้าสู่การพิจารณาในวาระที่ 2 คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม ได้แก่ ไขมาตรา 3 โดยขยายขอบเขตการนิรโทษกรรมไปไม่เฉพาะแต่ประชาชนเท่านั้น แต่ขยายขอบข่ายรวมถึง

1. “ฐานะตัวการ ผู้สนับสนุน ผู้ใช้ให้กระทำ หรือผู้ถูกใช้” ซึ่งหมายถึง การขยายขอบข่ายให้ “แกนนำ” ทั้งหลายพ้นผิดด้วย

2. ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดโดยคณะบุคคลหรือองค์กรที่จัดตั้งขึ้นภายหลังการรัฐประหาร เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2549 รวมทั้งองค์กรหรือหน่วยงานที่ดำเนินการในเรื่องดังกล่าวสืบเนื่องต่อมาที่เกิดขึ้นระหว่าง พ.ศ.2547 ถึงวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ.2554 - 8 กันยายน พ.ศ.2556 ซึ่งตรงนี้มีกรณีความว่าขยายขอบข่ายถึงอดีตนายกรัฐมนตริตักษิณ ชินวัตร ให้พ้นผิดและไม่ถูกยึดทรัพย์

ร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง

การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ. ....

(ฉบับนายวันชัย เหมะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย กับคณะ)¹³²

¹³¹ สุติกร สังข์แก้ว และอรรถสิทธิ์ พานแก้ว, “นิรโทษกรรมเหมาเข่ง,” ใน ฐานข้อมูลการเมืองการปกครอง สถาบันพระปกเกล้า, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=นิรโทษกรรมเหมาเข่ง>

¹³² สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา “ร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ. .... (นายวันชัย เหมะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)” สำหรับสมาชิกวุฒิสภาได้ใช้ในการติดตามผลการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในวาระที่หนึ่ง ขึ้นรับหลักการของสภาผู้แทนราษฎร ภาคผนวก (5)-(6) สืบค้นเมื่อ

<http://library2.parliament.go.th/giventake/content_sn/2556/apgr002-2556.pdf> เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2558. อ้าง

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิด เนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ. ..."

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้บรรดาการกระทำใด ๆ ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมทางการเมืองหรือการแสดงออกทางการเมือง หรือบุคคลซึ่งไม่ได้เข้าร่วมการชุมนุมทางการเมือง แต่กระทำการนั้นมีมูลเหตุเกี่ยวข้องหรือเกี่ยวเนื่องกับความขัดแย้งทางการเมือง โดยการกล่าวด้วยวาจาหรือโฆษณาด้วยวิธีการใด เพื่อเรียกร้องหรือให้มีการต่อต้านรัฐ การป้องกันตน การต่อสู้ขัดขืนการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือการชุมนุม การประท้วง หรือการแสดงออกด้วยวิธีการใด ๆ อันอาจเป็นการกระทบต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของบุคคลอื่น ซึ่งเป็นเหตุการณีสืบเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง หรือการแสดงออกทางการเมือง ตั้งแต่วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ถึงวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 ไม่เป็นความผิดต่อไปและให้ผู้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิดและความรับผิดโดยสิ้นเชิง

การกระทำในวรรคหนึ่ง ไม่รวมถึงการกระทำใด ๆ ของบรรดาผู้ซึ่งมีอำนาจในการตัดสินใจ หรือสั่งการ

ให้มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองในห้วงระยะเวลาดังกล่าว

มาตรา 4 เมื่อพระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับแล้ว ถ้าผู้กระทำการตามมาตรา 3 วรรคหนึ่งยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาลหรืออยู่ในระหว่างการสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนผู้ซึ่งมีอำนาจสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ระวังการสอบสวนหรือการฟ้องร้อง หากถูกฟ้องต่อศาลแล้วให้พนักงานอัยการหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง ระวังการฟ้องหรือให้ถอนฟ้อง ถ้าผู้นั้นอยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีไม่ว่าจำเลยร้องขอหรือศาลเห็นเอง ให้ศาลพิพากษายกฟ้องหรือมีคำสั่งจำหน่ายคดี ในกรณีที่ไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษบุคคลใดก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ให้ถือว่าบุคคลนั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิด ถ้าผู้นั้นอยู่ระหว่างการรับโทษให้การลงโทษนั้นสิ้นสุดลงและปล่อยตัวผู้นั้น

มาตรา 5 การนิรโทษกรรมตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่ก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้ได้รับนิรโทษกรรมในอันที่จะเรียกร้องสิทธิ หรือประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น

ถึงใน รัฐติกร สังข์แก้ว และอรรถสิทธิ์ พานแก้ว, "นิรโทษกรรมหมาแข่ง," ใน ฐานข้อมูลการเมืองการปกครองสถาบันพระปกเกล้า, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=นิรโทษกรรมหมาแข่ง>

มาตรา 6 การดำเนินการใด ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่เป็นการตัดสิทธิของบุคคลซึ่งไม่ใช่องค์กรหรือหน่วยงานของรัฐในการเรียกร้องค่าเสียหายในทางแพ่ง จากการกระทำของบุคคลใดซึ่งพ้นจากความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัตินี้ และทำให้ตนต้องได้รับความเสียหาย

มาตรา 7 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

**ร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง
การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ. ....
(ฉบับแก้ไขโดยคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม)¹³³**

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการนิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน

มาตรา 1 พ.ร.บ.นี้เรียกว่า “พ.ร.บ.นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ. ....”

มาตรา 2 พ.ร.บ.นี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้บรรดาการกระทำใดๆ ทั้งหลายทั้งสิ้นของบุคคลหรือประชาชนที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการชุมนุมทางการเมือง หรือการแสดงออกทางการเมือง หรือบุคคลซึ่งไม่ได้เข้าร่วมการชุมนุมทางการเมือง แต่กระทำการนั้นมีมูลเหตุที่เกี่ยวข้องหรือเกี่ยวเนื่องกับความขัดแย้งทางการเมือง โดยการกล่าวด้วยวาจาหรือโฆษณาด้วยวิธีการใดเพื่อเรียกร้องหรือให้มีการต่อต้านรัฐ การป้องกันตน การต่อสู้ ชัดขึ้นการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือการชุมนุม การประท้วง หรือการแสดงออกด้วยวิธีการใดๆ อันอาจเป็นการกระทำต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของบุคคลอื่น ซึ่งเป็นเหตุการณีสืบเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง หรือการแสดงออกทางการเมือง ตั้งแต่หรือที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดโดยคณะบุคคลหรือองค์กรที่จัดตั้งขึ้นภายหลังการรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2549 รวมทั้งองค์กรหรือหน่วยงานที่ดำเนินการในเรื่องดังกล่าวสืบเนื่องต่อมาที่เกิดขึ้นระหว่าง พ.ศ. 2547 ถึงวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 8 กันยายน พ.ศ.2556 ไม่เป็นความผิดต่อไปและให้ผู้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด

¹³³ “ร่างสุดท้าย ! พ.ร.บ.นิรโทษกรรม ฉบับเหมาแข่ง-สุดซอย,” *สำนักข่าวอิศรา*, 24 ตุลาคม 2556, สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2558, http://www.isranews.org/isranews-scoop/item/24634-amnesty_24634.html วิถีติกร สังข์แก้ว และ อรรถสิทธิ์ พานแก้ว, “นิรโทษกรรมเหมาแข่ง,” ใน *ฐานข้อมูลการเมืองการปกครองสถาบันพระปกเกล้า*, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=นิรโทษกรรมเหมาแข่ง>

ว่าผู้กระทำจะได้กระทำในฐานะตัวการ ผู้สนับสนุน ผู้ใช้ให้กระทำ หรือผู้ถูกใช้ หากการกระทำนั้นผิดต่อกฎหมายก็ให้ผู้กระทำพ้นจากความผิดและความรับผิดชอบโดยสิ้นเชิง

การกระทำในตามวรรคหนึ่ง ไม่รวมถึงการกระทำใดๆ ของประชาชนผู้ซึ่งมีอำนาจในการตัดสินใจ หรือ

สั่งการให้มีความเคลื่อนไหวทางการเมืองในห้วงระยะเวลาดังกล่าวผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112

มาตรา 4 เมื่อ พ.ร.บ.นี้มีผลใช้บังคับแล้ว ถ้าผู้กระทำการตามมาตรา 3 วรรคหนึ่ง ยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล หรืออยู่ในระหว่างการสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนผู้ซึ่งมีอำนาจสอบสวนหรือพนักงานอัยการระงับการสอบสวนหรือการฟ้องร้อง หากถูกฟ้องต่อศาลแล้วให้พนักงานอัยการหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องระงับการฟ้อง หรือให้ถอนฟ้อง ถ้าผู้นั้นอยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีไม่ว่าจำเลยร้องขอหรือศาลเห็นเอง ให้ศาลพิพากษายกฟ้องหรือมีคำสั่งจำหน่ายคดี ในกรณีที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษบุคคลใดก่อนวันที่ พ.ร.บ.นี้มีผลใช้บังคับ ให้ถือว่าบุคคลนั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดถ้าผู้นั้นในกรณีที่บุคคลใดอยู่ระหว่างการรับโทษ ให้การลงโทษนั้นสิ้นสุดลงและปล่อยตัวผู้นั้น ทั้งนี้ ให้ทุกองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติต่อผู้กระทำตามมาตรา 3 ให้เป็นไปตามหลักนิติธรรมตามรัฐธรรมนูญโดยเคร่งครัดต่อไป

มาตรา 5 การนิรโทษกรรมตาม พ.ร.บ.นี้ ไม่ก่อให้เกิดสิทธิผู้ได้รับนิรโทษกรรมในอันที่จะเรียกร้องสิทธิ หรือประโยชน์ใดๆ ทั้งสิ้นอันเกี่ยวเนื่องกับการชุมนุมทางการเมือง หรือการแสดงออกทางการเมือง

มาตรา 6 การดำเนินการใดๆ ตาม พ.ร.บ.นี้ ไม่เป็นการตัดสิทธิของบุคคลซึ่งไม่ใช่องค์กรหรือหน่วยงานของรัฐในการเรียกร้องค่าเสียหายในทางแพ่ง จากการกระทำของบุคคลใดซึ่งพ้นจากความรับผิดชอบตาม พ.ร.บ.นี้ และทำให้ตนต้องได้รับความเสียหาย

มาตรา 7 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตาม พ.ร.บ.นี้

ทั้งนี้ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมมีปัญหาทั้งในเชิง “เนื้อหาสาระ” ของร่างพระราชบัญญัติ และ “กระบวนการ” ในการออกพระราชบัญญัติ ที่ส่งผลทำให้ประเด็นความขัดแย้งในเรื่องร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมกลายเป็น “ประเด็นความขัดแย้งที่มีคุณภาพในเรื่องที่เฉพาะเจาะจง” และนำไปสู่การตัดสินใจเข้าร่วมการกระทำรวมหมู่ (collective action) ซึ่งนำไปสู่การใช้ความรุนแรงทางการเมืองในที่สุด

4.2.1) เนื้อหาสาระของร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม

เนื้อหาสาระของร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมนี้เป็นประเด็นสำคัญที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากกว่าเป็นการกระทำเพื่อช่วยให้แกนนำที่เป็นคู่ขัดแย้งระหว่างกันฟื้นคืน และที่สำคัญคือเป็นการช่วยให้อดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ฟื้นคืนในทุกคดีที่ผ่านมา

ทั้งนี้ในมิติ “เนื้อหาสาระ” ของร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม ถือได้ว่าเป็น “ประเด็นความขัดแย้ง” (conflict issue) ที่มีคุณภาพและมีความเฉพาะเจาะจง ที่แกนนำทั้งฝ่ายค้าน ฝ่ายรัฐบาล กปปส. และนปช. โดยส่วนใหญ่ต่างเห็นพ้องไปในทิศทางเดียวกันว่า “เนื้อหาสาระ” ของร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมนี้มีปัญหาซึ่งเป็น “ชนวน” สำคัญที่นำความขัดแย้งทางการเมืองที่ดำรงอยู่ในขณะนั้นไปสู่ความรุนแรงทางการเมืองในที่สุด

4.2.1.1) การขยายขอบข่ายเนื้อหาสาระของร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม ทำลายหลักนิติรัฐและนิติธรรม

การขยายขอบข่ายของร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม แรกเริ่ม (ร่างพระราชบัญญัติฉบับนายวรชัย เหมะ) มีเป้าหมายเพื่อนิรโทษกรรมให้แก่ “ประชาชน” ที่ชุมนุมและแสดงออกทางการเมืองเท่านั้น (มาตรา 3) แต่เมื่อเข้าสู่การพิจารณาในวาระที่ 2 คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม ได้แก้ไขมาตรา 3 โดยขยายขอบข่ายการนิรโทษกรรมออกไปไม่เฉพาะแต่ประชาชนเท่านั้น แต่ขยายขอบข่ายรวมไปถึง “**ตัวการ ผู้สนับสนุน ผู้ใช้ให้กระทำ หรือผู้ถูกใช้**” ซึ่งหมายถึง การขยายขอบข่ายให้ “**แกนนำ**” ทั้งหลายฟื้นคืน และผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำผิดโดยคณะบุคคลหรือองค์กรที่จัดตั้งขึ้นภายหลังการรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2549 รวมทั้งองค์กรหรือหน่วยงานที่ดำเนินการในเรื่องดังกล่าวสืบเนื่องต่อมาที่เกิดขึ้นระหว่าง พ.ศ.2547 ถึงวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ.2554 - 8 กันยายน พ.ศ.2556

การขยายขอบข่ายเนื้อหาสาระของร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมออกไปเช่นนี้เป็นการทำลายหลักนิติรัฐและนิติธรรม ในมุมมองของแกนนำ กปปส.

สาธิต วงศ์หนองเตย แกนนำ กปปส. เนื้อหาสาระของร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมนี้ ขยายขอบข่ายออกไปจนถูกเข้าใจว่าเป็นกฎหมายที่**ไว้ช่วยคุณทักษิณกับระบบพรรคพวกซึ่งทำลายหลักนิติรัฐและนิติธรรม**

“**ประเด็นความขัดแย้ง**ที่นำไปสู่การเคลื่อนไหวการชุมนุมคือ ตัวที่เป็นรูปธรรมจริงๆ มีสองเหตุผล ตัวที่เป็นเหตุผลที่เห็นชัดเจนที่สุดก็คือ ตัวที่เป็นกฎหมายนิรโทษกรรม กฎหมายนิรโทษกรรมมันเป็นกฎหมายที่ถูกผลักดันออกมาโดยรัฐบาลนายกยิ่งลักษณ์พร้อมกับบรรดา ส.ส. และตอนนั้นเขาสามารถควบคุมได้ถึงสว.ด้วย แต่ในขณะที่กฎหมายนิรโทษกรรมจุดเริ่มต้นของจะพูดถึงว่า นิรโทษกรรมให้เฉพาะคดีการเมืองและประชาชนเท่านั้น แต่สุดท้ายมันถูกเบี่ยงเบนเจตนาของการแก้ไขกฎหมายนิรโทษกรรมไปสู่การนิรโทษกรรมให้ทุกคน ไม่ว่าจะเป็คดีอาญา ฆ่าคน ชิงทรัพย์ วางเพลิง ได้ทั้งหมด ไปนิรโทษกรรม

ให้กับคนทำผิดในคดีคอร์รัปชันด้วย ซึ่งในกฎหมายนิรโทษกรรมฉบับนี้ มันก็ถูกเข้าใจว่าเป็นกฎหมายที่ไว้ช่วยคุณทักษิณกับระบบพรรคพวก ซึ่งในการนิรโทษกรรมตัวเนื้อหากฎหมายนี้เป็นครั้งแรกที่นิรโทษกรรมไปถึงคนที่ผ่านกระบวนการยุติธรรมแล้ว เช่น ศาลตัดสินแล้วถูกจำคุกอยู่ให้ปล่อยตัวถือว่าพ้นผิด ถ้ามีคดีอยู่ให้จำหน่ายคดี ถ้าอยู่ในชั้นพนักงานสอบสวนก็ให้จำหน่ายคดีนั้นเสีย ส่วนคนที่ถูกตัดสินไปแล้วหนีคดีจะถูกนิรโทษกรรมไปด้วย ซึ่งคนที่ไม่เอาด้วยก็บอกว่า ระบบประชาธิปไตยมันต้องปกครองด้วยหลักนิติรัฐนิติธรรม **ไม่ใช่รัฐบาลมีอำนาจแล้วแก้ไขตัวกฎหมายอะไรก็ได้ก็เลยกลายเป็นชนวนจริง ๆ ...** เพราะฉะนั้นเมื่อความขัดแย้งมาถึงจุดนิรโทษกรรมคนก็มีความรู้สึกว่ามันทำลายหลักนิติรัฐนิติธรรมแล้วคนก็ลุกขึ้นต่อสู้¹³⁴

เอกนัฐ พร้อมพันธ์ แกนนำ กปปส ได้เน้นย้ำถึงเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมที่มีผลในทางล้างความผิดให้กับคดีทุจริต คดีที่ศาลตัดสินไปแล้ว รวมถึงคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล และ ปปช. ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการทำลายหลักนิติรัฐและนิติธรรมของรัฐ

“ความพยายามที่รัฐบาลจะออกกฎหมายพรบ.นิรโทษกรรมซึ่งมีผลเป็นการล้างผิด คือเริ่มต้นเป็นคดีการเมือง แต่ในที่สุดมันก็ถูกพัฒนาโดยวาระที่สองของสภาให้รวมไปถึง การล้างผิดในกรณีที่เป็นคดีทุจริต แล้วก็คดีในส่วนที่ศาลตัดสินไปแล้ว แล้วก็รวมไปถึงการคืนเงินด้วย ซึ่งตรงนี้ถึงแม้จะมีประชาชนจำนวนมากพยายามคัดค้านรวมไปถึงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะเห็นได้ชัดว่าทางส.ส.ฝั่งรัฐบาล ทั้งนายกฯ คณะรัฐมนตรีก็คือ ทั้งรัฐบาลก็ยังคือสิ่งที่พยายามผ่านกฎหมายฉบับนี้ให้ได้ พรบ.นิรโทษกรรมในการรับวาระที่หนึ่งของสภา จริงๆ เริ่มต้นเป็นการนิรโทษกรรมประชาชนหรือกลุ่มที่เคลื่อนไหวทางการเมือง แต่ในที่สุดมันเปลี่ยนมาเป็นนิรโทษกรรมสุดซอยก็คือ ไปรวมเอานักการเมืองที่กระทำการทุจริตมาด้วยและก็ถือว่าการล้างผิดแบบไม่มีอะไรเกิดขึ้นมาก่อน ทั้งในส่วนที่คดีที่ศาลตัดสินไปแล้วและรวมไปถึงคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของปปช. ระหว่างการพิจารณาของศาลด้วย ซึ่งสำหรับประชาชนมันเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักนิติธรรม ..... เพราะว่าผลของเพราะพรบ.นิรโทษกรรมหลังจากมีการแก้ไขในวาระสอง มันมีผลไปลบล้างคดีที่ศาลได้วินิจฉัยตัดสินไปแล้ว เพราะฉะนั้นมันเป็นการทำลายระบบนิติธรรมและระบบการถ่วงดุลของรัฐ รวมทั้งการที่มีหลายกลุ่มที่สะสมความอัดอั้นตันใจกับรัฐบาลของตั้งแต่พันตำรวจโททักษิณจนมาถึงคุณยิ่งลักษณ์ชินวัตร ก็เลยเกิดการในที่สุดออกมาเคลื่อนไหว”¹³⁵

¹³⁴ สาธิต วงศ์หนองเตย, แกนนำ กปปส., สัมภาษณ์โดย วรวิทย์ ใจจนพล, 11 กรกฎาคม 2563

¹³⁵ เอกนัฐ พร้อมพันธ์, แกนนำ กปปส., สัมภาษณ์โดย วรวิทย์ ใจจนพล, 14 กันยายน 2563

4.2.1.2 เนื้อหา ร่างพระราชบัญญัติ นิรโทษกรรม มีเป้าหมายเพื่ออดีต นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร

ในด้าน **แกนนำฝ่ายค้าน** ร่างพระราชบัญญัติ นิรโทษกรรม เป็นปัจจัยกระตุ้นให้เกิดการชุมนุม เคลื่อนไหวทางการเมือง เป็นชนวน หรือเป็นฟางเส้นสุดท้ายที่ทำให้คนตัดสินใจออกมาชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมือง ซึ่งเป็นกรกระทำรวมหมู่ (collective action) ประท้วง ต่อต้าน รัฐบาลเนื่องจากเนื้อหาของ ร่างพระราชบัญญัติ นิรโทษกรรม เป็นการ **ล้มล้างความผิดให้อดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร** ด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ร่างพระราชบัญญัตินี้ที่มีเนื้อหาไปในทิศทางที่ช่วยอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร

สำหรับ อภิสิตี เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์และผู้นำฝ่ายค้านในรัฐสภา รัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ร่างพระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมนี้เป็น “ปัจจัยกระตุ้น” เป็น “ชนวน” ที่ทำให้คนออกมาชุมนุมประท้วงต่อต้านรัฐบาล เพราะมีการแปรญัตติเพื่อนำไปสู่การลบล้างความผิดต่างๆ ของอดีต นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ซึ่งถ้าไม่มีร่างพระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมนี้ ก็ไม่มีทางเกิดการชุมนุมประท้วงได้

“แต่ตัวที่เป็นปัจจัยกระตุ้นให้เกิดการชุมนุม ปลายปี 2556 ก็คือ การออกกฎหมายนิรโทษกรรม ซึ่งเป็นความพยายามที่รัฐบาลคุณยิ่งลักษณ์ใช้อำนาจ เพื่อที่จะลบล้างความผิดทั้งหมดคดีทุจริต และคดีอื่นๆ โดยตอนแรกอ้างว่าเป็นเรื่องการจัดทำความปรองดองเพื่อนิรโทษกรรมผู้ที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมก่อนหน้านั้น เพราะพยายามผลักดันกฎหมายฉบับนี้ออกมาก็ก่อให้เกิดปฏิกิริยากับผู้ที่ไม่ยอมรับการนิรโทษกรรมก็เป็นชนวนนำไปสู่การชุมนุม เนื้อหาสาระของพรบ.นิรโทษกรรมมันเป็นทางมาเพื่อนำเสนอกฎหมายว่าเป็นเรื่องของการปรองดอง เพื่อนิรโทษกรรมการชุมนุมทางการเมืองอะไรต่างๆ แต่สุดท้ายก็คือเข้าไปแปรญัตติเพื่อนำไปสู่การลบล้างความผิดต่างๆ ของคุณทักษิณด้วย

ผมมองว่าอย่างกรณีปี 2556 ปี 2557 การออกกฎหมายนิรโทษกรรมน่าจะเป็นประเด็นเป็นชนวนที่ชัดเจนมาก แต่ขณะเดียวกันการพยายามคลี่คลายแก้ปัญหาไม่ให้นำไปสู่การรัฐประหารมันก็มีโอกาสที่จะทำได้ แต่ว่าก็พากันไป ยกตัวอย่างเช่น จริงๆแล้วเชื่อว่าคุณยิ่งลักษณ์ยุบสภาเร็วกว่าที่แท้จริง ก็คงไม่มีเงื่อนไขของผู้ชุมนุมเพียงพอที่จะต่อต้านการเลือกตั้ง หรือแม้กระทั่งวันที่ 22 พฤษภาคม ถ้ามีความพยายามที่จะเปิดใจหาทางออกร่วมกัน ผมก็ว่ายังอยู่ในวิสัยที่มีความเป็นไปได้ที่จะไม่ให้มันเป็นข้ออ้างที่จะให้พลเอกประยุทธ์บอกว่าถึงทางตันแล้วจำเป็นต้องรัฐประหาร ... ผมคิดว่าถ้าไม่มีกฎหมายนิรโทษกรรม **เงื่อนไขการการชุมนุมคงไม่มี ... ถ้าไม่มีกฎหมายฉบับนี้ก็ไม่น่าจะมีเหตุการณ์ชุมนุมเกิดขึ้นได้**¹³⁶

¹³⁶ อภิสิตี เวชชาชีวะ, หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์และผู้นำฝ่ายค้านในรัฐสภา รัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร, สัมภาษณ์ โดย วรวิทย์ ไรจนพล, 7 กรกฎาคม 2563

อลงกรณ์ พลบุตร รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ภาคกลาง ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมคือ “ฟางเส้นสุดท้าย” ที่นำไปสู่การชุมนุมเคลื่อนไหวก้าวทางการเมือง

“การนิรโทษกรรมสุดซอยซึ่งมันเป็นเหมือนฟางเส้นสุดท้าย แต่ว่าโดยภาพรวมแล้ว เป็นการต่อสู้เพื่อช่วงชิงอำนาจและผลประโยชน์ของอำนาจรัฐ เมื่อฝ่ายหนึ่งเห็นว่าอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งครองอำนาจรัฐอยู่ไม่ได้มีความซื่อสัตย์สุจริตและยังขาดธรรมมาภิบาล แต่เรื่องของการนิรโทษกรรมสุดซอยก็เป็นเหมือนฟางเส้นสุดท้าย”¹³⁷

ในด้าน**รัฐบาล** ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมนี้นำไปสู่การชุมนุมต่อต้านรัฐบาล เพราะร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมนี้เชื่อมโยงไปที่ตัวบุคคลคืออดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ที่มีลักษณะเป็นตัวแค้นหัวโตหัวหนึ่งของความขัดแย้ง อีกทั้งเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัตินี้ยังมีความพยายามที่จะคืนทรัพย์จากการที่ถูกยึดทรัพย์ก่อนหน้านี้ จึงทำให้เป็นประเด็นความขัดแย้งนี้ เป็นประเด็นที่จุดติดง่าย ประกอบกับมีการเชื่อมโยงว่าอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร อยู่ตรงข้ามสถาบัน และรัฐบาลก็มีความใกล้ชิดกับอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร แม้ก่อนหน้านั้นจะมีความพยายามจุดประเด็นต่างๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อล้มล้างรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นกรณีทุจริตการรับจำนำข้าว การแก้ไขรัฐธรรมนูญ แต่ก็ไม่เป็นผล

จตุรนต์ ฉายแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้ชี้ว่าร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมนี้เชื่อมโยงไปที่ตัวบุคคลคือ อดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตรที่มีลักษณะเป็นตัวแค้นหัวโตหัวหนึ่งของความขัดแย้งอย่างชัดเจน

“.....จนกระทั่งมีกรณีนิรโทษกรรมสุดซอยก็เลยกลายเป็นประเด็นใหญ่ที่จุดติดแล้วทำให้เกิดการเคลื่อนไหวกว้างขวางยิ่งขึ้น ในการเคลื่อนไหวนั้นมันก็จะมีการเชื่อมโยงไปถึงการบริหารงานการทุจริตคอร์รัปชันและที่สำคัญก็โยงไปถึงเรื่องของคุณทักษิณ และต้องมีการนำประเด็นทางด้านที่เกี่ยวกับเรื่องสถาบันเข้ามาใช้เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยก็คือ อาจจะไม่พูดโดยตรง แต่ว่าเราสื่อสารจนเป็นที่เข้าใจว่าเขากำลังบอกว่าฝ่ายของคุณทักษิณเป็นฝ่ายที่อยู่ตรงข้ามกับสถาบัน นี่ก็คือประเด็นความขัดแย้งในช่วงนั้น...ที่นี้พระราชบัญญัติสุดซอย มันไปรวมแกนนำ ผู้นำทั้งหลาย แล้วมันก็ไปรวมการเหยียดหยามเรื่องก่อนหน้านั้นทั้งหมด ซึ่งครอบคลุมไปถึงสิ่งที่เกิดขึ้นกับคุณทักษิณ มันก็หมายถึงการที่จะต้องคืนเงินที่ยึดทรัพย์มาด้วย

¹³⁷ อลงกรณ์ พลบุตร, รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ภาคกลาง, สัมภาษณ์โดย วรวัณษ์ โรจนพล, 30 กรกฎาคม 2563

เพราะฉะนั้นก็ถือว่าเป็นผลจากความขัดแย้งทางการเมือง ..คนที่ไม่พอใจคัดค้าน ไม่พอใจเห็นว่าเรื่องนี้ทำแล้วจะเป็นประโยชน์กับคุณทักษิณอย่างมากก็รับไม่ได้ .....ก็เลยเป็นการช่วยพวกเดียวกันเอง **โดยรัฐบาลมีความใกล้ชิดกับคุณทักษิณ มันก็เลยเป็นประเด็นที่จุดติดได้ง่ายเพราะไปเชื่อมโยงกับตัวบุคคลที่มีลักษณะเป็นตัวแทนชั่วโคขัวหนึ่งของความขัดแย้ง** มันก็นำไปสู่ความกลัวว่าถ้าทำอย่างนั้นได้ ก็เท่ากับไปเติมพลังไปเพิ่มความเข้มแข็งให้กับคุณทักษิณกับพวก แล้วมันก็จะยิ่งเข้มแข็งขึ้น ก็จะมีปฏิกิริยาของประเทศยาวนาน การปกครองประเทศแบบที่เขาไม่ต้องการเห็นอยู่แล้ว ต้องการต่อต้านแต่ไม่สำเร็จสักที ก็จะมียิ่งเข้มแข็งกันใหญ่อะไรแบบนี้มันก็เลยจุดติด”¹³⁸

ในขณะที่พงศ์เทพ เทพกาญจนา รองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ไม่ได้ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงอย่างชัดเจนระหว่างร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมนี้กับอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร หรือกล่าวถึงอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร โดยตรงเหมือนจาตุรนต์ ฉายแสง แต่ชี้ให้เห็นว่ากฎหมายฉบับนี้ถูกหยิบยกขึ้นมาเพื่อแสดงให้เห็นว่า “เอื้อประโยชน์ให้แก่คนบางกลุ่ม แกนนนำ และคนทุจริต” จึงกลายเป็นประเด็นความขัดแย้งขึ้นมา

“เรื่องการนิรโทษกรรมเขาก็หยิบเป็นประเด็นว่าเพื่อประโยชน์ให้แก่คนบางคน ซึ่งเขาก็หยิบประเด็นตรงนี้มา **ซึ่งเป็นประเด็นที่ทำให้มันจุดขึ้น** เรื่องของการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญอันนั้นมันไม่ใช่เรื่องหลัก มันยังไม่เข้มขันเท่ากับเรื่องนิรโทษกรรม...แต่ตอนหลังไปเปลี่ยนแปลงแก้ไขกันในชั้นกรรมาธิการ ซึ่งตอนนั้นเป็นปัญหาทำให้ตอนแรกตกลงอย่างหนึ่ง แล้วพอลงไปอีกอย่างหนึ่ง มันก็ทำให้คนเอาไปจุดว่า **ตรงนี้ พวกคุณออกกฎหมายตรงนี้ เพื่อที่จะให้ประโยชน์กับคนบางกลุ่ม เพื่อที่จะให้ประโยชน์กับแกนนำ หรือคนทุจริตอะไรมันก็เลยกลายเป็นประเด็นใหญ่โตไป**”¹³⁹

ในด้านแกนนำ นปช. สาเหตุที่ทำให้ให้ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้สามารถระดมมวลชนออกมาได้มากมายเพราะเป็นการบัญญัติเพื่อ **“ช่วยคนโกง”**

จตุพร พรหมพันธุ์ แกนนำแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ (นปช.)

“ผมก็พยายามประเมินสถานการณ์ในเวลานั้น ไม่ต้องรีบอะไรเลย ให้ประชาชนก่อนแล้วก็รอด เพราะผู้ชุมนุมเขาอยู่ระดับนี้มันจะไม่เป็นปัญหาเลย แต่ว่าไปให้แบบสุดซอยนี้แหละจะสร้างปี่ศาจตนใหญ่

¹³⁸ จาตุรนต์ ฉายแสง, รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร, สัมภาษณ์โดย วรวัณษ์ ไรจนพล, 30 กรกฎาคม 2563

¹³⁹ พงศ์เทพ เทพกาญจนา, รองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร, สัมภาษณ์โดย วรวัณษ์ ไรจนพล, 31 กรกฎาคม 2563

ขึ้นมา น่าจะเอาไม่อยู่ มันก็เป็นเช่นนั้น เราก็พยายามมาแก้ไขปัญหาจัดการชุมนุมเป็นคู่ขนานคือ พยายามที่จะหลีกเลี่ยงเพื่อรักษาประชาธิปไตยเวลานั้นมันยากแล้วนะ เพราะว่ามันเป็นช่วงปลายของสถานการณ์ อีกฝ่ายหนึ่งก็กำลังคึกคัก และรัฐบาลก็อยู่ในสภาพที่สั่งการอะไรไม่ได้แล้ว พื้นที่ที่ยุบสภาอำนาจก็หายไปครึ่งแล้ว ให้ครึ่งที่ยังมีเหลืออยู่นั้นก็สั่งการได้ไม่ถึงครึ่งของครึ่งที่เหลืออยู่ ผมก็รู้ว่ามันไปได้ยากแล้ว แต่มันมีบทเรียนว่าชนวนที่มีความละเอียดอ่อนนั้นฝ่ายรัฐบาลถ้าประเมินไม่ขาดมันก็เท่ากับว่าไปปลุกอีกฝ่ายหนึ่ง เพราะคิดกันในทิศทางเดียวว่าสามารถใช้เสียงตามกระบวนการได้

พรบ. นิรโทษกรรมถึงสามารถระดมมวลชนออกมาได้มากมายขนาดนี้เพราะการบัญญัติว่า**ช่วยคนโกง**อย่างนี้ ถ้าเอาเฉพาะการชุมนุมทางการเมืองและให้เฉพาะประชาชนจะไม่ใช่ปัญหา แต่ให้การกระทำอย่างอื่นแม้ว่ากระบวนการจะเป็นปัญหา แต่ว่าถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องนอกเหนือจากเรื่องชุมนุมทางการเมืองมันเลยกลายเป็นสาเหตุมาก ครั้นนี้ที่สภาฯ พูดยesterday เข้าวัน 2 หัวข้อไว้คือ เรื่อง 112 กับ คดีทุจริต จะไม่ให้มีการนิรโทษกรรม ถ้าวันนั้นถ้าชี้ให้เห็นได้ว่าคดี 112 ซึ่งในหลวงก็ให้ของทำนองอยู่แล้ว แล้วก็เรื่องของการทุจริตก็ต้องเอาไว้ก่อน ส่วนเรื่องกระบวนการจะชอบหรือไม่ชอบอย่างไรก็ตามมาตรา แต่ว่าการนิรโทษในเบื้องต้นควรที่จะให้แก่ผู้ชุมนุมทางการเมืองเสียก่อน ถ้าเป็นอย่างนั้นไม่น่าจะมีปัญหาอะไรเพราะทุกฝ่ายก็ให้การยอมรับแล้ว”¹⁴⁰

ทั้งนี้แกนนำ นปช. ได้แสดงจุดยืนที่ชัดเจนว่าไม่เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เหมือนทางฝ่ายแกนนำ กปปส.

จตุพร พรหมพันธุ์ แกนนำแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ (นปช.) ไม่เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม และแกนนำ นปช. คนอื่นๆ ได้แสดงความไม่เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ผ่านช่องทางทางการเมืองในระบบการเมืองปกติในกระบวนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในสภาผู้แทนราษฎรโดยการ “งดออกเสียง”

“เดิมที่การชุมนุมจุดเริ่มต้นก็เวทีตามหาความจริงของพรรคประชาธิปัตย์โดยหัวหน้าพรรคเลขาธิการพรรค แล้วก็สมาชิกพรรค แล้วก็หลังจากมีปัญหาเรื่องพระราชบัญญัติสุดซอยที่วันนี้ก็จึงกำเนิดกปปส. ซึ่งในขณะนั้นนปช. เองเป็นองค์กรที่มีอยู่แล้วก็พยายามประคับประคองแล้วก็พยายามแสดงความคิดเห็นคัดค้านไม่เห็นด้วยกับพระราชบัญญัติดังกล่าว เพราะว่าเราเองก็เห็นว่าสถานการณ์ทางการเมืองมันไม่เอื้อ ควรจะปลดปล่อยเฉพาะประชาชนก่อน ส่วนบรรดาคนอื่นๆ ควรที่จะคิดภายหลัง แต่ปรากฏว่าเมื่อเอาสุดซอยในคราวเดียวกันทางนปช. ก็แสดงจุดยืนว่าไม่เห็นด้วยไม่ได้แตกต่างไปจากกปปส. แต่ว่าสถานการณ์เมื่อทางรัฐบาลเองก็ประกาศถอย วุฒิสภาไม่รับร่าง สภาผู้แทนราษฎรก็ยุติหมายความว่าเรื่องพรบ. สุดซอยมันก็จบ แต่ในทางการเมืองนั้นมันไม่จบก็วิวัฒนาการไปสู่การขับไล่รัฐบาล

¹⁴⁰ จตุพร พรหมพันธุ์, แกนนำแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ (นปช.), สัมภาษณ์โดย วรวัณณ์ ไรจนพล, 13 กรกฎาคม 2563

ตอนนั้นผมขาดจากการเป็นส.ส. เพราะว่าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยขณะถูกคุมขังอยู่นั้นเขาไม่อนุญาตให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ก็เลยบอกว่าที่ไม่ไปใช้สิทธิขาดคุณสมบัติ แต่ว่าก็มีเพื่อนพ้องน้องพี่ที่อยู่ที่สภาในส่วนที่เป็นแกนนำนปช. **หลักที่ยังเป็นสส. อยู่ก็ใช้วิธีงดออกเสียงอย่างน้อยก็สองคน**¹⁴¹

ธิดา ถาวรเศรษฐ์ แกนนำแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ (นปช.) ได้แสดงจุดยืนชัดเจนเช่นกันว่า นปช. ไม่เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้

“พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมออกมาฝั่งเสื้อแดงก็ไม่พอใจ ทั้งนปช. ทั้งตุ้ ทั้งอาจารย์ ทั้งเดิน ทุกคนออกมาบอกว่าเราเคยประกาศแล้วว่าขอให้นิรโทษเสื้อเหลืองเสื้อแดงทั้งหมดที่เป็นประชาชน **แต่อย่านิรโทษ-แกนนำ** ซึ่งรวมทั้งคุณทักษิณด้วยถูกใหม่ หรือรวมถึงคุณอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะด้วย คือแกนนำกับพวกหัวขบวนทั้งหลายไม่ต้องนิรโทษเพื่อที่จะไม่ให้ทะเลาะกันไง”¹⁴²

สำหรับแกนนำ กปปส. กฎหมายนิรโทษกรรมนี้เป็นจุดสูงสุดของการเอื้อประโยชน์ให้กับตนเอง และพวกพ้องภายใต้ระบอบทักษิณ

สาธิต วงศ์หนองเตย แกนนำ กปปส.

“คุณสุเทพในฐานะที่เป็นคนริเริ่มก็ชวนสส. ของพรรคประชาธิปัตย์กลุ่มหนึ่งรวมทั้งผมด้วยออกมาชุมนุมกัน เหตุผลหลักที่เราชุมนุมก็คือ เราเห็นว่าอันนี้ผมให้การในศาลเลยนะ ผมบอกว่าผมตรวจสอบระบอบทักษิณมาตั้งแต่ปี 2544 เคยอภิปรายไม่ไว้วางใจ อภิปราย วิพากษ์วิจารณ์ ตีติงมาตลอด และทำให้เห็นเลยว่าจุดมุ่งหมายแท้จริงของระบอบทักษิณคืออะไร **การแก้กฎหมายหลายฉบับก็คือนำไปสู่การเอื้อประโยชน์เพื่อตนเองและพวกพ้องจนสุดยอดของมันคือนิรโทษกรรม**”¹⁴³

ในด้านนักวิชาการทางรัฐศาสตร์ ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมนี้เกี่ยวข้องกับอดีต นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของความขัดแย้งที่มีมาก่อนหน้า การออกพระราชบัญญัติเพื่อนิรโทษกรรมให้อดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร จึงทำให้กลายเป็นประเด็นความขัดแย้งขึ้นมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ ก้องกีรติ รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการทางวิชาการ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

“กฎหมายนิรโทษกรรมที่ผ่านยังมีข้อกังขาสามวาระรวด กระบวนการก็มีความเร่งรัดว่าจะให้ผ่านให้ได้ประชุมทั้งวันทั้งคืน กับสองที่เขาเรียกกันว่าหมาแข่ง ผมว่าประเด็นหลักคือการไป**นิรโทษกรรมให้คุณทักษิณ**ใช้ใหม่ เนื่องจากกลุ่มผู้ประท้วง เราก็ต้องเข้าใจว่าเป็นกลุ่มผู้ประท้วงเดิมที่เขาพัฒนาต่อยอด

¹⁴¹ จตุพร พรหมพันธุ์, แกนนำแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ (นปช.), สัมภาษณ์โดย วรวัณธุ์ ไรจนพล, 13 กรกฎาคม 2563

¹⁴² ธิดา ถาวรเศรษฐ์, แกนนำ นปช., สัมภาษณ์โดย วรวัณธุ์ ไรจนพล, 10 กันยายน 2563

¹⁴³ สาธิต วงศ์หนองเตย, แกนนำ กปปส., สัมภาษณ์โดย วรวัณธุ์ ไรจนพล, 11 กรกฎาคม 2563

มาจากกลุ่มที่ต่อต้านทักษิณ ฉะนั้นพรบ.นิรโทษกรรมนี้ไปนิรโทษให้กับคุณทักษิณด้วย นอกจากนิรโทษคู่
ขัดแย้งกันนำ พอมีกุณทักษิณผมว่ามันก็เลยกลายเป็นประเด็น¹⁴⁴

ดร. สติธร ธนานิธิโชติ ผู้อำนวยการสำนักนวัตกรรมการเพื่อประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า

“การต่อสู้ทางความคิดของคนสองกลุ่ม สองก้อนกลมๆ ระหว่าง ครอบงำทักษิณ กับครอบงำที่ไม่เอา
คุณทักษิณ anti-ทักษิณ มันต่อเนื่องเป็นสายธารเดียวกัน แต่ตัวประเด็นคือ พรบ.นิรโทษกรรม เพราะมันไป
กระแทกเอาเงื่อนไขสำคัญของความขัดแย้ง คือความขัดแย้งมันวนอยู่กับตัวคุณทักษิณและครอบงำ
ทักษิณ ถ้ามันผ่านเมื่อไหร่ มันทำให้ฝ่ายที่ต่อต้านคุณทักษิณจนไล่ออกไปได้แล้ว แปลว่าครอบงำยังอยู่ ยัง
มีคนที่ยังสนับสนุนคุณทักษิณเป็นรัฐบาลอยู่ แต่ว่าอย่างน้อยๆ ตัวเขาก็อยู่ข้างนอก แต่ว่าเมื่อพรบ.นี้ผ่านเขา
จะกลับเข้ามา อย่างนี้ซึ่งแปลว่าเขาแพ้เบ็ดเสร็จเลยซึ่งเขาขอมไม่ได้

จากประสบการณ์ที่ตัวเองไปทำรายงานความปรองดองปี 2554 2555 มันค่อนข้างขัดว่าเรื่องนิร
โทษ-กรรมมันเป็นอะไรที่โดยเฉพาะตัวคุณทักษิณนะเขาต้องการมากที่สุด เพราะฉะนั้นคนที่เขาอยู่ฝ่าย
การเมืองที่อยู่ภายใต้อำนาจของคุณทักษิณ เขาก็พยายามที่จะช่วยทำให้สิ่งนี้ผ่าน คือมันไม่ใช่ครั้งแรกที่เขา
พยายามผลักดันพรบ.แบบนี้ ตอนที่คณะกรรมการปรองดองปี 2554 2555 ซึ่งมันก็มีประเด็นพวกนี้ ซึ่ง
เขาก็เป็นพรรครัฐบาลเสียงข้างมากเหมือนกันคือ รัฐบาลยิ่งลักษณ์เคยพยายามอยู่แล้วแต่ว่าตอนนั้น
มันก็ไปไม่สุดทางเพราะมันมาปุ๊บมันก็มีกระแสต่อต้าน เขาถอย แต่มาปี 2556 เขาเหมือนจะไม่ยอมละ
กะว่าสู้มั่วๆ ห้ำหั่นไปเลยถ้ามันเป็น mission ที่เพราะว่าฉันเป็นรัฐบาล ภารกิจสำคัญฉันจะต้องทำให้ได้
และเขาก็เชื่อว่าเขาน่าจะมีความชอบธรรมเพียงพอจากผลการเลือกตั้งแล้วก็ใช้กระบวนการรัฐสภาว่า
นวาระ 1 2 3¹⁴⁵

ทั้งนี้ในมุมมองนักวิชาการทางด้านนิติศาสตร์ ได้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของเจตนารมณ์
ในการออกพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฉบับนี้ ภายใต้แนวคิดของ Cicero ที่ว่า “true law is right
reasons” และความจำเป็นที่ต้องออกพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฉบับนี้ว่ามีความจำเป็นหรือไม่ อย่างไร
เนื่องจากมีกฎหมายอาญา และกฎหมายหลักๆ ของประเทศอยู่แล้ว ในการบังคับใช้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรเดช มโนลีหกุล ผู้ช่วยอธิการบดีและอาจารย์สาขาวิชานิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

¹⁴⁴ ประจักษ์ ก้องกีรติ, รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการทางวิชาการ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
สัมภาษณ์โดย วรวัณธุ์ ไรจนพล, 3 สิงหาคม 2563.

¹⁴⁵ สติธร ธนานิธิโชติ, ผู้อำนวยการสำนักนวัตกรรมการเพื่อประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า, สัมภาษณ์โดย
วรวัณธุ์ ไรจนพล, 8 กันยายน 2563.

“เอาเรื่องเจตนารมณ์ของพรบ.ตัวนี้ก่อน ณ.เวลานั้นเขาต้องการแก้ปัญหาทางการเมือง เขาอยาก set zero ....เขาต้องการแก้ปัญหาโดยใช้กฎหมายออกมา set zero คำถามคือมันได้ไหม ในเชิงทฤษฎีมันไม่ใช่ขณะที่เราเป็นสภาแล้วอยากจะออกกฎหมายอะไรแล้วออกมาได้ theory หลักๆ เลย ย้อยไปสมัยโรมัน Cicero ..true law is a right reasons กฎหมายที่แท้จริงคือ เหตุผลที่ถูกต้องแผ่ซ่านไปในทุกอนุของเวลา ถ้ากฎหมายที่แท้จริงคือเหตุผลที่ถูกต้อง เหตุผลนั้นต้องถูกต้องตลอดเวลา ก็เหมือนกันพรบ.นิรโทษกรรม คือ 1. มีความจำเป็นใหม่ที่ต้องออก แล้วคุณมีเจตนารมณ์อย่างไรที่ต้องออก เพราะเรามีกฎหมายอาญา มีพื้นฐาน มีกฎหมายหลักๆ ของประเทศอยู่แล้ว ใครทำถูก ใครทำผิดก็ว่าไปตามกระบวนการ คุณเป็นนิติบัญญัติไม่ได้แปลว่าคุณจะบัญญัติอะไรก็ได้ มันมี check and balance อยู่ ผมก็เป็นคนหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยกับ พรบ.นิรโทษกรรม แล้วพอเป็นอย่างนั้นฝ่ายนิติบัญญัติที่ใช้เสียงข้างมากดันไปใช้วิธีในการผ่านร่างพระราชบัญญัติ ร่างพรบ.ภายในข้ามคืน มันจะตอบเหตุผลอย่างไร มันเป็น norm ที่เราเคยทำหรือ เคยมีกฎหมายตัวไหนที่เราผ่านข้ามข้ามคืนหรือ อันนี้ผมไม่แน่ใจ อันนี้ต้องไป check ดู มันไม่มีเนื้อหาอะไรเลยหรือที่ต้องพูดคุยกัน ในเมื่อประชาชนส่วนหนึ่งเขายังไม่ยอมรับ คุณจะไปออกอย่างนั้นได้อย่างไร”¹⁴⁶

4.2.1.3. อดีตนายกรัฐมนตรีนักชิต ชินวัตรกับเบื้องหลังของการออกร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม แกนนำ กปปส. ได้สะท้อนว่าในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมวาระที่ 2 ที่ประชุมกรรมาธิการได้รับ “สายตรงจากดูไบ” เป็นผลให้มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาที่ขยายขอบเขตของการนิรโทษกรรมออกไปเกินกว่าการนิรโทษกรรมให้แต่เฉพาะประชาชน ทั้งนี้อาจอนุมานได้ว่าสายตรงจากดูไบนั้นมีความเชื่อมโยงกับอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร เอกนัฐ พร้อมพันธุ์. แกนนำ กปปส.

“ตัวรัฐบาลกับส.ส.ฝั่งรัฐบาลถูกครอบงำโดยคุณทักษิณผ่านคุณยี่งลักษณะ เพราะฉะนั้นมันมีความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ของประเทศชาติกับผลประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง ฝั่งคุณทักษิณที่เราเรียกว่าระบอบทักษิณและที่นี้แล้วรัฐบาลเขาต้องตัดสินใจต้องทำอะไรบ้าง มันไม่ใช่ตัดสินใจด้วยผลประโยชน์ของประเทศชาติหรือผลประโยชน์ของประชาชนที่เลือกส.ส.มา แต่รัฐบาลกลับไปตัดสินใจเพื่อรักษาผลประโยชน์ของครอบครัวของคุณทักษิณและพวกพ้อง ถึงแม้ว่าประชาชนทั่วประเทศแสดงออกอย่างชัดเจนว่าคัดค้านการออกพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม คัดค้านการแก้กฎหมายรัฐธรรมนูญ ก็ยังไม่วายก็ยังไม่

¹⁴⁶ ชีวเดช มโนลีหกุล, ผู้ช่วยอธิการบดีและอาจารย์สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, สัมภาษณ์โดย วรวิทย์ ใจจนพล, 15 กันยายน 2563.

ทำอีก เพราะเป้าหมายของนักการเมืองในสิทธิของรัฐบาลวันนั้นมันขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ของครอบครัวคุณทักษิณกับผลประโยชน์ของประชาชน

ยกตัวอย่างเช่น การออกพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม เริ่มต้นจะอ้างได้ว่ามีความคิดที่ดี คิดว่ามีความขัดแย้งมีประชาชนกลุ่มหนึ่งที่เขาเอาไปเคลื่อนไหวทางการเมืองแล้วก็ถูกดำเนินคดี และน่าจะเป็นการดีถ้าเขาสำนึกแล้วสามารถที่จะออกกระบวนการอะไรบางอย่างที่จะล้างผิดให้เขาได้ มันก็เป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการปรองดอง ในกฎหมายนิรโทษกรรมถ้าดูในฉบับที่ผ่านหลักการวาระที่หนึ่งมันก็เป็นการนิรโทษ-กรรมให้กับผู้ที่ไม่เคลื่อนไหวทางการเมือง แต่พอในวาระสองก็มีข่าวว่าในที่ประชุมกรรมาธิการได้รับสายตรงจากดูไบเสร็จปุ๊บก็เปลี่ยนเลยแถมเลย¹⁴⁷

อีกทั้ง ในการออกร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมนี้มีการพูดคุย สนทนา ระหว่างแกนนำ นปช. กับอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ผ่านวิดีโอคอล โดยแกนนำ นปช. ได้ให้ข้อมูลว่าคนเสื้อแดงไม่เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฉบับนี้ แต่อดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ไม่เชื่อว่าคนเสื้อแดงไม่เห็นด้วย อดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตรเชื่อว่าประชาชนยังรักตนอยู่ และคนเสื้อแดงต้องการให้ตนกลับมา

ธิดา ถาวรเศรษฐ์ แกนนำ นปช.

“คือ นปช. ก็ไม่เอาแล้ว เราพยายามบอกแกนนะว่าอย่าเพิ่งไปพูดถึงคนเสื้อเหลืองนะ คนเสื้อแดงไม่เอา คุณทักษิณไม่เชื่อ ก็ไม่เชื่ออาจารย์ ไม่เชื่ออะไร เราไม่ได้เจอเขาแต่มีการขอสนทนาผ่านวิดีโอคอลเรื่องพระราชบัญญัติ เพราะเรามองว่าเป็นเรื่องสำคัญ เขาบอกว่าเขาไม่เชื่อว่าคนเสื้อแดงไม่เห็นด้วย คือ เขาเชื่อมั่น คุณทักษิณเขารู้ว่าประชาชนรักเขา ดังนั้นถ้าเขาออกไปไหนก็ไปด้วยหมด แล้วคนเสื้อแดงก็อยากให้เขากลับมา เขาคิดไงเขาไม่เชื่อ เขาไม่ใช่ไม่เชื่ออาจารย์คนเดียว เขาไม่เชื่อทั้งณัฐวุฒิ ทั้งจุฑพร

เราพยายาม อาจารย์ก็พยายามอธิบายให้ฟังว่า อาจารย์กับหมอเหวงไปตามพื้นที่ต่างๆ ที่เป็นคนเสื้อแดง แล้วอาจารย์ประชุมครั้งละ 100 คน 200 คนไปแต่ละเขตเลย แล้วอาจารย์ก็ถามเรื่องพระราชบัญญัตินิร-โทษกรรมว่าเขาคิดยังไงคือ ไปชาวดีเสียง หรือที่อาจารย์บอกเขาว่าคุณไม่ต้องเกรงใจนะอย่าไปคิดว่าเราคิดยังไง คือเราต้องการรับฟังสิ่งพวกคุณโดยอิสระไม่ต้องคิดถึงนปช. ไม่ต้องคิดถึงใครเลยว่าคุณเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม เพื่อไทยไปมาทั้งหมดเป็นสิบๆ เขตในกรุงเทพ มีอยู่ที่เดียวสติไม่ดีหนึ่งคนที่บอกว่าเห็นด้วย นอกนั้นไม่เห็นด้วยซักคน อาจารย์ประเมินอาจารย์ลงพื้นที่ด้วย อาจารย์บอกคุณทักษิณ คุณทักษิณยังไม่เชื่อ เขามีความเชื่อมั่นในตัวเขามาก แต่เขาไม่รู้ว่าคนเสื้อแดงแยกระหว่างอุดมการณ์กับบุคคล เขาแยกระหว่างการต่อสู้กับพรรคการเมืองนะ เวลาเขาเลือกเขาอาจจะไปเลือกพรรคการเมือง แต่ในเชิงการต่อสู้ทำให้จิตวิญญาณของนักต่อสู้ที่เขาเชื่อว่าเขาควร

¹⁴⁷ เอกนัฐ พร้อมพันธุ์, แกนนำ กปปส., สัมภาษณ์โดย วรวิทย์ ใจจนผล, 14 กันยายน 2563

จะทำอะไร ไม่ควรทำอะไร ใช้เรื่องของนโยบายทางเศรษฐกิจของคุณทักษิณเขาอาจจะเชื่อ แต่ถ้าพูดเรื่อง การต่อสู้เขาไม่จำเป็นต้องเชื่อ เขาอาจจะเชื่อนปช.มากกว่า ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งที่คุณทักษิณรับไม่ได้ก็ได้ เพราะฉะนั้นอาจารย์ไม่ใช่คนที่คุณทักษิณโปรดปรานเลย”¹⁴⁸

นอกจากนี้ แกนนำรัฐบาลได้ชี้ให้เห็นว่ารัฐบาลสนับสนุนร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฉบับสุด ซอย เพราะ “คนสำคัญของรัฐบาล” คิดว่าร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จะเป็นที่ยอมรับของฝ่ายต่างๆ ได้ จน นำไปสู่การปรับตัวไม่ทันของรัฐบาลและเข้าไปในการจัดการต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

จตุรนต์ ฉายแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร

“ผมคิดว่าคือ ช่วงแรกๆ ช่วงที่กำลังมีความพยายามผลักดันให้ พรบ. นิรโทษกรรมกรรมกลายเป็น พรบ.นิรโทษกรรมสุดซอย **รัฐบาลก็เห็นด้วยไปในทางนั้น สนับสนุนไปในทางนั้น** และคิดว่าน่าจะ**คน สำคัญของรัฐบาล**น่าจะคิดว่าพรบ. นี้จะเป็นที่ยอมรับของฝ่ายต่างๆ ได้ ก็อาจจะไม่เข้าใจสภาพความเป็นจริงว่าจะมีคนค้านมาก และเมื่อมีคนค้านมากขึ้นก็ปรับตัวไม่ทัน แล้วก็กลายเป็นเข้าไปจะจัดการกับ สถานการณ์ จนกระทั่งไปไกลมาก แล้วถึงได้หาทางออกด้วยการตอนนั้นใช้คำว่าจะถอนร่างก็ไม่ใช้แล้ว มัน เลยขึ้นถอนร่างจนร่างไปตกที่วุฒิสภา จนใช้คำว่าจะไม่ยืนยันและพอยุบสภาก็บอกว่าจะไม่มีการนำกลับมา อีก แต่ว่าในทางการเมืองมันก็เลยขึ้นตอนนั้นไปแล้วจุดนี้ไปแล้ว การที่จะบอกว่าไม่หยิบยกขึ้นมาใหม่ หรือไม่นำกลับมาพิจารณาอีกอะไร ผู้ที่คัดค้านผู้ที่ไม่พอใจเขาก็ไม่ฟังแล้ว”¹⁴⁹

ทั้งนี้รัฐบาลมีความพยายามก่อนหน้านี้มาหลายครั้งที่จะออกกฎหมายในทิศทางที่เป็นประโยชน์ กับอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร เช่นการออกร่างพระราชบัญญัติปรองดอง และในท้ายที่สุดนำมาสู่ ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม ที่เป็นชนวนที่สำคัญที่นำไปสู่การชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่าง กว้างขวาง

ดร. สติธร ธนานิธิโชติ ผู้อำนวยการสำนักนวัตกรรมการเพื่อประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า

“รัฐบาลก็มีความพยายามหลายอย่างตั้งแต่จะแก้รัฐธรรมนูญ การนิรโทษกรรมความผิดที่มัน เกิดขึ้น ตัวสุดท้ายที่ทำให้ปี 2556 **จุดติดก็ตัวนี้แหละครับพรบ.นิรโทษกรรม** จริงๆ มันมีพรบ.ก่อนหน้า นี้ เช่นพรบ.ปรองดอง มันถูกเสนอเข้ามาเป็นระยะๆ แล้ว แต่ว่าในรอบนี้เอาพรบ.นิรโทษกรรมแบบสุดซอย เข้ามา มันมีปัญหาทั้งเชิงเนื้อหาที่นิรโทษไปหมดเลย กับสองกระบวนการที่ผ่าน มันก็เลยปลุกกระดมคน คือ ตอนแรกๆ ตอนที่ลุกกำนันไปชวนคนมาใหม่ๆ เราก็จะเห็นว่าคนก็ยังคุ้นเคยเหมือนกันว่าจะสำเร็จหรือไม่

¹⁴⁸ ธิดา ถาวรเศรษฐ์, แกนนำ นปช., สัมภาษณ์โดย วรวิทย์ ไรจนพล, 10 กันยายน 2563

¹⁴⁹ จตุรนต์ ฉายแสง, รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร, สัมภาษณ์โดย วรวิทย์ ไรจนพล, 30 กรกฎาคม 2563

สำเร็จจะปลูกขึ้นใหม่ เราดูจากเหตุการณ์เช่นที่สถานีรถไฟสามเสน มีเหตุการณ์เดินเท้า แต่สุดท้ายที่มันดึงคนเข้ามาได้มากๆ ที่มันพีคมากๆ ก็คือ ตอนที่มีคนไปผ่านพรบ.ตอนตีสามตีสี่นั่นแหละ เพราะฉะนั้นตรงนี้แหละครับที่เป็น**ขบวนการที่สำคัญที่สุด... พรบ.มันเหมือนเป็นตัวเร่งที่ทำให้ความขัดแย้งที่มีอยู่แล้วไปถูกขี้นมา**¹⁵⁰

4.2.1.4. ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม : ประเด็นที่ใช่ รัฐบาลเปิดช่อง และจังหวะของฝ่ายตรงข้าม

ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมเป็นประเด็นความขัดแย้งทางการเมืองที่จุดติด และเป็นขบวนการนำไปสู่การเคลื่อนไหวทางการเมืองในวงกว้าง จนนำไปสู่การเกิดความรุนแรงทางการเมืองในที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะร่างพระราชบัญญัตินี้มีเนื้อหาที่ไปช่วยอดีตนายกรัฐมนตรีกษัตริย์ ชินวัตร ให้พ้นผิด ซึ่งอดีตนายกรัฐมนตรีกษัตริย์ ชินวัตร เป็นบุคคลสำคัญที่เป็นหนึ่งใน “รากของความขัดแย้ง” ที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่การรัฐประหาร พ.ศ. 2549 ประเด็นความขัดแย้งจึงปะทุขึ้นมาอีกครั้ง ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมจึงเป็น**“ประเด็นที่ใช่”** แม้ว่าก่อนหน้านั้นฝ่ายค้านได้มีความพยายามในการหยิบยกประเด็นต่างๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อล้มรัฐบาลหลายครั้งแต่ไม่สามารถทำให้ประเด็นนั้นจุดติดกลายเป็นประเด็นความขัดแย้งทางการเมืองที่นำไปสู่การเคลื่อนไหวทางการเมืองในวงกว้างได้

จตุรนต์ ฉายแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร

“.....แล้วมันก็มาเจอประเด็น ที่เจอประเด็นที่ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวได้มากขึ้น เช่น กรณีของการจำหน่ายข้าวที่มีการทุจริตเกี่ยวกับการจำหน่ายข้าว มีความพยายามที่จะจุดประเด็นต่อต้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญ แต่ก็จุดไม่ติด จนกระทั่งมีกรณีนิรโทษกรรมสุดซอยก็เลยกลายเป็นประเด็นใหญ่ที่จุดติดแล้วทำให้เกิดการเคลื่อนไหวกว้างขวางยิ่งขึ้น”¹⁵¹

ทั้งนี้แกนนำฝ่ายรัฐบาลและแกนนำ นปช. ต่างเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมนี้เป็นสิ่งที่ **“รัฐบาลเปิดช่อง”** หรือ **“รัฐบาลหาสาเหตุ”** ไปให้ฝ่ายตรงข้าม ในขณะที่ฝ่ายตรงข้ามก็รอจังหวะอยู่ เมื่อเป็นประเด็นที่ใช่ รัฐบาลเปิดช่อง ก็เป็น **“จังหวะ”** ของฝ่ายตรงข้ามที่จะล้มล้างรัฐบาล

พงศ์เทพ เทพกาญจนา รองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร

¹⁵⁰ สติธร ธนานิธิโชติ, ผู้อำนวยการสำนักนวัตกรรมการเพื่อประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า, สัมภาษณ์โดย วรวัณณ์ ไรจนพล, 8 กันยายน 2563.

¹⁵¹ จตุรนต์ ฉายแสง, รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร, สัมภาษณ์โดย วรวัณณ์ ไรจนพล, 30 กรกฎาคม 2563

“ประเด็นเรื่องกฎหมายสุดท้าย มันทันเป็นตัวหนึ่งที่ทำให้คนเข้ามามีส่วนร่วมจากฝั่งที่ตรงข้ามกับรัฐบาลเออะขึ้น และตรงนั้นฝ่ายที่เขายู่ตรงข้ามรัฐบาลเขาเห็นว่า**จังหวะนั้นมันไปได้แล้ว** เพราะฉะนั้นจังหวะนั้นไปได้แล้ว อย่างไรก็ตามเสียเขาก็ต้องไปให้สุด ถ่วงการเลือกตั้งไปเรื่อยๆ พอถึงจุดๆ หนึ่งที่เข้ามายึดอำนาจ เพราะตอนนั้นเขาบีบตลอด เขาพยายามบีบตั้งแต่บอกให้รักษาการคณะรัฐมนตรีลาออก คือพูดว่าจะเอารัฐบาลออกให้ได้ เมื่อรัฐบาลบอกว่าออกไม่ได้เพราะว่ารัฐธรรมนูญบอกให้อยู่ ลาออกเดี๋ยวก็โดนข้อหาอีก ไม่ได้อยู่อีกใช้ไหม ถ้าไม่อยู่เสร็จเขาก็ยึดอำนาจ เจตนาจริงๆ ก็คือพูดง่ายๆ ว่าจะเอารัฐบาลออกเอาออกเสร็จทางนี้ก็เป็นเรื่องที่ว่าเขาจะเอาใครเข้ามาใส่ก็เป็นเรื่องของเขาแล้ว เพราะตอนนั้นยุบสภาก็เป็นช่องว่างในรัฐธรรมนูญละใช้ใหม่ครบฝ่ายที่จัดตั้งรัฐบาลเขาก็หาใครเข้ามาใส่ก็ได้.....เงื่อนงำนี้ผมคิดว่ารัฐบาลเองก็ไปเปิดช่อง แล้ว**รัฐบาลเองก็ไปเปิดช่องกฎหมายสุดท้ายนั้น** ก็ไปเปิดช่องตรงนั้น การเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญไม่ใช่เป็นประเด็นหลักเท่าไร แต่เรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญก็ทำให้มีปัญหาว่าคนที่ต้องถูกกระทบจากการแก้ไขรัฐธรรมนูญก็จะไปร่วมอีกฝ่ายหนึ่งก็มีอยู่ แต่ว่าตัวหลัก คือเป้าหมายหลักมีอยู่แล้วว่าจะต้องล้มรัฐบาลเพียงแต่**ว่ารอจังหวะจังหวะที่เหมาะสมมากก็คือกฎหมายสุดท้าย**”¹⁵²

จตุพร พรหมพันธุ์ แกนนำแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ (นปช.)

“เหตุการณ์ปี 2556 2557 ในช่วงรัฐบาลนายกยิ่งลักษณ์ซึ่ง**ชนวนใหญ่มาจากพรบ.นิรโทษกรรมสุดท้าย** ... บทเรียนเมื่อปี 2556 2557 คือสถานการณ์ทางการเมืองไม่ได้เอื้อสำหรับการทำนิรโทษกรรมแบบเต็มรูปแบบ สถานการณ์ที่ไม่เอื้อคือ ขณะนั้นต้องยอมรับว่าในทางการเมืองมีกลุ่มผู้ชุมนุมเขาวางเป้าหมายสูงสุดเพื่อขับไล่รัฐบาล แต่ว่าทำอย่างไรก็ไม่เป็นสาเหตุมาชุมนุมที่สถานีรถไฟสามเสนคนก็อย่างหลักพัน แต่ทันทีที่ผ่านพรบ.สุดท้ายคนก็เกิดขึ้นมานับแสนคนเหมือนผีแตกกลับหลังหันตามไม่ทันแล้ว

เพราะฉะนั้น ในกรณีนี้เอาจริงๆเหมือนกัน ถ้าเอาเฉพาะประชาชนทุกฝ่ายในวันนั้น ผมเชื่อว่าเหตุการณ์การชุมนุมใหญ่จะไม่เกิดขึ้น แต่พอมันเลยจุดที่วางไว้ตั้งแต่ต้น มันก็เกิดปัญหา ดังนั้นผมเองก็เห็นว่าการวิเคราะห์ทางภูมิรัฐศาสตร์มันจะมีความจำเป็นว่ามันสอดคล้องกันหรือไม่ บางครั้งมันถูกที่ถูกเวลา บางครั้งมันผิดที่ผิดเวลา เพราะการชุมนุมกำลังจะเกิด **เขากำลังจะหาสาเหตุแล้วก็ปรากฏว่ารัฐบาลก็เดินเอาสาเหตุไปให้เขาเอง ... ทำให้กลุ่มผู้ชุมนุมจากเดิมจุดไม่ติดไปจุดติดอย่างไม่ควรจะเป็น** เมื่อรัฐบาลยอมถอยมันก็ไม่ทันการณ์แล้วที่ว่าถั่วจะสุกกาก็ไหม้แล้ว เพราะฉะนั้นมันเป็นบทเรียนที่สำคัญคือ การชุมนุมได้เนะครับบางครั้งในการ**จุดประเด็นปัญหาเป็นเรื่องยากมาก พอประเด็นที่มันใช่ แล้วมันเดาใจคน พออธิบายว่านิรโทษเราช่วยคนโกง** เห็นไหมก็กลับเป็นการไปปลุกกระแสคน ซึ่ง

¹⁵² พงศ์เทพ เทพกาญจนา, รองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร, สัมภาษณ์โดย วรวัณณ์ ใจจนพล, 31 กรกฎาคม 2563

เดิมอาจจะคิดอะไรกันอยู่แล้ว แต่ว่ามันไปเติมพลังเป็น 100 เท่า 1000 เท่าถูกไหม เพราะฉะนั้นผมว่านี่เป็นบทเรียนที่สำคัญมากที่สุด¹⁵³

4.2.1.5. การเตือนของฝ่ายตรงข้ามและการถอยหลังที่ไม่ทันของรัฐบาล

ในการออกร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมภายใต้ความพยายามในการผลักดันของรัฐบาล ฝ่ายค้านและฝ่ายตรงข้ามได้ออกมาแสดงท่าทีและเตือนรัฐบาลว่าการที่รัฐบาลพยายามผลักดันร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จะเป็นชนวนให้ประชาชนมาชุมนุมเคลื่อนไหวกว้างขวาง

สาธิต วงศ์หนองเตย แกนนำ กปปส.

“เราไม่รู้ที่รัฐบาลคิดยังไง แต่ว่ามี การเตือนกันแล้ว เตือนกันว่าอันนี้จะเป็นชนวนทำให้ประชาชนมาชุมนุมกันนะ แล้วก็การชุมนุม รัฐบาลทราบในแง่ที่ว่า ถ้าทำอันนี้ต้องมีการชุมนุมกันแน่นอน เพราะว่า การชุมนุมมันปกติโดยเปิดเผยว่าจะมีการชุมนุมกันที่สามเสน เวลานั้นใครเป็นแกนนำไม่ได้ปิดปิดอะไรเลย รัฐบาลรู้เพียงแต่ที่รัฐบาลคิดว่ามีเสียงข้างมากก็จะทำ”¹⁵⁴

แต่อย่างไรก็ตาม การที่รัฐบาลพยายามผลักดันร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมก็นำมาสู่การชุมนุมเคลื่อนไหวกว้างขวางของประชาชนในวงกว้างที่ไม่เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฉบับนี้ แม้ว่ารัฐบาลเองจะพยายามถอยโดยการยุบสภาแล้วก็ตาม แต่สถานการณ์การชุมนุมทางการเมืองกลับขยายวงกว้างและกลายเป็นการชุมนุมที่ยืดเยื้อ

จตุพร พรหมพันธุ์, แกนนำแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ (นปช.)

“...แต่ถ้าเมื่อมีการขยายขอบเขตไปมันก็ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ มีอบที่มีจำนวนคนเป็นหลัก พันก็มีวิวัฒนาการเป็นจำนวนมากเลยที่นี้เติบโตอย่างไม่คาดคิด แม้ว่ารัฐบาลจะยอมถอยแล้วและอดีต นายกรัฐมนตรี นายกษัยยิ่งลักษณ์จะแสดงความรับผิดชอบด้วยการยุบสภาแล้ว แต่สถานการณ์นั้นพูดง่าย ๆ ว่าลุกลามไปเกินกว่าที่จะมาเรื่องพรบ.นิรโทษกรรม ไปสู่การขับไล่รัฐบาล”¹⁵⁵

ทั้งนี้นักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์เห็นว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นผลจากการที่รัฐบาลประเมินไม่ถี่ถ้วน เพราะในท้ายที่สุดนำมาสู่การสูญเสียอำนาจของรัฐบาลเอง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ ก้องกีรติ รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการทางวิชาการ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

¹⁵³ จตุพร พรหมพันธุ์, แกนนำแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ (นปช.), สัมภาษณ์โดย วรวัณณ์ ไรจนพล, 13 กรกฎาคม 2563

¹⁵⁴ สาธิต วงศ์หนองเตย, แกนนำ กปปส., สัมภาษณ์โดย วรวัณณ์ ไรจนพล, 11 กรกฎาคม 2563

¹⁵⁵ จตุพร พรหมพันธุ์, แกนนำแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ (นปช.), สัมภาษณ์โดย วรวัณณ์ ไรจนพล, 13 กรกฎาคม 2563

“รัฐบาลคงประเมินไม่ถี่ถ้วน เพราะว่าถ้าเขาทราบผลอย่างนี้ เขาคงไม่ผลักดันใช้ใหม่ เพราะในท้ายที่สุดนำไปสู่การสูญเสียอำนาจของเขาเอง เขาคงไม่ผลักดัน ตอนนั้นในมุมมองของผู้มีอำนาจ ผมคิดว่าเขาคงคิดว่าน่าจะผ่านได้ในเมื่อมันก็นิรโทษกรรมให้ทุกฝ่าย ทุกฝ่ายน่าจะได้ประโยชน์ ผมว่ามันมีการเมืองสองอันซ้อนกันอยู่ คือการเมืองชนชั้นนำกับการเมืองมวลชน.....คือการจะผลักดันไปเป็นกฎหมายขณะนั้นได้ มันต้องไปทางการต่อรองเจรจาพูดคุยกันแล้วในระดับชนชั้นนำด้วยกันเองที่เป็นคู่ขัดแย้ง ไม่งั้นฝ่ายรัฐบาลยิ่งลักษณะคงไม่กล้าผลักดันมากขนาดนั้นและผลักดันอย่างเร่งรัดขนาดนั้น”¹⁵⁶

กล่าวโดยสรุป เนื้อหาสาระของร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม เป็น “ประเด็นความขัดแย้ง” ที่มีบทบาทในการกำหนดการตัดสินใจเพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่กระตุ้นให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ผ่านการตัดสินใจเข้าร่วมการกระทำรวมหมู่ (collective action) ในรูปของการชุมนุมเคลื่อนไหวกว้างขวาง (กปปส.) ที่นำไปสู่การเกิดขึ้นของความรุนแรงทางการเมืองในที่สุด เนื่องจากเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมนี้ทำลายหลักนิติรัฐและนิติธรรม โดยมีเป้าหมายเพื่ออดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ที่เป็นรากของความขัดแย้งทางการเมืองนับตั้งแต่การรัฐประหารปี 2549 จนถึงการรัฐประหารปี 2557 เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมนี้มีเนื้อหาเชิงอารมณ์ความรู้สึก (emotive content) ทำให้คนส่วนหนึ่งรับรู้ถึงการถูกคุกคาม (perception of threat) ซึ่งจะนำไปสู่คุณภาพของอารมณ์ความรู้สึกที่มีความเข้มข้น (a strong emotive quality) จนกลายเป็นประเด็นความขัดแย้งที่มีลักษณะของคุณภาพของประเด็นที่มีความเฉพาะเจาะจง” (the quality of specific issues)

4.2.2) “กระบวนการ” ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม

“กระบวนการ” ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมโดยสภาผู้แทนราษฎรเป็นไปด้วยความเร่งรีบ รวดเร็ว โดยสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมต่อเนื่อง 19 ชั่วโมง และประธานสภาผู้แทนราษฎรได้มีการประกาศปิดการประชุม หลังได้ลงมติผ่านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม วาระที่ 3 เมื่อเวลาประมาณ 4.25 น. วันที่ 1 พฤศจิกายน 2556

โดยประเทศไทย ได้รายงานปรากฏการณ์การพิจารณาวาระ 2 และ 3 ของร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมของสภาผู้แทนราษฎรไว้ดังนี้¹⁵⁷

¹⁵⁶ ประจักษ์ ก้องกีรติ, รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการทางวิชาการ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สัมภาษณ์โดย วรวิทย์ ไรจนพล, 3 สิงหาคม 2563.

¹⁵⁷ “สภาผ่านฉลุย พ.ร.บ.นิรโทษกรรมสุดซอย 310 ต่อ 0 ปชป.วอล์กเอาท์,” *ประชาไท*, 1 พฤศจิกายน 2556, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม, 2562, <https://prachatai.com/journal/2013/11/49527>.

“31 ต.ค. 2556 ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร นัดพิเศษ เพื่อพิจารณาร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม หลังจากนายเจริญ จรรย์โกมล รองประธานสภาคนที่ 2 สั่งพักการประชุมนานกว่า 30 นาที การประชุมสภาฯก็เปิดอีกครั้ง

เวลา 19.30 น. โดยนายक्रमานิตย์ สังข์พุ่ม ส.ส.สุรินทร์ พรรคเพื่อไทย เสนอต่อที่ประชุมปิดอภิปรายมาตรา 1 เกี่ยวกับชื่อร่างทันที เนื่องจากเห็นว่าส.ส.พรรคประชาธิปัตย์ไม่ประสงค์อภิปรายแล้ว แต่ถูกส.ส.พรรคประชาธิปัตย์คัดค้าน โดยเฉพาะ นายชวน หลีกภัย ส.ส.บัญชีรายชื่อ พรรคประชาธิปัตย์ แสดงความเห็นที่ประชุมไม่ควรตัดสินใจการแปรญัตติ โดยครั้งนี้เป็นการพิจารณากฎหมายสำคัญคงต้องใช้เวลามากกว่ากฎหมายปกติ ดังนั้น ไม่ใช่เฉพาะการอภิปรายในวาระอย่างเดียว ถ้าสมาชิกที่ไม่ได้แปรญัตติหรือสงวนความเห็นไว้ ตัดใจในเรื่องใดๆ ก็สามารถอภิปรายต่อที่ประชุมได้เช่นกัน แต่ที่ประชุมพลาดตรงนี้ตั้งแต่แรก แนวทางหลังจากนี้จะทำให้การประชุมเป็นไปอย่างราบรื่นต้องยึดหลักการและให้สิทธิการอภิปรายที่ถูกต้อง อย่าไปกังวลเรื่องเวลาเป็นสำคัญ และหากทำไปอย่างนี้กฎหมายจะเกิดปัญหา

ทำให้นายเจริญ จรรย์โกมล รองประธานสภาฯ คนที่ 1 ประธานในที่ประชุม ได้ขอร้องให้ทั้งสองฝ่ายไปปรึกษาหารือกันในเวลา 20.30 น. พร้อมกับขอให้ถอนญัตติออกไป โดยนายक्रमานิตย์ก็ยินยอมเพื่อให้การประชุมเป็นไปอย่างราบรื่น และได้ตัดบทให้ดำเนินการประชุมในมาตรา 1 ต่ออีกครั้ง

จากนั้นนายธนา ชีรวินิจ ส.ส. กทม. พรรคประชาธิปัตย์ ได้อภิปรายมาตรา 1 โดยเสนอให้ตัดทั้งมาตรา ทำให้ส.ส.พรรคเพื่อไทยประท้วงว่าไม่มีสิทธิอภิปรายเพราะตัดออกทั้งมาตราซึ่งผิดหลักการของการเสนอกฎหมาย แต่ประธานฯ ก็พยายามไกล่เกลี่ยจนกระทั่งนายธนาอภิปรายจนจบ

ต่อมา นายวัชระ เพชรทอง ส.ส.บัญชีรายชื่อ พรรคประชาธิปัตย์ อภิปรายพร้อมได้นำรูปตอนที่ น.ส.ยิ่งลักษณ์ และ นางเยาวภา วงศ์สวัสดิ์ มาร่วมประชุมกับคนเสื้อแดง ทำให้ส.ส.พรรคเพื่อไทย ไม่พอใจอย่างมาก จนเกิดการประท้วงกันวุ่นวายอีกครั้ง จนนายพิเชษฐ ชื้อเมืองพาน ส.ส.เชียงราย พรรคเพื่อไทย เสนอปิดอภิปรายมาตรา 1 ทำให้ส.ส.พรรคประชาธิปัตย์ประท้วงว่าเป็นการกระทำที่ไม่ชอบและไม่สามารถทำได้ และเห็นว่าในเมื่อไม่สามารถแก้ปัญหาได้ขอให้ปิดอภิปราย และขอให้ไปพิจารณาต่อในวันอื่น

ขณะที่นายอภิสิทธิ์ เรียกร้องให้ทุกคนสามารถอภิปรายได้โดยเดินตามข้อบังคับและรัฐธรรมนูญ เพื่อให้การประชุมเดินไปได้ และรวมกันวางกติกาเช่นนี้ในอนาคต โดยให้ประธานเป็นผู้ควบคุม อย่างเช่นสมัยตนเองเป็นรัฐบาลที่เปิดอภิปรายได้เต็มที่โดยไม่มีการปิดอภิปรายแม้จะล่วงเลยไปหลายวัน ทำให้ประธานสั่งพักการประชุม 5 นาที เพื่อไปเข้าห้องน้ำ ดื่มน้ำกันได้

จากนั้นเวลา 22.30 น. นายเจริญ จรรย์โกมล ประธานสภาคนที่ 1 ขึ้นทำหน้าที่ประธานการประชุม และขอให้นายพิเชษฐ ชื้อเมืองพาน ส.ส.เชียงราย พรรคเพื่อไทย ถอนญัตติการปิดอภิปรายโดยอ้างว่า ได้ไปหารือ ส.ส.พรรคประชาธิปัตย์ แล้วและขอพูดอีก 4 คน คนละ 7 นาที โดยนายพิเชษฐก็ยอมถอนญัตติทำให้นายเซน เทือกสุบรรณ ส.ส.สุราษฎร์ธานี พรรคประชาธิปัตย์อภิปรายมาตรา 1 ต่อไป

ต่อมาเมื่อเวลา 23.40 น.ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร นัดพิเศษ เพื่อพิจารณาร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม วาระ 2 ที่มีนายเจริญ จรรย์โกมล รองประธานสภาคนที่ 2 เป็นประธานในที่ประชุม ได้สั่งให้มีการลงมติหลังส.ส.พรรคประชาธิปัตย์ได้อภิปรายในมาตรา 1 ครบ 4 คนคนละ 7 นาที ตามข้อตกลงของวิปทั้ง 2 ฝ่าย ปรากฏว่าที่ประชุมเห็นด้วยกับกรรมาธิการ ด้วยคะแนนเสียง 317 ต่อ 74 และงดออกเสียง 1

จากนั้นที่ประชุมได้เริ่มพิจารณามาตรา 2 ว่าด้วย พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ผู้สื่อข่าวรายงานว่า จากนั้นเวลา 02.35 น.การอภิปราย ในมาตรา 2 ว่าด้วย “พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป” โดย ส.ส.ปชป.ที่ส่งวนคำแปรญัตติ และส่งวนความเห็นทั้งเวลาการบังคับใช้และให้ตัดออกทั้งมาตรา หลังจากการอภิปรายผ่านไปแล้ว 2 ชั่วโมง 30 นาที นายพิเชษฐ ธีรเมืองพาน ส.ส.พท.เสนอญัตติปิดอภิปราย ขณะที่ ส.ส.ปชป.ได้แย้งแต่ก็ไม่มีผล ทำให้ต้องลงมติในมาตรา 2 โดยที่ประชุมมีมติเห็นชอบตามคณะ กมธ.เสียงข้างมากด้วยคะแนน 314 ต่อ 40 ไม่ลงคะแนนเสียง 3 เสียง จากนั้น นายเจริญ จรรย์โกมล รองประธานสภาคนที่ 1 จึงให้ที่ประชุมเข้าสู่การพิจารณาในมาตรา 3 ว่าด้วย การให้การกระทำทั้งหลายของบุคคลหรือประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมือง หรือผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดโดยคณะบุคคลหรือองค์กรที่ตั้งขึ้น หลังการรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน 49 ถึง 8 กันยายน 56 ไม่ว่าผู้กระทำจะกระทำในฐานะตัวการ ผู้สนับสนุน ผู้ใช้ให้กระทำ ให้พ้นจากความผิดและความรับผิดชอบ

ทำให้ ส.ส. ปชป.ไม่พอใจ ลุกขึ้นประท้วงทันที โดย น.พ.สุกิจ อัดโทปกรณ์ ส.ส.ตรัง ปชป. ประท้วงว่า **ดีแล้วแต่ก็ยังตั้งต้นจะอภิปรายต่อในมาตรา 3 แสดงว่าประธานมีใบสั่งจริงๆ** ขณะที่ นายสุนัย จุลพงศธร ส.ส.บัญชีรายชื่อ พท.ประท้วงโต้กลับไป ว่า มาตรา 1 และมาตรา 2 เสียเวลาไปมากแล้ว ควรจะเข้ามาตรา 3 ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญ ประธานทำหน้าที่ถูกแล้ว จึงอยากให้ดำเนินการต่อไปตามข้อบังคับให้มีการอภิปรายต่อไป แต่ส.ส.ประชาธิปัตย์ ยังไม่หยุดประท้วง พยายามระบุว่าอำนาจการสั่งพักการประชุมเป็นของประธาน เรายังได้ถ้ามีประชาชน 4-5 หมื่นมาชุมนุมหน้าสภาเพื่อให้นิรโทษฯ แต่ตอนนี้ผู้ชุมนุม 4-5 หมื่นคน ออกมาคัดค้านการนิรโทษฯ ดังนั้นไม่จำเป็นต้องให้วิปหรือกัน และสั่งเลื่อนการประชุมออกไปต่อวันพรุ่งนี้ ท่ามกลางบรรยากาศความตึงเครียด ทำให้นายเจริญตัดสินใจสั่งพักการประชุม 10 นาที ในเวลา 03.00 น

จากนั้น 03.20 น. ที่ประชุมกลับมาพิจารณาอีกครั้ง นายสมศักดิ์ เกียรติสุรนนท์ ประธานสภาฯ สลับขึ้นทำหน้าที่เป็นประธานการประชุม โดยกล่าวต่อที่ประชุมว่า **“จากการหารือคงต้องเอาให้จบ เพราะหากทำตามฝั่งหนึ่งก็ต้องโดนอีกฝั่งหนึ่งว่า ดังนั้นต้องเป็นอำนาจของประธานที่จะวินิจฉัยซึ่งผมขอวินิจฉัยให้ประชุมต่อ”** พร้อมทั้งให้ นายชาติดา ไทยเศรษฐ์ ส.ส.อุทัยธานี พรรคชาติไทยพัฒนา อภิปราย แต่ ส.ส.ปชป. หลายสิบคน อาทิ นายบุญยอด สุขถิ่นไทย ส.ส.บัญชีรายชื่อ น.ส.รังสิมา รอดรัศมี ส.ส.สมุทรสงคราม นายสุกิจ อัดโทปกรณ์ ส.ส.ตรัง เป็นต้น ได้ลุกฮือประท้วงพร้อมเดินไปหน้า

บัลลังก์ ชี้นำนายสมศักดิ์ ทำให้นายชาดา ต้องอภิปรายด้วยเสียงดังอย่างมีอารมณ์เพื่อกลบเสียงโห่ร้องโวยวายของ ส.ส.ปชป. ทั้งนี้ภายหลังจากที่นายชาดา อภิปรายเสร็จ บรรดา ส.ส.ปชป.ก็เริ่มตะโกนโห่ร้องเพื่อขอให้สั่งเลื่อนการประชุมอีกครั้ง

ทำให้ นายสมศักดิ์ จึงกล่าวขอพักประชุม เพื่อขอหารือกับ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ผู้นำฝ่ายค้าน และนายจรินทร์ ลักษณวิศิษฐ์ ประธานวิปฝ่ายค้าน แต่ ส.ส.ปชป.ไม่ยอม และโห่ร้องอย่างต่อเนื่องจะให้ประธานสั่งพักการประชุมเพื่ออภิปรายต่อในวันพรุ่งนี้ ทำให้นายสมศักดิ์เปลี่ยนใจให้ที่ประชุมดำเนินการประชุมต่อ

ทั้งนี้ หลังจากที่นายจรัญ ห่วงทรัพย์ ส.ส.กทม. พรรคเพื่อไทย อภิปรายเสร็จ และไม่มีผู้ใดอภิปรายต่อ ทำให้นายสทวัส กุลศรี ส.ส.สุพรรณบุรี พท. เสนอญัตติ ปิดอภิปรายทันที ท่ามกลางเสียงโห่ร้อง ตะโกนคำทอ ของ ส.ส.ปชป. ว่า “ลงคะแนนเลยจะได้ปล่อยให้ขาดกรลอยนวล” “ข้ามศพมันให้หมดเลย” กระทั่งที่สุดที่ประชุมมีมติเห็นชอบมาตรา 3 ตามที่ คณะ กมธ.เสียงข้างมากเสนอแก้ไข ด้วยคะแนน 307 ต่อ 0 คะแนนงดออกเสียง 4 เสียง

นายเจริญ จรรย์โกมล รองประธานสภาคนที่ 1 และนายวิสุทธิ ไชยณรงค์ รองประธานสภาคนที่ 2 ขึ้นมานั่งบนบัลลังก์ด้วย จากนั้น นายสมศักดิ์ให้เข้าสู่การอภิปรายต่อในมาตรา 4 นายจรัญ ห่วงทรัพย์ ส.ส.กทม พท. ลูกขึ้นอภิปราย ท่ามกลางเสียงโห่ร้องของ ส.ส.ปชป. ตะโกนว่า “ชี้ช้า” ทำให้ นายจรัญ พูดขึ้นว่า “ปชป.ใช้มุกเดิม ตะโกนในโรงหนังอีกแล้ว”

จากนั้น น.ส.ชัตติยา สวัสดิผล ส.ส.บัญชีรายชื่อ พท.ลูกขึ้นอภิปรายอย่างมีอารมณ์ว่า เข้าใจถึงสาเหตุของการออก พ.ร.บ.ฉบับนี้ ยอมรับว่าไม่พอใจที่ กมธ.เสียงข้างมาก มีการแก้ไขเพราะตนได้สูญเสียบุพการีไป และยังมีญาติผู้สูญเสียด้วย แต่ไม่ว่าใครจะเป็นคนทำ เอาคนผิดมาลงโทษไม่ได้ มือของท่านได้เปื้อนเลือดไปแล้ว ทุกคนในสภาฯ แห่งนี้ไม่มีใครสูญเสีย มีตนเพียงคนเดียวที่ เป็นผู้สูญเสีย ดิฉันขอใช้โอกาสสุดท้ายที่ในสภาฯ แห่งนี้ เพื่อขอยกเรียกร้องหาคนฆ่าพ่อของตนอยู่ แม้ว่าที่ผ่านมาจะถูกขอครหาว่าเหยียบศพพ่อของตัวเองเข้ามาที่สภาฯ แห่งนี้ ตนก็อยากให้ กมธ.ทบทวนก่อนลงมติ เพื่อเรียกคืนความยุติธรรมและทำให้ความยุติธรรมเกิดขึ้นด้วย

อย่างไรก็ตาม ที่ประชุมไม่มีผู้อภิปรายต่อ ทำให้นายสุชาติ ภิญโญ ส.ส.นครราชสีมา พท. เสนอญัตติปิดอภิปราย โดยที่มติเสียงข้างมากเห็นชอบให้มีการปิดอภิปราย กระทั่งที่สุดที่ประชุมมีมติเห็นชอบตามคณะกรรมการเสียงส่วนมากด้วยคะแนนเสียง 309 ต่อ 0 เสียง และงดออกเสียง 4 เสียง ต่อด้วยการอภิปรายในมาตรา 5 ไม่มีผู้อภิปราย โดยที่ประชุมมีมติเห็นชอบตามที่คณะกรรมการเสียงข้างมากด้วยคะแนน 311 ต่อ 0 เสียง และงดออกเสียง 5 เสียง ส่วนมาตรา 6 ไม่มีผู้ขออภิปราย โดยที่ประชุมมีมติเห็นชอบตามคณะกรรมการเสียงข้างมากด้วยคะแนน 314 ต่อ 0 เสียง และงดออกเสียง 1 เสียง ต่อด้วยมาตรา 7 ไม่มีผู้อภิปราย โดยที่ประชุมมีมติเห็นชอบตามคณะกรรมการเสียงข้างมากด้วยคะแนน 315 ต่อ 0 งดออกเสียง 1 เสียง

เวลา 04.24 น. กลุ่มส.ส.พรรคประชาธิปัตย์ ตัดสินใจออกสื่อจากสภา เนื่องจากไม่ได้อภิปรายและที่ประชุมได้มีมติเห็นด้วยกับร่างพ.ร.บ.ฉบับดังกล่าวในวาระที่ 3 ด้วยคะแนน 310 ต่อ 0 เสียง ดออกเสียง 4 เสียง จากนั้น นายสมศักดิ์ จึงสั่งปิดการประชุมทันทีในเวลา 04.25 น.

ที่ประชุมใช้เวลาเพียง 1 ชั่วโมง ในระหว่างการพิจารณา 5 มาตรารวด นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ผู้นำฝ่ายค้าน นายชวน หลีกภัย และ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ไม่มีการลุกขึ้นทักท้วงแต่อย่างใด ทั้งนี้ รวมเวลาการพิจารณาร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมฯ ในวาระ 2 และวาระ 3 ทั้งสิ้น 19 ชั่วโมง ซึ่งขั้นตอนหลังจากนี้ ร่างพ.ร.บ.ฉบับดังกล่าว จะเข้าสู่กระบวนการกลั่นกรองตรวจสอบในชั้นวุฒิสภาต่อไป

สำหรับรายชื่อ ส.ส. 4 คนที่ใช้สิทธิงดออกเสียง ได้แก่ นายวรชัย เหมะ สส.สมุทรปราการ นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ สส.บัญชีรายชื่อและรมช.พาณิชย์ นพ.เหวง โตจิราการ สส.บัญชีรายชื่อ และ น.ส.ชัตติยา สวัสดิผล สส.บัญชีรายชื่อ”

ปรากฏการณ์ในการพิจารณาวาระที่ 2 และวาระที่ 3 ของสภาผู้แทนราษฎรเป็นไปอย่างรวดเร็ว และปิดประชุมอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการตั้งคำถามถึง **ความเร่งรีบ เร่งรัดในการผ่านร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้** อีกทั้งยังจำกัดผู้ขอแปรญัตติ/สงวนการแปรญัตติ โดยไม่เปิดให้อภิปราย โดยรัฐบาลใช้เสียงข้างมากของสภาผู้แทนราษฎรในรัฐสภากำหนดทิศทางการอภิปราย ปิดอภิปราย และลงมติในร่างพระราชบัญญัตินี้ (ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา) แม้กระบวนการในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติจะครบทั้ง 3 วาระ เป็นไปตามกระบวนการพิจารณาร่างกฎหมายระดับพระราชบัญญัติของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา แต่การจำกัดการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นฝ่ายค้าน และจำกัดเวลาการอภิปรายอย่างเร่งรีบและเร่งรัด ในการพิจารณาวาระ 2 และ 3 ในคราวเดียวกัน ซึ่งใช้เวลาในการพิจารณาประมาณ 19 ชั่วโมง โดยใช้เสียงข้างมากของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในรัฐสภาของรัฐบาลกำหนดทิศทาง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการศึกษาเนื้อหาสาระของร่างพระราชบัญญัตินี้ อย่างรอบด้านทั้งจากฝ่ายที่เห็นด้วยและเห็นต่าง ซึ่งเป็นหลักการที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่อยู่บนหลักการของการปกครองโดยเสียงข้างมากที่เสียงข้างมากนั้นต้องคำนึงถึงสิทธิของเสียงข้างน้อย (majority rule, minority rights)

ในทรรศนะของสาธิต วงศ์หนองเตย แกนนำ กปปส. การพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมนี้ไม่ได้ผ่านตามกระบวนการรัฐสภาที่ถูกต้อง เป็นเพียงการผ่านในทางรูปแบบแต่ไม่ได้ผ่านทางเนื้อหา เพราะฝ่ายรัฐบาลใช้เสียงข้างมากในการปิดไม่ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ต้องการจะแปรญัตติและสงวนคำแปรญัตติได้อภิปราย อีกทั้งยังรวบรัดลงมติผ่านร่างวาระ 3 ในเวลา 04.26 น. กฎหมายฉบับนี้จึงสะท้อนความต้องการของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตรและระบอบทักษิณ ที่ต้องการที่จะผ่านให้ได้ซึ่งก็เห็นได้ชัดว่าไปช่วยพวกพ้องรวมทั้งอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร

“มันไม่ได้ผ่านตามกระบวนการรัฐสภาอย่างถูกต้อง แรกเริ่มเดิมทีอ้างว่าผ่านกระบวนการรัฐสภา ก็คือเสนอร่างแก้ไขกฎหมายนิรโทษกรรมเข้าไปในรัฐสภา แต่โดยความเป็นจริงแล้วเขาทำผิดรัฐธรรมนูญผิด

ตรงไหน ในร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญซึ่งผ่านวาระสองจะต้องมีคนแปรญัตติและส่งมอบคำแปรญัตติมาอภิปรายในสภาได้ แต่ว่าเขาใช้ระบบเสียงข้างมากลากไป ก็คือปิดไม่ให้อภิปราย แล้วใช้กฎหมายปิดอภิปราย แล้วก็ลงมติซึ่งการทำแบบนี้ไม่ใช่การทำครั้งแรก ก่อนหน้านั้น 1-2 เดือนกฎหมายนิรโทษกรรมเข้าสภา เดือนตุลา ปี 2556 ก่อนหน้านั้นเดือนสิงหาคมปี 2556 เขาเสนอการแก้ไขกฎหมายรัฐธรรมนูญก็ทำแบบเดียวกันก็คือ คนแปรญัตติ 117 คน อภิปรายได้ 8 คน แล้วปิดแล้วโหวตเลย มีคนยื่นศาลรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าอันนี้เป็นการรอนสิทธิของผู้อื่น เป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ เพราะฉะนั้นถ้าจะอ้างว่าผ่านกระบวนการของระบบรัฐสภามันผ่านด้วยรูปแบบแต่โดยเนื้อหามันผิด

นอกจากนี้ยังมีความรวบรัดกฎหมายนิรโทษกรรม เช่น พอเสนอให้ปิดอภิปรายแล้วลงมติก็ดึงดันให้ผ่านในตอนตีสี่ตีห้าหกนาที่ ตีสี่ตีห้าหกนาที่ผมแม่นเรื่องนี้เพราะเพิ่งให้การในศาลมา บอกว่ามันผิดปกติ ประการถัดมาก็คือ พอประชาชนชุมนุมคุณยิ่งลักษณะก็ออกมาบอกว่าเดี๋ยวให้คนเสนอร่างนิรโทษกรรมนี้ก่อนร่าง แต่โดยความเป็นจริงร่างที่ผ่านวาระสามสภามันต้องไปวุฒิสภา มันไม่มีทางเป็นอื่นได้โดยไปวุฒิสภาเกิดวุฒิสภาไม่เอาด้วย ส.ส.สามารถรอให้ ผ่าน 180 วันแล้วยกกลับมาพิจารณาใหม่ได้

เพราะฉะนั้นกฎหมายฉบับนี้มันสะท้อนความต้องการของรัฐบาลคุณยิ่งลักษณะและระบอบทักษิณที่ต้องการที่จะผ่านให้ได้ซึ่งก็เห็นได้ชัดว่าไปช่วยพวกพ้องรวมทั้งตัวคุณทักษิณ ซึ่งกฎหมายฉบับนี้รัฐบาลอ้างว่าไม่ได้เป็นพระราชบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการเงินซึ่งนายกรัฐมนตรีต้องให้การรับรองตามรัฐธรรมนูญ แต่ในความเป็นจริงกฎหมายฉบับนี้ถ้าไปนิรโทษกรรมให้คุณทักษิณ คุณทักษิณถูกศาลพิพากษาให้ยึดทรัพย์สินในคดีเรื่องขายหุ้นชินคอร์ป 40,000 กว่าล้านบาท ถ้าคุณทักษิณถูกนิรโทษ ก็สามารถขอคืนเงินได้ซึ่งเงินจำนวนนั้นเก็บไปเป็นเงินภาษีประชาชนไปแล้ว เพราะฉะนั้นอ้างว่าผ่านตามกระบวนการไม่ได้¹⁵⁸

ทั้งนี้เป็นไปในทิศทางเดียวกับอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์และผู้นำฝ่ายค้านในรัฐสภารัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ที่มีทหรคนจะว่าการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเพื่อลงมติวาระที่ 2 และวาระที่ 3 นี้เป็น “การทำตามคำสั่งของคนที่คุณไม่ชอบ”

“ในสภาเองการที่รัฐบาลพยายามเร่งผลักดันตัวนี้ ก็จะใช้วิธีการใช้เสียงข้างมาก เพื่อที่จะให้ผ่านไปได้โดยใช้วิธีประชุมต่อเนื่องจนตึกจนตื้น พยายามสกัดกั้นไม่ให้คนใช้สิทธิในการอภิปรายต่างๆ.....ผมคิดว่ารัฐบาลอาจจะมีกระบวนทัศน์ที่เกินไปว่าเหตุการณ์จะไม่ถูกลืม แต่ว่าจากการพูดคุยกับ

¹⁵⁸ สาทิต วงศ์หนองเตย, แกนนนำ กปปส., สัมภาษณ์โดย วรวัณณ์ วัชรกุล, 11 กรกฎาคม 2563

คนที่อยู่ใกล้ชิด แม้กระทั่งส.ส.ฝ่ายรัฐบาล หลายคนก็วิตกกังวล แล้วก็เหมือนกับบางคนก็คาดการณ์ว่าจะเกิดเหตุการณ์วุ่นวายแต่สุดท้ายก็ต้องทำตามคำสั่งคนที่ควบคุมเขาอยู่¹⁵⁹

แกนนำ นปช. จตุพร พรหมพันธุ์ ก็มีทรงชนะไปในทิศทางเดียวกันว่าการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมมีความรวบรัด ซึ่งกลายมาเป็นจุดอ่อนของรัฐบาล ทั้งนี้การที่รัฐบาลจะดำรงอยู่หรือถูกล้มไม่ได้อยู่ที่จำนวนเสียงของฝ่ายรัฐบาลแต่อยู่ที่ความชอบธรรมของรัฐบาล

“การนิรโทษกรรมในประเทศไทยความจริงมันมีมา 23 ครั้งเป็นพระราชบัญญัติ 19 เป็นพระราชกำหนด 4 แล้วก็อยู่ในรัฐธรรมนูญชั่วคราวหรือถาวรอีกหลายครั้ง ความจริงนิรโทษกรรมมันเป็นเรื่องปกติแต่มันต้องดูสถานการณ์ เพราะฉะนั้น เมื่อสถานการณ์ทางการเมืองมันไม่เอื้อ มันก็เป็นปัญหาที่ยิ่งขึ้นมองเห็นว่าเป็นการรวบรัด ยิ่งก็เป็นจุดด้อย ความจริงในกรณีนี้ก็เคยเกิดขึ้นในพระราชบัญญัติ พระราชกำหนด หลายครั้งของผู้ยึดอำนาจ ยึดสำเร็จก็นิรโทษให้กับตัวเอง ยึดไม่สำเร็จ รัฐบาลก็นิรโทษให้กับผู้ยึดบ้านเมือง มันก็จะได้เดินกันไปได้ หรือเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 6 ตุลาคม 2519 ก็นิรโทษให้กับทุกฝ่าย ทั้งผู้ปราบและผู้ถูกฆ่า ขณะเดียวกันปรากฏการณ์ก็คือ ระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์กับกองทัพของประเทศไทย สิงหาคม 2508 ก็มาจบลงที่ 16/23 คือ ทั้งหมดคือการให้อภัยกัน เพียงแต่ว่าถ้าจังหวะเวลาและวิธีการมันเป็นปัญหาและสถานการณ์ทางการเมืองที่มันไม่เอื้อนะครับ.....ซึ่งในทางปฏิบัติเสียงข้างมากก็ไม่เคยสำเร็จทุกๆ เรื่อง เพราะว่าก่อนหน้านั้นเสียงมากกว่านี้ก็ยังไปไม่ได้ เพราะฉะนั้นการจะอยู่หรือไปมันไม่ได้อยู่ที่จำนวนเสียง มันอยู่ที่ความชอบธรรมต่างหาก เพราะฉะนั้นเมื่อสูญเสียความชอบธรรมจะโดยอย่างไรก็ตาม มันทำลายผนังทองแดงกำแพงเหล็กที่จะเป็นเกราะอีกซีกหนึ่งก็เหมือนป่าช้าแตกเลยที่นี่ เรายังก็พยายามปกป้องกันแต่สุดท้ายแต่ก็ยังไม่ไหว”¹⁶⁰

ในทางตรงกันข้าม อลงกรณ์ พลบุตร รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ภาคกลาง กลับเห็นต่างว่าเป็นกระบวนการปกติของรัฐสภาซึ่งเกิดขึ้นได้ในระบอบประชาธิปไตย รวมถึงการพยายามผลักดันร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ให้ผ่านของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสียงข้างมากของรัฐบาลในรัฐสภา ก็เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นปกติในระบอบประชาธิปไตย แต่ประเด็นของการที่จะนิรโทษกรรมแบบสุดซอยต่างหากที่เป็นชนวนของการชุมนุมต่อต้านรัฐบาล นั่นคือ การให้นำหนักไปที่ปัญหาในเชิงเนื้อหาสาระของร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมมากกว่ากระบวนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม

“ ในความจริงคือเรื่องของ การที่เสียงข้างมากต้องการที่จะให้ผ่านมติหรือผ่านกฎหมายใด ๆ เป็นเรื่องธรรมดา มาก ไม่ว่าจะประชุมข้ามคืน เราเคยพิจารณางบประมาณสามวันสองคืนมาแล้ว การพิจารณาพรบ.นิรโทษกรรมในยามวิกาลก็ไม่ใช่เรื่องผิดปกติหรือว่าที่ไม่ใช่ว่าไม่เคยเกิดขึ้น มีเพียงแต่

¹⁵⁹ อภิสสิทธิ์ เวชชาชีวะ, หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์และผู้นำฝ่ายค้านในรัฐสภา รัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร, สัมภาษณ์ โดย วรวิทย์ ไรจนพล, 7 กรกฎาคม 2563

¹⁶⁰ จตุพร พรหมพันธุ์, แกนนำแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ (นปช.), สัมภาษณ์โดย วรวิทย์ ไรจนพล, 13 กรกฎาคม 2563

ประเด็นของการที่จะนิรโทษกรรมแบบสุดซอยทำให้เป็นชนวนของการไม่ยอมรับนอกสภา ส่วนเรื่องของส.ส.รัฐบาลก็เป็นเรื่องปกติของการที่จะต้องสนับสนุนให้ยุติหรือกฎหมายของรัฐบาล ....การพยายามที่จะดันให้ผ่านให้ได้ว่ามันเป็นเรื่องธรรมดาไม่ใช่เรื่องผิดปกติ เพียงแต่ว่าถ้ามองกลับมามว่า ถ้ามันเป็นเรื่องอื่นที่ไม่ใช่เรื่องนี้มันก็เป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้น แต่พอเป็นประเด็นที่ขาดความชอบธรรมก็ขาดความชอบธรรม เป็นเรื่องที่ถูกคัดค้านโดยเนื้อหาสาระของพรบ.เป็นประเด็นสำคัญ”¹⁶¹

ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของธิดา ถาวรเศรษฐ์ แกนนนำ นปช. ที่การพิจารณาวาระ 2 และวาระ 3 ในคราวเดียวเป็นสิ่งที่พึงทำได้ในระบบประชาธิปไตย แต่ประเด็นสำคัญอยู่ที่ “เนื้อหาสาระ” ของร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม นอกจากนี้ สำหรับธิดา ถาวรเศรษฐ์นั้น คำว่า “เผด็จการรัฐสภา” เป็นเพียงข้ออ้างของพรรคประชาธิปัตย์เท่านั้น

“.....พระราชบัญญัตินี้กระบวนการไม่สำคัญมันสำคัญที่สาระ กระบวนการเป็นเรื่องที่ฝ่ายประชาธิปัตย์เอามาอ้างพวกนี้เป็นเผด็จการรัฐสภา แต่จริงๆมันไม่ใช่ **เขามีสิทธิ์จะทำได้** คำว่าเผด็จการรัฐสภาและเป็นคำหลอกๆ ที่พวกนี้เอามาใช้ คุณประยุทธ์ยังเพิ่งใช้เลย รู้จักไหมเผด็จการเผด็จการคือถูกด่ามากไป คุณอยากแต่เผด็จการทหาร รู้จักเผด็จการรัฐสภา อาจารย์ก็ยังฆ่าอูดสำหรับเอามาอ้าง ในโลกนี้ที่เขามีรัฐบาลแล้วชนะเลือกตั้งประเทศไหนบ้างที่เขาใช้คำว่าเผด็จการรัฐสภา ใครเป็นผู้ชนะเขาโหวตเขาก็ต้องชนะสิ เพราะฉะนั้นที่มั่วอ้างว่าสามคืนมันเป็นข้อแก้ตัว **เมื่อเขาเป็นเสียงข้างมากเขาทำอะไรก็ได้** คุณต้องสู้กันด้วยเหตุผลแต่ต้องทำ โหวตมันเป็นเรื่องของเขาแล้วใช่ไหม ไม่ใช่อาจารย์จะชอบที่เขาโหวตสามนะแต่ฉันคิดว่าความผิดฉันนั้นทำผิดของเนื้อหาสาระที่เขาเอามาเสนอ.....พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมเป็นประเด็นความขัดแย้งที่ไปเติมพลังให้กับฝ่ายค้าน ไปเติมพลังให้กับคุณสุเทพ เทือกสุบรรณ และข้อสำคัญคนเสื้อแดงก็เลยเฉยๆ ใจ เพราะไม่เห็นด้วยตั้งแต่ที่แรก the winner take all นี้ไม่ได้เลย แต่การมาอ้างว่าเป็นเผด็จการรัฐสภาจะมั่วอ้างว่าสามวาระรวดเนี่ยเขา เป็นเรื่องเบา คือคุณไม่ควรเอาเรื่องนี้ขึ้นมา เพราะเอาเรื่องนี้ขึ้นมาแล้วจะทำให้ได้ จะทำยังไงมันเป็นเรื่องที่หลัง”¹⁶²

ทั้งนี้ ดร. สติธร ธนานิธิโชติ ผู้อำนวยการสำนักนวัตกรรมเพื่อประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า ได้เสนอมุมมองที่น่าสนใจว่า กระบวนการรัฐสภานี้เป็นประชาธิปไตยตามกฎหมาย แต่ขาดการตระหนักถึงอารมณ์ความรู้สึกของสังคม และประชาธิปไตยไม่ได้หมายความว่า คนที่ได้เสียงข้างมากที่มาจากกาเลือกตั้งจะทำอะไรก็ตามเพียงเพราะเป็นเสียงข้างมากที่มาจากกาเลือกตั้งเท่านั้น

“มันเป็นเครื่องมือปกติอยู่แล้วคนที่ได้เสียงข้างมากและเขาสามารถตั้งรัฐบาลได้อยู่ในอำนาจอันนี้ เขาก็จะเลือกใช้เครื่องมืออันนี้เปรียบเทียบกับกันก็เห็นทุกยุคทุกสมัย จริงๆมันก็เป็นประชาธิปไตย แต่มันเป็น **ประชาธิปไตยตามกฎหมาย** แต่ที่นี้ประชาธิปไตยตามกฎหมายมันไม่ได้มีแค่ความถูกต้องตาม

¹⁶¹ อลงกรณ์ พลบุตร, รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ภาคกลาง, สัมภาษณ์โดย วรวิญญู ใจจนพล, 30 กรกฎาคม 2563

¹⁶² ธิดา ถาวรเศรษฐ์, แกนนนำ นปช., สัมภาษณ์โดย วรวิญญู ใจจนพล, 10 กันยายน 2563

กระบวนการวิธีการตามที่กฎหมายเขียน มันต้องดูอารมณ์ความรู้สึกของสังคมด้วย เวลาคือโอเคแหละ แต่เขาอ้างประชาธิปไตยเพราะว่าเขาใช้ขั้นตอน เขาเชื่อว่าวิธีการแบบนี้เขาใช้เสียงข้างมากได้

แต่โดยปกติประชาธิปไตยไม่ได้หมายความว่าคนได้เสียงข้างมากจากการเลือกตั้งแล้วคุณจะทำอะไรก็ได้ระหว่างที่คุณอยู่ในอำนาจจนครบเทอม เช่น ถ้าเรื่องนี้คุณไม่เคยพูดไว้ตอนหาเสียงไว้ก่อนว่า ถ้าฉันเป็นรัฐบาลฉันจะทำสิ่งนี้ ประชาชนเห็นด้วยเลือกฉันมา 14 15 ล้านเสียงก็โอเคอันนี้คือเดินหน้าเลย แต่ที่คุณไม่พูดแต่คุณได้อำนาจมาเสร็จ ผ่านไปสักสองปี คนมาเสนอสิ่งนี้ด้วยอ้างว่า เมื่อสองปีที่แล้วฉันเคยได้รับเสียงข้างมากตามระบอบประชาธิปไตย มันก็กลายเป็นว่าคนที่เคยรักคุณเขาก็ไม่ได้เอาด้วยนะ มันเป็นเพียงแค่การใช้เครื่องมือประชาธิปไตย แต่มันไม่ได้ถูกใช้จน สถานการณ์แบบประชาธิปไตยที่มันควรจะเป็นอย่างจริง ๆ ถ้าคุณยึดหลักการประชาธิปไตย เพราะสถานการณ์มันเปลี่ยน คุณก็ต้องกลับไปถามความเห็นคนก่อนที่จะเสนอจนคุณมีความมั่นใจว่าเสียงส่วนใหญ่เอากับคุณจริง ๆ ในเรื่องนี้ มันจะมีกลไกประชาธิปไตยแบบอื่นที่สามารถทำให้เรารู้ว่าเสียงส่วนใหญ่ต้องการอะไร แต่เขาไม่ได้เลือก ใช้อ้างประชาธิปไตยว่ามีความชอบธรรมเฉย ๆ และอาศัยกลไกที่ทำให้มันถูกกฎหมาย”¹⁶³

ในขณะที่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรเดช มโนลีหกุล ผู้ช่วยอธิการบดีและอาจารย์สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ให้คุณค่าไปที่ “เจตนา” ของกระบวนการในการออกพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม โดยกระบวนการนั้นต้องมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นไปตามหลักนิติรัฐ นิติธรรม

“.....คือถึงแม้ว่าคุณจะ operate ภายใต้กฎเกณฑ์ในระบอบประชาธิปไตย แต่หมายความว่าสิ่งที่คุณทำมันก็แสดงเจตนาของคุณ เราต้องดูเจตนาจะครับ การ process การ deal process of law มันจำเป็นต้องมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ เป็นไปตามหลักนิติรัฐ นิติธรรม ถูกไหมครับ สิ่งเหล่านี้ไม่สามารถบิดเบือนได้โดยการที่คุณ term ว่าคุณเป็นตัวแทนประชาชน คุณเป็น ส.ส. คุณก็บิดเบือนหลักนิติรัฐ นิติธรรม ไม่ได้ บิดเบือน deal process ไม่ได้ บิดเบือน transparency ไม่ได้ คุณยังต้องมี ไม่ใช่คุณบอกว่าคุณเป็นแล้ว แล้วคุณไป gang up ก็ไม่ถูก แล้วคำถามคือ set zero ในเวลานั้นมันจะช่วยแก้ปัญหาความขัดแย้งได้จริงหรือ ผมก็ไม่คิดนะเพราะ enforcement ของกฎหมาย ถ้าเรา enforcement ใครถูกใครผิด ได้รับผลของการกระทำตามบทบัญญัติที่กฎหมายวางไว้ทุกคนจะเรียนรู้ แต่อยู่ดีๆ มีกฎหมายฉบับหนึ่งออกมาว่าสิ่งที่ทำไว้ไม่ผิด การชุมนุมไม่ผิด การปาระเบิด การสร้างความหายนะให้กับเมืองกรุงเทพมหานครไม่ผิด มันไม่ได้ ผิดคือผิด คุณต้องให้เขา enforce ใหม่ ใครผิด ใครถูก ใครเป็นผู้นำการชุมนุม ไม่ว่าจะ

¹⁶³ สติธร ธนานิติโชติ, ผู้อำนวยการสำนักนวัตกรรมการเพื่อประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า, สัมภาษณ์โดยวารสารวัชร 8 กันยายน 2563.

มาจากสีไหน ไม่ว่าจะด้วยเจตนาธรรมณ์แบบไหน คุณก็ไม่สามารถมาสร้างความเดือดร้อนกระทบสิทธิคนอื่นได้ สิทธิคุณ คุณมี แต่คุณต้องใช้ภายใต้รัฐธรรมนูญ”¹⁶⁴

กล่าวโดยสรุป พระราชบัญญัตินิรโทษกรรม “สุดชอย” หรือ “เหมาแข่ง” จึงมีปัญหาทั้งในเรื่อง “เนื้อหาสาระ” ของตัวพระราชบัญญัติเอง และ “กระบวนการ” พิจารณาพระราชบัญญัติ อีกทั้งยังพุ่งเป้าโดยตรงไปที่การนิรโทษกรรมคุณทักษิณ ชินวัตร ซึ่งเป็นตัวแทนของคู่ขัดแย้งทางการเมืองด้านหนึ่ง จึงทำให้ประเด็นความขัดแย้ง (conflict issue) นี้ สามารถดึงคนเข้ามามีส่วนร่วมได้มากจนนำไปสู่การเกิดการกระทำรวมหมู่ (collective action) ซึ่งนำไปสู่ความรุนแรงทางการเมืองในที่สุด กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ความขัดแย้งทางการเมืองที่จะนำไปสู่ความรุนแรงทางการเมืองได้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่สำคัญคือ “ประเด็นความขัดแย้งในเรื่องพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม”

4.3 ลักษณะของความรุนแรงทางการเมืองในช่วงวิกฤติการณ์ทางการเมือง พ.ศ. 2556- พ.ศ. 2557

ความรุนแรงทางการเมือง เป็นการใช้การกระทำระดับปัจเจกบุคคลและการกระทำรวมหมู่ (collective action) ที่เกี่ยวข้องกับการใช้กำลังทางกายภาพในการทำลายล้างทรัพย์สินเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายทางการเมือง โดยมีเป้าหมายทางการเมืองหรือแรงจูงใจทางการเมือง

หลังจากที่สภาผู้แทนราษฎรผ่านพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมในวาระ 2 วาระ 3 ในวันที่ 31 ตุลาคม 2556 - 1 พฤษภาคม 2556 พรรคประชาธิปัตย์ได้มีการนัดชุมนุมที่บริเวณสถานีรถไฟสามเสน และแกนนำพรรคนำโดยนายสุเทพ เทือกสุบรรณ และส.ส.ประชาธิปัตย์กลุ่มหนึ่งได้ประกาศลาออกจากพรรคและจัดตั้งกลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือ กปปส. ซึ่งเป็นกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมือง ที่มีนายสุเทพ เทือกสุบรรณ อดีตเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์เป็นเลขาธิการ

ทั้งนี้ กลุ่ม กปปส. มีจุดเริ่มต้นจากการปราศรัยของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ บริเวณสถานีรถไฟสามเสน หรือ “มือบสามเสน” ก่อนที่จะยกระดับการชุมนุมโดยผนวกรวมเครือข่ายองค์กรภาคสังคม และประชาชน เข้าร่วมชุมนุมอย่างคึกคักบริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ซึ่งใช้นกหวีดเป็นอุปกรณ์ขับไล่รัฐบาล จนรู้จักกันในชื่อ “มือบนกหวีด” และ “มวลมหาประชาชน” เคลื่อนไหวรณรงค์ยุทธศาสตร์ดาวกระจาย “Shutdown_กรุงเทพฯ” กดดันให้รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ยุบสภา และรัฐบาลรักษาการลาออกจากตำแหน่ง โดยมีข้อเสนอลหลักในเรื่อง “ปฏิรูปก่อนเลือกตั้ง”¹⁶⁵

¹⁶⁴ ธีรเดช มโนลีหกุล, ผู้ช่วยอธิการบดีและอาจารย์สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, สัมภาษณ์โดย วรวิทย์ ไรจนพล, 15 กันยายน 2563.

¹⁶⁵ จูติกร สังข์แก้ว, “กปปส.” ใน ฐานข้อมูลการเมืองการปกครองสถาบันพระปกเกล้า, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=กปปส.>

แนวทางการเคลื่อนไหวของกลุ่ม กปปส. มีเป้าหมายมุ่งตรงไปที่การต่อต้านการกระทำของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในช่วงปลายปี 2556 จนถึงกลางปี 2557 ซึ่งสามารถรณรงค์ระดมมวลชนเข้าร่วมจากภาคส่วนต่างๆ จำนวนมาก อย่างไรก็ตาม แม้จุดกำเนิดก่อเกิดของกลุ่ม กปปส. ที่เป็นทางการจะเริ่มต้นขึ้นเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2556 โดยการประกาศจัดตั้งเป็นองค์กรเคลื่อนไหวทางการเมืองซึ่งประกอบด้วยนายสุเทพ เทือกสุบรรณและอดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์จำนวนหนึ่ง พร้อมด้วยแกนนำเครือข่ายนักศึกษาประชาชนปฏิรูปประเทศไทย (คปท.) แกนนำกองทัพประชาชนโค่นล้มระบอบทักษิณ (กปท.) และสมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์(สรส.)¹⁶⁶ แต่รากฐานความคิดและแนวทางการกระทำทางการเมืองเช่นนี้ก็มีการวางยุทธศาสตร์มาก่อนหน้านั้นแล้ว นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เล่าถึงท่าทีการต่อสู้ทางการเมืองนอกสภาก่อนการจัดตั้ง กปปส. ว่า

“... สิ่งที่ผมกังวลคือ ระบอบทักษิณจะทำลายบ้านเมืองไปเรื่อยๆ ไม่รู้ว่าเมื่อไรการต่อสู้ในระบบจะชนะเขาได้ ในที่สุดเขาก็แข็งแรงขึ้นทุกวัน มีอิทธิพลมากขึ้นทุกวัน เราจะไม่วันชนะ ผมถึงตั้งสถานีโทรทัศน์ดาวเทียมบลูสกายและไทยทีวีดี เพราะถ้าเราไม่มีสื่อของเราเอง เราก็ไม่สามารถทำงานมวลชนได้ ผมทำโรงเรียนการเมืองออกไปอบรมเรื่องความรู้ระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง และชี้ให้เห็นความเลวร้ายของระบอบทักษิณ จากนั้นก็ตามด้วยเปิดเวทีประชาชน...ทั้งหมดผมไม่ได้ทำในนามพรรค ผมแยกมารบนอกระบบแล้วไม่มีใครห้ามปรามได้ ผมบอกกับทุกคนว่าผมเตรียมการต่อสู้ของผมแล้วนะ ผมบอกคุณอภิสิทธิ์ว่าเมื่อถึงเวลาผมจะต้องแยกออกจากพรรคแล้วให้คุณทำใจไว้ก่อน ผมเลือกการต่อสู้แบบใหม่แล้ว”¹⁶⁷

การที่สมาชิกรัฐสภาผู้แทนราษฎรพรรคเพื่อไทยร่วมกันเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมในเดือนตุลาคม 2556 ซึ่งเป็นเสมือน “ฟางเส้นสุดท้าย” กระแสต่อต้าน วิพากษ์วิจารณ์ และการเคลื่อนไหวทางการเมืองนอกสภา ก็เริ่มต้นขึ้นอีกครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรดาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ ได้จัดตั้งเวทีชุมนุมปราศรัยบริเวณสถานีรถไฟสามเสนหน้าพรรคประชาธิปัตย์ อันถูกเรียกขานกันในเวลานั้นว่า “มือบสามเสน” จนถึงวันที่ 4 พฤศจิกายน 2556 กลุ่มเคลื่อนไหวคัดค้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมก็เคลื่อนขบวนไปตั้งเวทีการชุมนุมที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย พร้อมกับกลุ่มชุมนุมคัดค้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมที่ถนนสีลม ซึ่งใช้ “นกหวีด” เป็นสัญลักษณ์แห่งการต่อต้าน

¹⁶⁶ “สุเทพประกาศ 1 ธ.ค. วันแห่งชัยชนะสั่งยึดเบ็ดเสร็จศูนย์ราชการ-ทำเนียบกระทรวง-บช.น.-สตช. ผันแกนร่วมโค่นแม้ว่าจุดพระดมมมวลชนแดงสู้” คมชัดลึก, 30 พฤศจิกายน 2556, 13. อ้างถึงใน “กปปส.” ใน ฐานข้อมูลการเมืองการปกครองสถาบันพระปกเกล้า, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=กปปส.>

¹⁶⁷ อัญชะลี ไพรีรัก ภัทรชัย ภัทรพล และ ศรศมน บัวจำปา (เรียบเรียง), The Power of Change: กำเนิดสุเทพ เทือกสุบรรณ (กรุงเทพฯ: บริษัท ลิปส์ พับลิชซิง จำกัด, 2557), 207. อ้างถึงใน “กปปส.” ใน ฐานข้อมูลการเมืองการปกครองสถาบันพระปกเกล้า, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=กปปส.>

¹⁶⁸ ก่อนที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์จำนวน 9 คน จะประกาศลาออกจากตำแหน่ง ในวันที่ 11 พฤศจิกายน 2556 อันประกอบด้วย นายสุเทพ เทือกสุบรรณ (อดีต ส.ส.สุราษฎร์ธานี) นายถาวร เสนเนียม (อดีต ส.ส.สงขลา) นายอิสสระ สมชัย (อดีต ส.ส.บัญชีรายชื่อ) นายสาทิตย์ วงศ์หนองเตย (อดีต ส.ส.ตรัง) นายวิทยา แก้วภราดัย (อดีต ส.ส.นครศรีธรรมราช) นายชุมพล จุลใส (อดีต ส.ส.ชุมพร) นายพุทธิพงษ์ ปุณณกันต์ นายเอกนัฏ พร้อมพันธุ์ และนายณัฐพล ทีปสุวรรณ (อดีต ส.ส. กทม.)¹⁶⁹ เพื่อดำเนินการเคลื่อนไหวทางการเมืองนอกสภาอย่างเปิดเผย จนนำไปสู่การจัดตั้งคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือ กปปส. ซึ่งมีนายสุเทพ เทือกสุบรรณ เป็นเลขาธิการ¹⁷⁰

ทั้งนี้หากสรุปสถานการณ์ผู้บาดเจ็บ-เสียชีวิต กรณีการชุมนุมทางการเมือง ตั้งแต่วันที่ 30 พฤศจิกายน 2556 จนถึงวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2557 เวลา 10.00 น. มียอดบาดเจ็บสะสมรวม 628 ราย ผู้เสียชีวิต 11 ราย และยังคงพักรักษาตัวในโรงพยาบาล 14 ราย ซึ่งมีเหตุการณ์ความรุนแรงจากการชุมนุมทางการเมืองเกิดขึ้นมากกว่า 50 ครั้ง ดังนี้¹⁷¹

30 พฤศจิกายน 2556 เหตุปะทะหน้ารามคำแหง ชนวนเหตุความไม่พอใจของกลุ่มนักศึกษา รามคำแหง เริ่มขึ้นจากที่มีนักศึกษาถูกผู้ชุมนุมเสื้อแดงทำร้ายร่างกาย และมีการ นำมีดตัดเตอร้มารื้อรูป พอชนรามคำแหง กลุ่มนักศึกษาได้ทำร้าย และไล่ทุบรถที่มีผู้ชุมนุม นปช ที่เดินทางมาชุมนุมที่สนามรัชมิ่ง คลาก็ฟ้าสถาน และเริ่มมีการปะทะกัน สถานการณ์ตึงเครียดและยืดเยื้อจนดึก เสียงปืนและเสียงระเบิดดังขึ้นต่อเนื่อง มีการกราดยิงเข้ามาในมหาวิทยาลัยตลอดทั้งคืน จนกระทั่งปลายของอีกวัน ทหารจากกรมทหารราบที่ 11 รักษาพระองค์ ได้เข้าไปช่วยเหลือ และเคลื่อนย้ายนักศึกษาออกมาได้อย่างปลอดภัย

เหตุการณ์วันนั้นมีผู้บาดเจ็บทั้งฝั่ง นปช และ นักศึกษา รวม 65 ราย และมีผู้เสียชีวิต 5 ราย 1 ในนั้นรวมถึงคดีของนายทวีศักดิ์ โพธิ์แก้ว นักศึกษารามคำแหงที่ถูกยิงเสียชีวิตบริเวณด้านหลังมหาวิทยาลัย

¹⁶⁸ พิพรรณ สายัณห์ตระกูล และ พงศ์พิพัฒน์ บัญชานนท์, “เส้นทาง 1 วัน “มีอบนทหวีด” vs “รัฐบาลเพื่อไทย,” *สำนักข่าวอิศรา*, 10 กุมภาพันธ์ 2557 สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2558, <http://www.isranews.org/isranews-scoop/item/27161-whistle.html>. เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2558. อ้างถึงใน กปปส., “ใน ฐานข้อมูลการเมืองการปกครองสถาบันพระปกเกล้า, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=กปปส>

¹⁶⁹ “สุเทพ” พร้อม 8 ส.ส.ลาออกนำมีอบ,” *ไทยรัฐ*, 12 พฤศจิกายน 2556, 17. อ้างถึงใน จิตติกร สังข์แก้ว. กปปส., “ใน ฐานข้อมูลการเมืองการปกครองสถาบันพระปกเกล้า, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=กปปส>

¹⁷⁰ จิตติกร สังข์แก้ว. กปปส., “ใน ฐานข้อมูลการเมืองการปกครองสถาบันพระปกเกล้า, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=กปปส>

¹⁷¹ “ย้อนรอย คดีความรุนแรงเหตุชุมนุม กปปส. หลังผ่านยกแรก!,” *ไทยรัฐออนไลน์*, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, <https://www.thairath.co.th/content/403495>

แม้ผลการชันสูตรจะทราบว่านายทวีถูกยิงด้วยปืนสั้นขนาด 11 มม. โดยเป็นการยิงเฉพาะหน้าในแนวราบ ห่างกันเพียง 2-3 เมตร แต่ตำรวจยังไม่สามารถติดตามจับกุมตัวคนร้าย

26 ธันวาคม 2556 เหตุปะทะหน้าสนามกีฬาไทย-ญี่ปุ่น ดินแดง เข้าวันที่ 26 ธันวาคม 2556 นายอุทัย ยอดมณี แกนนำ คปท. นำผู้ชุมนุม เดินทางไปที่สนามกีฬาไทย - ญี่ปุ่น ดินแดง เพื่อขัดขวางไม่ให้มีการจับสลากหมายเลขของผู้สมัครเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ของพรรคการเมือง ตามเป้าหมายของผู้ชุมนุมที่ไม่ต้องการให้มีการเลือกตั้งเกิดขึ้น กลุ่มผู้ชุมนุมปิดล้อมและพยายามที่จะบุกเข้าไปภายในสนามกีฬา แต่ถูกตำรวจสกัดด้วยการยิงแก๊สน้ำตาและกระสุนยาง ผู้ชุมนุมเริ่มมีการใช้อาวุธต่างๆ เพื่อต่อสู้

สถานการณ์ยิ่งเริ่มตึงเครียดเมื่อมีเสียงปืนดังขึ้น ทั้งที่หน้าสนามกีฬาไทย-ญี่ปุ่น และหน้ากระทรวงแรงงาน จนทำให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บ 160 คน ทั้งฝ่ายผู้ชุมนุม ตำรวจและสื่อมวลชน ซึ่งในจำนวนนี้มีผู้เสียชีวิต 2 ราย คือ ดาบตำรวจ ณรงค์ ปิติสิทธิ์ ผบ.หมู่ จราจร สน.ตลาดพลู ถูกกระสุนยิงเข้าที่หน้าอกด้านขวา และ นายวสุ สุฉันทบุตร ผู้ชุมนุม ซึ่งตำรวจยังคงอยู่ระหว่างการเร่งสืบสวนและรวมพยานหลักฐาน

ผลการชันสูตรเจ้าหน้าที่ยืนยันว่า ด.ต.ณรงค์ ถูกยิงจากด้านหลังประตู 3 ของสนามกีฬา ส่วนนายวสุ ถูกยิงจากแนวระนาบ ใกล้ตึกประกันสังคม คดียังคงอยู่ระหว่างการสืบสวน

14 มกราคม 2557 ปาระเบิดบ้านอภิสิทธิ์ หลังแผนปฏิบัติการปิดกรุง หรือชัตดาว์นกรุงเทพฯ เพียงวันเดียว เหตุการณ์ความรุนแรงยังคงเกิดขึ้นต่อเนื่อง คืนวันที่ 14 มกราคม คนร้ายปาระเบิดใส่บ้านพักของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ในซอยสุขุมวิท 31 แรงระเบิดทำให้หลังคาและฝ้าเพดานชั้น 2 ได้รับความเสียหาย แต่ไม่มีผู้ได้รับบาดเจ็บ

16 มกราคม 2557 ปาระเบิดวังสวนผักกาด ถัดมาเพียง 2 วัน ช่วง เวลาใกล้เคียงกัน คนร้ายขว้างระเบิดเข้าไปในวังสวนผักกาด ของ ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และรองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ แรงระเบิดทำให้ลานจอดรถได้รับความเสียหาย เจ้าหน้าที่ชุดอีโอดี เข้าตรวจสอบที่เกิดเหตุ พบความเชื่อมโยงทั้ง 2 เหตุการณ์ คือใช้ระเบิดสังหารชนิดขว้าง แบบ M26 เหมือนกัน แม้จะมีหลักฐานภาพวงจรปิด แต่ยังไม่เพียงพอที่จะพิจารณาขอหมายจับ

17 มกราคม 2557 ระเบิดถนนบรรทัดทอง เหตุระเบิดรายวันยังคงเกิดขึ้นต่อเนื่อง 17 มกราคม เกิดเหตุระเบิดที่ถนนบรรทัดทอง ขณะที่ขบวนผู้ชุมนุม กปปส นำโดยนายสุเทพ เทือกสุบรรณ เคลื่อนขบวนผ่าน ผู้ชุมนุมได้รับบาดเจ็บ 40 คน และเสียชีวิต 1 คน คือ นายประคอง ชูจันทร์ ถูกสะเก็ดระเบิดตัดเส้นเลือดใหญ่ที่หัวใจ หลังเกิดเหตุการณ์นับร้อยคน ได้เข้าไปค้นตึกร้างที่อยู่ใกล้เคียง ที่เชื่อว่าคนร้ายขว้างระเบิดลงมา ก่อนที่ทหารจะเข้าไปตรวจสอบ โดยพบกระสุนระเบิดแสวงเครื่อง ชนิด อาจีดี 5 ผลิตในประเทศจีน มีอำนาจทำลายในรัศมี 6 เมตร ขณะที่ตำรวจได้ภาพชายต้องสงสัย จากกล้องวงจรปิด 2 คน ที่เดินปะปนมากับผู้ชุมนุม ก้มลงวางสิ่งของบางอย่างกับพื้น ก่อนที่จะเกิดระเบิดขึ้น แต่พยานหลักฐานยังไม่เพียงพอที่จะออกหมายจับคนร้ายได้

19 มกราคม 2557 ระเบิดอนุสาวรีย์ชัยฯ หลังเหตุระเบิดที่ถนนบรรทัดทอง เพียง 2 วัน คนร้าย ขว้างระเบิดใส่หลังเวทีอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ มีผู้บาดเจ็บหลายราย รวมถึงสื่อมวลชน ตำรวจ พบว่า คนร้าย ใช้ระเบิดชนิดเดียวกับเหตุที่ถนนบรรทัดทอง มีแผนประทุษกรรมใกล้เคียงกัน และมีทักษะการใช้อาวุธ นำไปสู่การออกหมายจับผู้ต้องหาตามภาพวงจรปิด โดยยังอยู่ระหว่างการเร่งตรวจพิสูจน์ทราบตัวเพื่อ ยืนยันตัวบุคคล เทียบดีเอ็นเอจากเลือดและหมวกที่คนร้ายทิ้งไว้ และเตรียมที่จะออกหมายจับผู้ต้องหาที่ เกี่ยวข้องเพิ่มอีก 1 คน ตำรวจ ยืนยันว่า คนร้ายเป็นคนไทย และไม่ใช่นักเคลื่อนไหว

26 มกราคม 2557 ยิง นายสุทิน ธราทิน แกนนำ กปปส กลายเป็นเป้าหมายของการก่อเหตุ ความรุนแรง เมื่อนายสุทิน ธราทิน แกนนำ กปปส ถูกยิงเสียชีวิตบนรถปราศรัย ขณะนำผู้ชุมนุม ไปปิดล้อม หน่วยเลือกตั้งล่วงหน้าวัดศรีเอี่ยม แล้วเกิดการปะทะกับฝ่ายตรงข้าม แม้จะได้หลักฐานจากกล้องวงจรปิด และวิดีโอที่มีผู้บันทึกไว้ รวมถึงพบปลอกกระสุนขนาด 11 มม. ที่ใช้สังหารนายสุทิน ซึ่งคดียังคงอยู่ระหว่างการสืบสวน-สอบสวน ทั้งการสอบปากคำพยาน ร่วมกับการตรวจหาหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

1 กุมภาพันธ์ 2557 เหตุปะทะที่หลักสี่ ขณะที่เหตุการณ์ครั้งล่าสุด วันที่ 1 กุมภาพันธ์ เมื่อ พระพุทธอิสระ นำพวกรวม 100 คน ไปปิดล้อมหน้าสำนักงานเขตหลักสี่ ภายในซอยแจ้งวัฒนะ 10 เพื่อ ชัดขวางไม่ให้มีการเลือกตั้งวันที่ 2 กุมภาพันธ์ โดยมีชน กปปส ลาดพร้าวมาสมทบ แต่เกิดการปะทะกับ กลุ่มคนเสื้อแดง จากจังหวัดปทุมธานี ของนายวุฒิพงษ์ กชธรรมคุณ หรือโกตี๋ ที่มาปักหลักบริเวณแยกหลัก สี่ เสียงป็นดั่งขึ้นต่อเนื่องจากทั้ง 2 ฝ่าย ก่อนที่ทหารจะเข้ามาควบคุมสถานการณ์ แต่ก็ทำให้มี ผู้ได้รับบาดเจ็บทั้งหมด 7 คน โดย 1 ในนั้น อาการสาหัส ถูกกระสุนที่ลำคอจนทำให้เป็นอัมพาต ซึ่งตำรวจ พบมีผู้เกี่ยวข้องในเหตุการณ์ครั้งนั้น ทั้งหมด 21 คน พิสูจน์ทราบตัวบุคคลแล้ว 3 คน และอยู่ระหว่าง ดำเนินการ เพื่อขอออกหมายจับ

ทั้งนี้ศูนย์บริการแพทย์ฉุกเฉินกรุงเทพมหานคร (ศูนย์เอราวัณ)¹⁷² สรุปยอดผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต จากเหตุชุมนุม ตั้งแต่ 30 พ.ย. 2556 - 29 พ.ค. 2557 สรุปจำนวนผู้ได้รับบาดเจ็บจากเหตุการณ์ชุมนุมทาง การเมืองในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวนผู้ได้รับบาดเจ็บตั้งแต่เหตุการณ์วันที่ 30 พฤศจิกายน 2556 ถึง วันที่ 29 พฤษภาคม 2557 (รวม 96 เหตุการณ์) ยอดผู้บาดเจ็บ จำนวน 782 ราย ยอดผู้เสียชีวิต จำนวน 25 ราย ยังคงพักรักษาอาการบาดเจ็บในโรงพยาบาล 7 ราย รวมทั้งสิ้น จำนวน 807 ราย

ส่วนเหตุเกิดในต่างจังหวัด มีผู้บาดเจ็บ 45 ราย เสียชีวิต 3 ราย รวม 48 ราย (ข้อมูลจากกระทรวง สาธารณสุข) ดังนี้ จังหวัดตราด บาดเจ็บ 33 ราย เสียชีวิต 3 ราย รวม 36 ราย (22 ก.พ. 57) จังหวัดระยอง บาดเจ็บ 2 ราย (17 ก.พ.57) จังหวัดปทุมธานี บาดเจ็บ 8 ราย ลำลูกกา 5 ราย (10ค.ค.56) คลองหลวง 3

¹⁷² “ศูนย์เอราวัณสรุปยอดคนเจ็บเสียชีวิตเหตุชุมนุม,” Voice TV, 29 พฤษภาคม 2557, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, <https://www.voicetv.co.th/read/106710>

ราย (20 ก.พ.57) จังหวัดบุรีรัมย์ อ.นางรอง บาดเจ็บ 1 ราย จังหวัดสระบุรี อ.พระพุทธบาท บาดเจ็บ 1 ราย (15 พ.ค.57)

ลักษณะความรุนแรงทางการเมืองที่ปรากฏในช่วงวิกฤติการณ์ทางการเมือง พ.ศ. 2556-พ.ศ. 2557 แบ่งออกได้เป็น 5 ลักษณะ^{173 174}โดยมองผ่าน กปปส. ในฐานะที่เป็นการกระทำร่วมหมู่ (collective action) ของกลุ่มคนที่ออกมาประท้วง (protest) เพื่อต่อต้านรัฐบาลโดยมีเป้าหมายให้รัฐบาลออกจากอำนาจและปฏิรูปประเทศก่อนการเลือกตั้ง (political goals) โดยมี “ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม” เป็นประเด็นความขัดแย้งที่เป็น “ชนวน” นำมาสู่การเคลื่อนไหวทางการเมืองในวงกว้างและนำมาสู่ความรุนแรงทางการเมืองในที่สุด คือ

4.3.1) ความรุนแรงทางการเมืองที่ กปปส. และแนวร่วมเป็นฝ่ายถูกใช้ความรุนแรง โดยใช้การยิงและการปะทะที่ไม่สามารถระบุผู้กระทำกรทำได้

ความรุนแรงทางการเมืองที่ กปปส. และแนวร่วมเป็นฝ่ายถูกใช้ความรุนแรง โดยใช้การยิง และการปะทะที่ไม่สามารถระบุผู้กระทำกรทำได้ นั้นปรากฏผ่านเหตุการณ์ความรุนแรง เช่น

17 มกราคม 2557 การปะทะใส่กลุ่มผู้ชุมนุม กปปส. บริเวณถนนบรรทัดทอง ส่งผลให้มีผู้บาดเจ็บกว่า 28 ราย

19 มกราคม 2557 คนร้ายลอบปะทะใส่กลุ่มผู้ชุมนุม กปปส. บริเวณอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ มีผู้ได้รับบาดเจ็บรวม 28 ราย

29 มกราคม 2557 การลอบยิงระเบิด M79 ใส่กลุ่มผู้ชุมนุม กปปส. ห้าแยกลาดพร้าว บาดเจ็บ 1 ราย

22 กุมภาพันธ์ 2557 เหตุกราดยิงและระเบิดกลุ่ม กปปส. ที่จังหวัดตราด ส่งผลให้มีผู้บาดเจ็บ 35 รายและเสียชีวิต 1 ราย

11 มีนาคม 2557 เหตุยิงระเบิด M79 ใกล้ที่ชุมนุมกลุ่ม กปปส. แจ้งวัฒนะและสวนลุมพินีบาดเจ็บรวม 4 ราย เป็นต้น

ทั้งนี้หากพิจารณาว่าใครเป็นผู้กระทำกรในการใช้อาวุธปืนยิง กราดยิง รวมถึงการปะทะ **ผู้นำฝ่ายค้านและแกนนำกปปส.** ต่างก็มีมุมมองว่ามีคนสงสัยว่าเป็นการใช้ความรุนแรงที่ทางฝ่ายรัฐบาลรู้เห็นเป็นใจ และเกี่ยวโยง เชื่อมโยงกับอดีตตปช.และกลุ่มที่นิยมระบอบทักษิณ

¹⁷³ กรณีตัวอย่างของความรุนแรงในแต่ละ ลักษณะความรุนแรงทางการเมืองที่ 4.3.1-4.3.4 จาก ลูติกร สังข์แก้ว, กปปส.,” ใน ฐานข้อมูลการเมืองการปกครองสถาบันพระปกเกล้า, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=กปปส>

สำหรับอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์และผู้นำฝ่ายค้านในรัฐสภาธิบดีถึงลักษณะชินวัตร ความรุนแรงทางการเมืองที่เกิดขึ้นกับกลุ่มผู้ชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมืองนั้น มีการสงสัยว่าเป็นการใช้ความรุนแรงที่ทางฝ่ายรัฐบาลรู้เห็นเป็นใจ

“ผมเรียนว่าเมื่อมีการต่อสู้ทางการเมืองกันมาตั้งแต่ปี 2548 เมื่อมันเกิดการชุมนุมเคลื่อนไหว ก็มีหลายปัจจัยเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่นในฝ่ายผู้ชุมนุมเองในบางครั้งบางกรณีก็มีกำลังที่จะคุ้มกันผู้ชุมนุม แล้วก็บางทีก็มีมาตรการของฝ่ายเจ้าหน้าที่ที่จะต้องเข้ามาควบคุมดูแลสถานการณ์ต่างๆ เพราะฉะนั้น ความสุ่มเสี่ยงที่จะเกิดความรุนแรงก็มีอยู่ อันนี้ก็เป็นความเสี่ยงที่มันมีอยู่ทุกครั้งที่เกิดการชุมนุม แต่ว่ากรณีของการชุมนุมปี 2557 ถ้าจำได้มันก็จะระเบิดเกิดขึ้นซึ่งมันก็เป็นกรกระทำต่อผู้ชุมนุมมันไม่ใช่เป็นฝ่ายที่ผู้ชุมนุมใช้อาวุธ อาจจะมียกเว้นที่เกิดเหตุที่เขาเรียกว่าอะไรมือปืนป๊อบคอร์นที่มีการตอบโต้ แต่กระทั่งบ้านผมก็โดนระเบิดซึ่งผมไม่ได้ (หัวเราะ) เพราะฉะนั้นพูดตรงๆก็คือว่าคนที่สงสัยว่าเป็นการใช้ความรุนแรงที่ทางฝ่ายรัฐบาลรู้เห็นเป็นใจ”¹⁷⁵

สาธิต วงศ์หนองเตย แกนนำ กปปส. ความรุนแรงทางการเมืองนั้น เกี่ยวพันกับกองกำลังติดอาวุธที่เชื่อมโยงกับอดีต นปช. และกลุ่มที่นิยมระบอบทักษิณ

“.....มีครั้งสิ่งที่เกิดขึ้นก็คือประชาชนถูกยิง ถูกปาระเบิดมีคนตายไปทั้งหมด 30 กว่าคน มีคนบาดเจ็บประมาณ 1000 กว่าคน ตลอดระยะเวลา 204 วันของการชุมนุม ซึ่งเหตุมักจะเกิดเช่น ประชาชนเดินขบวนผ่านถนนบรรทัดทองมีคนปาระเบิดมามีคนตาย 1 คนนะวันนั้น หรือเหตุการณ์ที่เวทีที่โตศกก็มี การยิงเอ็ม 79 มาตกที่บริเวณหน้าบีก c ก็มีเด็กตายไป 2 คน หรือกรณีคุณสุทิน ธราทินที่ออกไปรณรงค์ไม่เห็นด้วยกับการเลือกตั้งก็ถูกยิงบนรถเลยอย่างนี้ เป็นต้น ความรุนแรงที่เกิดขึ้นมันเกิดมาจากคนซึ่งเป็นกองกำลังติดอาวุธแล้วมาทำร้ายประชาชนผู้ชุมนุม แต่ไม่ปรากฏเหตุว่าประชาชนผู้ชุมนุมไปทำร้ายคนอื่นไม่มี นอกจากนั้นยังมีครั้งหนึ่งที่ฝ่ายของเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปพยายามจะสลายการชุมนุมเวทีกองทัพธรรมที่แถวผ่านฟ้า วันนั้นมีการยิงพวกปืนและปืนเอ็ม 79 มีคลิปลอยอยู่ที่ผู้ชายคนหนึ่งถูกยิงเข้าที่ศีรษะวิ่งไปแล้วก็ล้มเสียชีวิต...กำลังติดอาวุธมีการจับกันนะในหลายคดี ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับอดีตของ นปช.และกลุ่มที่นิยมระบอบทักษิณ มีการจับกุม มีการลงโทษ มีการดำเนินคดีด้วย อย่างเช่นกรณีปาระเบิดที่อนุสาวรีย์ชัย คนปากกัสนี้แต่สุดท้ายจับได้แล้วก็ให้การรับสารภาพว่าไม่ชอบกปปส.”¹⁷⁶

¹⁷⁵ อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ, หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์และผู้นำฝ่ายค้านในรัฐสภาธิบดีถึงลักษณะชินวัตร, สัมภาษณ์ โดย วรวิญญู ไรจนพล, 7 กรกฎาคม 2563

¹⁷⁶ สาธิต วงศ์หนองเตย, แกนนำ กปปส., สัมภาษณ์โดย วรวิญญู ไรจนพล, 11 กรกฎาคม 2563.

ในขณะที่แกนนำรัฐบาลและแกนนปช. ต่างก็ยืนยันว่าไม่ได้เป็นฝ่ายใช้ความรุนแรงกับกลุ่มชุมนุมเคลื่อนไหวกองการเมือง กปปส.

พงศ์เทพ เทพกาญจนา รองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ความรุนแรงที่เกิดกับกลุ่มผู้ชุมนุมเคลื่อนไหวกองการเมือง กปปส. นั้น ไม่ได้มาจากการกระทำของรัฐบาล และการที่ใช้ความรุนแรงกับผู้ชุมนุมเคลื่อนไหวกองการเมือง กปปส. เป็นสิ่งที่ไม่ก่อเกิดประโยชน์ต่อรัฐบาล ในทางตรงกันข้ามการกระทำดังกล่าวกลับเป็นการสร้างปัญหาให้กับรัฐบาล

“คือเหตุการณ์ชุมนุมนั้น มันมีคนเข้ามาใช้ความรุนแรงบ้าง ไม่ว่าจะเป็นอย่างไหน มีการถูกทำร้าย การถูกยิงมี แต่ว่ามันก็ยังเป็นการใช้ความรุนแรงที่เขาทำเป็นรายย่อยๆ นะ เขาไม่ได้ทำเป็นกลุ่มเหมือนตอนปี 2553 มันมีคนที่ถูกจับอะไร แต่ว่ามันไม่ได้มันเป็นเหตุการณ์ที่แบบว่าโจ่งครึม ไม่เหมือนกับเหตุการณ์ตอน 6 ตุลา หรือ เหตุการณ์ตอน 2553 มันมีคนหลายคนที่ถูกลอบทำร้าย ถูกลอบฆ่าที่เอาตัวไป ความรุนแรงทางการเมืองที่ว่่านะครับกลายเป็นว่าฝ่ายที่มีกำลังไปทำนั้รัฐบาลไม่ได้ทำ และรัฐบาลในสมัยนั้นไม่ได้ไปทำอะไรที่ใช้ความรุนแรงแบบที่ไปฆ่าใครอยู่แล้ว มันก็ผิดกฎหมายแล้วก็ไม่มีเครื่องไม้เครื่องมือรัฐบาลไม่มีทางไปสั่งแบบนั้น ต้องยกตัวอย่างเหตุการณ์สมัยที่คุณสุเทพมาชุมนุมถามว่ามีเหตุการณ์อะไรที่รุนแรงเกิดขึ้น ถ้ามันมีเหตุการณ์รุนแรงเกิดขึ้น เช่นมีกลุ่มคนบางกลุ่มบางคนไปทำ ถ้ามีต้องถูกดำเนินคดี ต้องถูกจับกุม แต่รัฐบาลเองรู้ดีว่าการกระทำอย่างนั้นไม่มีประโยชน์ แต่ที่นี้ถ้าถามว่าจะมีคนบางกลุ่มเช่นสมัยก่อนจะมีชายชุดดำ อะไรต่างๆ ซึ่งไปทำอะไรกับทั้งสองฝ่ายหรือเปล่า อันนั้นผมจำรายละเอียดไม่ได้มากนักเพราะ 2557 ผมเห็นแต่ว่ารัฐบาลขนาดทำเนียบยังไม่ให้ทำงานอยู่แล้ว... สมัยที่เคยมีชายชุดดำยิงใส่ผู้ชุมนุมต่างๆ พวกนั้น ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่เราเห็นด้วยนะครับ แล้วก็บอกว่า เป็นสิ่งที่ทำไม่ให้เกิดประโยชน์ต่อรัฐบาลเลยมีแต่สร้างปัญหา”¹⁷⁷

จตุพร พรหมพันธุ์ แกนนำแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ (นปช.) ยืนยันว่า นปช. ไม่มีแนวคิดที่จะใช้ความรุนแรง อีกทั้งเมื่อเวลาผ่านไปได้มีการพูดคุย สอบถามกันว่าเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นใครเป็นคนทำ ก็ได้คำตอบว่า “ไม่รู้ว่าเป็นคนทำ”

“.....คือจริงๆ เวลาชุมนุมเรายังไม่รู้ว่าเป็นใคร ไม่รู้ว่ามือที่ 3 มือที่ 4 เพราะว่าจุดยืน เวลาชุมนุมกันอยู่ในที่สาธารณะ มันคิดอย่างอื่นไม่ได้นอกจากสันติวิธี เพราะว่าอยู่กลางแจ้งและการชุมนุมของ

¹⁷⁷ พงศ์เทพ เทพกาญจนา, รองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร, สัมภาษณ์โดย วรวิทย์ ไรจนพล, 31 กรกฎาคม 2563

กลุ่มการเมืองเป็นการต่อสู้ทางการเมืองไม่ใช่การต่อสู้ทางการทหาร เพราะว่าต่อสู้ทางการทหารไปอยู่ในที่
 โลงแจ้งนี่ยังไงก็สู้ไม่ได้ยังงี้ก็แพ้ เพราะฉะนั้นโรคแทรกที่นำไปสู่สถานการณ์ มันก็ต้องมีกระบวนการสร้าง
 ผสมผสานกันไปหมด ผมยกตัวอย่างเช่นนปช. เรายื่นแนวทางสันติวิธีในปี 2553 ก็**ต้องการสร้าง
 สถานการณ์ว่าไม่เป็นสันติวิธี** ทั้งที่เราก็ประกาศชัดว่าเราอยู่ในที่โล่งแจ้งอย่างนี้ คิดแนวทางอื่นไม่ได้เลย
 ถ้าคิดทางการต่อสู้ทางการทหารไม่มีใครมาสู้ในที่โล่งแจ้งอย่างนี้ เพราะฉะนั้นมันมีทางเดียวคือสันติวิธี
 เพราะฉะนั้นก็จะทำลายความสันติวิธีว่าก่อความรุนแรงก็มีเห็นนุ่นเห็นนี้

ในส่วนของการชุมนุมของกปปส. เฉากเช่นเดียวกันที่เราก็ไม่รู้ว่าใครเป็นใครในสถานการณ์นั้น แต่
 ผมยืนยันได้ว่า**ในกระบวนการนปช. จริงๆ แล้วไม่เคยมีใครมีแนวคิดอย่างนั้น** เพราะเท่ากับไปเติม
 ความชอบธรรมแล้วก็ป็นเงื่อนไขที่จะเกิดขึ้นในทางการเมืองคิดไม่ได้เลย กรณีที่มี M 79 การขวางระเบิด
 มันไม่รู้ว่าใครเป็นใคร เหมือนเราจัดชุมนุมก็ระมัดระวังตลอดเวลา เราก็คุยกับอดีตทหาร อดีตตำรวจ หรือ
 ว่าที่อยู่ในราชการ ระยะเวลาทำทั้งหลาย ก็เอาคนไปสแตนด์บายรอเป็นวงกลมก็ไปดูติดตามแต่ละพื้นที่ก็
 ป้องกันคือ ไม่รู้ว่าใครเป็นใคร เพราะฉะนั้นเหตุการณ์ M 79 ไม่ว่าจะเกิดขึ้นกับกลุ่มเสื้อสีใดก็ตาม มาวันนี้
 มีโอกาสมาเจอกันผ่านมา 10 กว่าปีก็ถามกันว่าใครกันแน่ที่**ทำคือ** สรุปว่า**ไม่รู้ว่าใครเป็นใคร ไม่รู้ว่าใคร
 ทำ ทำเพื่ออะไร ในขณะที่เกิดเหตุการณ์เราอาจจะพูดว่าฝ่ายนี้เป็นผู้กระทำ แต่ว่าเวลาผ่านมาเป็น
 10 ปีพอมานั่งจับเข่าคุยกันว่าถามจริงๆ เอะว่าใครทำก็จะพูดไม่แตกต่างกันก็คือ ไม่รู้ว่าใครเป็น
 คนทำ** มันจะเป็นอย่างนั้น เพราะว่าสถานการณ์แล้วก็ส่วนใหญ่ก็เป็นเพื่อนพ้องน้องพี่กันเป็นส่วนใหญ่
 แม้ว่าอยู่กันคนละสีเสื้อ ส่วนใหญ่ก็ผ่านพฤษภา 2535 กันมาทั้งนั้น อยู่เวทีเดียวกันมาก่อน ก็เวลาผ่านไป
 มันก็ไม่ได้มีเรื่องส่วนตัวกันก็คุยๆ กัน บางครั้งก็สอบถามเรื่องแบบนี้เหมือนกันมันคืออะไรกัน¹⁷⁸

4.3.2) ความรุนแรงทางการเมืองที่เป็นการปะทะกันระหว่าง กปปส.และแนวร่วม กับ เจ้าหน้าที่รัฐ

ความรุนแรงทางการเมืองที่เป็นการปะทะกันระหว่าง กปปส.และแนวร่วม กับ เจ้าหน้าที่รัฐ เช่น
 เหตุการณ์การปะทะระหว่างกลุ่ม กปปส.และแนวร่วม กับเจ้าหน้าที่ตำรวจบริเวณสนามกีฬาไทย-ญี่ปุ่น ดิน
 แดง เพื่อขัดขวางการรับสมัคร ส.ส. ระบบบัญชีรายชื่อและการจับสลากหมายเลขผู้สมัคร ส.ส. เมื่อวันที่
 23-27 ธันวาคม 2556 มีผู้บาดเจ็บทั้งหมด 153 คน และเสียชีวิต 2 คน และการปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่
 ตำรวจที่เข้าสลายการชุมนุมกลุ่ม กปปส. บริเวณสะพานผ่านฟ้าลีลาศ มีผู้บาดเจ็บจากการปะทะจำนวน
 64 ราย เสียชีวิต 6 คน ในจำนวนนี้มีตำรวจเสียชีวิต 2 คน เมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2557 เป็นต้น

¹⁷⁸ จตุพร พรหมพันธุ์, แกนนำแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ (นปช.), สัมภาษณ์โดย
 วรวิญญู วิจารณ์พล, 13 กรกฎาคม 2563.

ความรุนแรงทางการเมืองที่เป็นการปะทะกันระหว่าง กปปส.และแนวร่วม กับ เจ้าหน้าที่รัฐ เป็นเหตุการณืการปะทะระหว่างกลุ่ม กปปส.และแนวร่วม กับเจ้าหน้าที่ตำรวจบริเวณสนามกีฬาไทย-ญี่ปุ่น ดินแดง เกิดขึ้นหลังจากที่รัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ประกาศยุบสภา นำไปสู่การเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ได้เปิดรับสมัคร ส.ระบบบัญชีรายชื่อ ที่อาคารกีฬาเวสน์ 2 ศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร สนามกีฬาไทย-ญี่ปุ่นดินแดง ตั้งแต่วันที่ 23 ธันวาคม 2556 โดยกลุ่มมวลชนของ กปปส. ปิดล้อมประตูทางเข้า-ออกทุกด้าน¹⁷⁹ เนื่องจาก กปปส. ต้องการ “ปฏิรูปก่อนเลือกตั้ง” จึงไม่เห็นด้วยกับการเลือกตั้งทั่วไปที่กำลังจะเกิดขึ้น จึงปิดล้อมประตูทางเข้า-ออก เพื่อไม่ให้ผู้สมัคร ส.ส.ระบบบัญชีรายชื่อเข้ามาสมัครได้ โดยวันที่ 22 ธันวาคม 2556 นายสุเทพ เทือกสุบรรณ แกนนำ กปปส. ได้กล่าวในการชุมนุมใหญ่ของคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข(กปปส.) เพื่อขับไล่ น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ออกจากตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีรักษาการว่า¹⁸⁰

“ในวันที่ 23 ธค.นี้ กกต.ยืนยันมีการสมัครรับเลือกตั้ง ฉะนั้น คืบนี้เป็นต้นไป เราจะไปรวมพลังแสดงออกว่าไม่เห็นด้วยกับการจัดการเลือกตั้ง ต้องปฏิรูปก่อน ดังนั้น เตรียมตัว เราจะไปนอนกันที่หน้าสนามกีฬาไทย - ญี่ปุ่น (ดินแดง)กัน และไม่ว่าจะย้ายสถานที่ไปรับสมัครที่ไหน เราก็จะตามไปนอนที่นั่น และถ้าเลยเถิดถึงวันที่ 2 ก.พ.2557 เรายังยึดประเทศไม่ได้ เราจะยกระดับปิดให้หมดทั้งเมือง ไม่มีใครไปเลือกตั้ง”

วันที่ 25 ธันวาคม 2556 นายนิติธร ล้ำเหลือ แกนนำเครือข่ายนักศึกษาประชาชนปฏิรูปประเทศไทย (คปท.) ได้ประกาศนำมวลชนที่เคลื่อนมาชุมนุมบริเวณอาคารกีฬาเวสน์ 2 สนามกีฬาไทย-ญี่ปุ่น ดินแดง กลับสู่ราชดำเนิน หลังเข้ายื่นหนังสือต่อ กรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เพื่อให้ยุติการจัดการเลือกตั้ง 2 ก.พ.2557 อย่างไรก็ตามในวันที่ 26 ธ.ค.จะมีการเคลื่อนขบวนมาที่สนามกีฬาไทย-ญี่ปุ่นอีกครั้ง เพื่อขัดขวางการจับสลากเบอร์ผู้สมัครโดยเด็ดขาดและยืนยันว่าจะนำกำลังประชาชนมายึดพื้นที่ด้วยตัวเอง¹⁸¹

ในวันเดียวกันมีการเผยแพร่ “คลิปชายชุดดำไทย ญี่ปุ่น” ความยาวคลิป 0.15 นาที เป็นภาพชายชุดดำ 7 คน ยืนช่มอยู่บนคาดฟ้าของอาคารสูง และใช้อาวุธปืนยิงลงไปข้างล่างใส่ผู้ชุมนุมบริเวณสนามกีฬาไทย-ญี่ปุ่น ดินแดง โดยยังไม่มีการยืนยันว่าชายชุดดำดังกล่าวเป็นกองกำลังของฝ่ายใด

¹⁷⁹ “กกต.เตรียมแถลงบายนี้ หลังกปปส.ยังชุมนุมสนามกีฬาไทย-ญี่ปุ่น ดินแดง,” ThaiPBS, 24 ธันวาคม 2556, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, <https://news.thaipbs.or.th/content/213344>

¹⁸⁰ “ยึดไทย-ญี่ปุ่นดินแดง ขวางเปิดสมัครรับเลือกตั้งสส. "เทือก" ลั่น 2 ก.พ.ชูปิดทั้งเมือง,” แนวหน้า, 23 สิงหาคม 2556, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, <https://www.naewna.com/politic/82867>.

¹⁸¹ “คปท.ประกาศขวางจับสลากเลือกตั้ง 26 ธ.ค.,” POSTTODAY, 25 ธันวาคม 2556, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, <https://www.posttoday.com/politic/news/267104>.

นอกจากนี้ยังมี คลิปกลุ่มผู้ชุมนุมใช้หนังสือตึกยิงหัวนอตใส่เจ้าหน้าที่ตำรวจ ณ บริเวณ สนามกีฬาไทย-ญี่ปุ่น ดินแดง ซึ่งถูกเผยแพร่โดย คุณ PoliceSpokesmen RTP สมาชิกเว็บไซต์ยูทูปดอทคอม ถูกแชร์อยู่ด้วยเช่นกัน โดยคลิปดังกล่าวมีความยาว 0.10 นาที ภายในคลิปเป็นภาพชายแต่งกายคล้ายผู้ชุมนุม มีธงชาติเสียบอยู่ในกระเป๋าเบ้ที่สะพายหลัง สวมหน้ากาก และสวมหมวกไหมพรมสีดำ โดยชายคนดังกล่าวกำลังใช้หนังสือตึกยิงไปยังจุดหนึ่ง ซึ่งผู้เผยแพร่คลิปบอกว่าเป็นการใช้หัวนอต ยิงใส่เจ้าหน้าที่ตำรวจในบริเวณสนามกีฬาไทย-ญี่ปุ่น ดินแดง¹⁸²

วันที่ 26 ธันวาคม 2556 ตำรวจยิงแก๊สน้ำตา-กระสุนยาง สกัดม็อบ คปท. หลังบุกล้อมสนามกีฬาไทย-ญี่ปุ่น ดินแดง กกต. จับสลากหมายเลข 30 พรรคการเมือง เสร็จแล้วก่อนนั่งเฮลิคอปเตอร์กลับ ขณะที่ม็อบบางส่วนถอยกลับทำเนียบฯ แต่บางส่วนยังปะทะกับเจ้าหน้าที่ต่อเนื่อง และมีความพยายามจะบุกยึดรถฉีดน้ำที่ตำรวจฉีดใส่ผู้ชุมนุม แต่ไม่สำเร็จ¹⁸³

นายแพทย์ณรงค์ สหเมธาพัฒน์ ปลัดกระทรวงสาธารณสุข เผยว่า จากการปะทะตั้งแต่ช่วงเช้าที่ผ่านมา มีผู้บาดเจ็บทั้งหมด 32 ราย นำส่งรักษาที่ รพ.ราชวิถี 25 ราย รพ.รามาธิบดี 5 ราย รพ.พญาไท และ รพ.พระมงกุฎ แห่งละ 1 ราย อาการสาหัส 1 ราย **ถูกยิงที่ศีรษะ** รักษาตัวที่ รพ.ราชวิถี ส่วนผู้บาดเจ็บที่เหลือ 11 ราย กลับบ้านได้แล้วและที่เหลือให้สังเกตอาการ¹⁸⁴

วันที่ 27 ธันวาคม 2556 นายแพทย์สุพรรณ ศรีธรรมมา อธิบดีกรมการแพทย์ เปิดเผยจำนวนผู้บาดเจ็บจากเหตุปะทะที่บริเวณสนามกีฬาไทย-ญี่ปุ่น ดินแดง เมื่อเวลา 09.30 นาที มีจำนวนทั้งหมด 153 คน ในจำนวนนี้รักษาตัวในโรงพยาบาล 38 คน และเสียชีวิตเพิ่มอีก 1 คน คือ นายวสุ สุฉันทบุตร **ถูกยิงที่บริเวณหน้าท้อง** เสียชีวิตเมื่อเวลา 03.45 น. ที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ทำให้มีผู้เสียชีวิตจำนวน 2 คน¹⁸⁵ เป็นตำรวจ 1 คน คือ ตาบตำรวจณรงค์ ปิติสิทธิ์ ผู้บังคับหมู่งานจราจร สถานีตำรวจนครบาลตลาดพลู ที่เสียชีวิตระหว่างเหตุการณ์ความรุนแรงจากการชุมนุมของกลุ่ม คปท. บริเวณสนามกีฬาไทย-ญี่ปุ่น ทั้งนี้ในส่วนตำรวจที่ได้รับบาดเจ็บ มีทั้งสิ้น 32 นาย ในจำนวนนี้ **ถูกยิง 15 นาย** ซึ่งอยู่ระหว่างตรวจสอบพยานหลักฐานในการดำเนินคดี¹⁸⁶

¹⁸² “คลิปชายชุดดำช่มยิงม็อบ ปะทะ คลิปผู้ชุมนุมยิงหัวนอตใส่ตำรวจ,” *Kapook*, 26 ธันวาคม 2556, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, <https://highlight.kapook.com/view/95379>.

¹⁸³ “ยิงแก๊สน้ำตา สลายม็อบสนามกีฬาไทย-ญี่ปุ่น ปะทะต่อเนื่อง,” *Kapook*, 26 ธันวาคม 2556, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, <https://highlight.kapook.com/view/95353>.

¹⁸⁴ *เรื่องเดียวกัน*

¹⁸⁵ “สรุปตัวเลขผู้เสียชีวิตเหตุปะทะสนามกีฬาไทย-ญี่ปุ่นรวม 2 คน-เจ็บ 153 คน,” *ThaiPBS*, 27 ธันวาคม 2556 สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, <https://news.thaipbs.or.th/content/213949>

¹⁸⁶ *เรื่องเดียวกัน*

หลังจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองที่เกิดขึ้นที่เป็นการปะทะกันระหว่างกปปส.และแนวร่วม กับ เจ้าหน้าที่รัฐบริเวณสนามกีฬาไทย-ญี่ปุ่น ดินแดง วันที่ 2 มกราคม 2557 พล.ต.อ.อดุลย์ แสงสิงแก้ว ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ กล่าวยอมรับว่า **ชายชุดดำ**ที่อยู่บนกระทรวงแรงงานและกลุ่มคนที่ทุบรถกลุ่มผู้ชุมนุมที่หน้าศูนย์กีฬาไทย-ญี่ปุ่นดินแดง นั้น**เป็นตำรวจจริง** โดยจากการสอบสวนเบื้องต้น พบว่ามีคนยิงตำรวจ ก่อนวิ่งเข้าไปในรถคันดังกล่าว ตำรวจที่อยู่ในเหตุการณ์จึงไล่ล่าทำให้ปรากฏภาพตามคลิป¹⁸⁷

ในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2561 ที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ตร.) มีรายงานข่าว พล.ต.อ.ศรีวิภาห์ รังสิพราหมณกุล รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ (รอง ผบ.ตร.) ด้านมั่นคงและกิจการพิเศษ สั่งการให้ พ.ต.อ.ชยุต มารยาทตร์ รอง ผบก.น.1 ในฐานะคณะพนักงานสอบสวน ตามคำสั่ง ตร. ที่ 50/2561 และ พ.ต.ท.สุภัทร ทองส้ม รอง ผกก.(สอบสวน) สน.ดินแดง รวบรวมพยานหลักฐานขออนุมัติศาลอาญา ถนนรัชดาภิเษก ออกหมายจับนายเอกชัย พลภักดี อายุ 37 ปี อยู่บ้านเลขที่ 289/2 หมู่ 8 ต.แม่สาย อ.แม่สาย จ.เชียงราย ผู้ต้องหาใช้อาวุธปืนยิง ด.ต.ณรงค์ ปิติสัทธิ ผบ.หมู่ สน.ตลาดพลู ขณะปฏิบัติหน้าที่กองร้อยควบคุมฝูงชน การชุมนุมปิดล้อมขัดขวางการรับสมัครเลือกตั้ง ส.ส.บัญชีรายชื่อที่สนามกีฬาไทย-ญี่ปุ่น ดินแดง ของกลุ่มกปปส. เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2556 โดยกระสุนเข้าอกขวาได้รับบาดเจ็บสาหัสและเสียชีวิตในเวลาต่อมา และมีเจ้าหน้าที่อื่น ๆ พร้อมทั้งสื่อมวลชนบาดเจ็บจากเหตุการณ์ครั้งนี้อีกหลายราย ต่อมาศาลอาญาอนุมัติหมายจับ เลขที่ 70/2561 ลงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2561 ให้จับกุมนายเอกชัยในข้อหาฆ่าและพยายามฆ่าเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่จะกระทำการ หรือได้กระทำการตามหน้าที่ มีอาวุธปืนและเครื่องกระสุนไว้ในความครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต และพาอาวุธปืนไปในเมือง หมู่บ้าน หรือทางสาธารณะโดยไม่ได้รับอนุญาตให้มีอาวุธปืนติดตัว¹⁸⁸

การปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เข้าสลายการชุมนุมกลุ่ม กปปส. **บริเวณสะพานผ่านฟ้าลีลาศ** ในวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 22557 ได้เกิดเหตุปะทะรุนแรงที่สะพานผ่านฟ้าฯ ระหว่างตำรวจที่เข้ารีดถอนเต็นท์ผู้ชุมนุมกลุ่มกองทัพธรรม กับผู้ชุมนุมและการ์ด ทำให้มีผู้เสียชีวิตทั้งสองฝ่าย รวมถึงปัจจุบันรวม 6 ราย เป็นตำรวจ 2 ราย (ในจำนวนนี้เสียชีวิตภายหลังเหตุการณ์ 1 ราย) ผู้ชุมนุม 4 รายและมีผู้บาดเจ็บเป็นจำนวนมาก¹⁸⁹

¹⁸⁷ “ผบ.ตร.รับชายชุดดำ-กลุ่มทุบรถผู้ชุมนุมเป็นตำรวจ,” *POSTTODAY*, 2 มกราคม 2557, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, <https://www.posttoday.com/politic/news/268274>

¹⁸⁸ “จับแล้ว! อดีตการ์ด กปปส.ยิง ‘ด.ต.’ดับ ขณะคุมมีอบขวางเลือกตั้ง สนามไทย-ญี่ปุ่น,” *มติชน*, 15 กุมภาพันธ์ 2561, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, https://www.matichon.co.th/local/crime/news_843324

¹⁸⁹ “รายงาน: เสียงจากผู้บาดเจ็บ กปปส. เหตุการณ์ ‘ผ่านฟ้า,’” *ประชาไท*, 27 กุมภาพันธ์ 2557, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, <https://prachatai.com/journal/2014/02/52005>.

ในวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2557 พล.ต.ต.อดุลย์ ณรงค์ศักดิ์ รองผบช.น. หัวหน้าชุดเจาะฯ ได้โทรติดต่อผ่านทางโทรศัพท์เพื่อประสานการเจรจากับนายอัลเซอร์ ยีหะ หัวหน้าการ์ดคปท. ภายหลังจากที่มีการเจรจาขอเปิดพื้นที่การจราจรบริเวณแยกสวนมิสกวันถึงสะพานขมัยมรุเชษฐ และแยกสวนมิสกวันถึงสะพานมฆวาน ทางตำรวจจะขอเคลียร์เส้นทางพื้นที่บริเวณถนนราชดำเนินแยกมิสกวันถึงสะพานมฆวาน เพื่อจัดงานกาชาด ซึ่งอยากขอความร่วมมือให้กลุ่มผู้ชุมนุมช่วยเปิดเส้นทางและเข้ามาร่วมดูแลรักษาความปลอดภัยให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งในวันพรุ่งนี้ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจและกทม.จะร่วมเคลียร์เส้นทางบริเวณดังกล่าว โดยทางตำรวจจะถอยกลับที่ตั้ง 500 เมตรหลังบช.น. แล้วนำข้อสรุปดังกล่าวไปหารือแล้วจะนำมาบอกกล่าวต่อไป โดยทางกลุ่มผู้ชุมนุมยินดีจะชุมนุมบริเวณถนนพิษณุโลกและเปิดเส้นทางบริเวณแยกมิสกวันถึงสะพานมฆวาน แต่เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ขอให้ ศรส.ไม่มายุ่งกับกลุ่มผู้ชุมนุมบริเวณดังกล่าว โดยขอให้ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง ผอ.ศรส. แกลงสั่งให้ตำรวจถอยกลับไปยังที่ตั้ง ซึ่งทางกลุ่มผู้ชุมนุมจะยอมถอยไปก่อนข้ามแยกบริเวณแยกบริเวณแยกมิสกวันถึงสะพานขมัยมรุเชษฐทันที แต่ภายหลังจากที่มีการเจรจาแล้ว ได้เกิดเหตุการณ์ปะทะระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุมกองทัพอธรรมและเจ้าหน้าที่ตำรวจบริเวณแยกผ่านฟ้า¹⁹⁰

นายเอกนัฏ พร้อมพันธุ์ โฆษกกปปส. ได้กล่าวว่า¹⁹¹

"ระหว่างเจรจามีการใช้กระสุนจริงและกระสุนยางยิงใส่ผู้ชุมนุม รวมถึงมีการพบปลอกกระสุนเอ็ม 16 ยิงใส่ผู้ชุมนุมท่านหนึ่งบาดเจ็บ ทั้งนี้ยืนยันว่าประชาชนต้องการยึดพื้นที่นี้ไว้โดยสงบ และไม่ใช้ความรุนแรง ซึ่งเป็นสิทธิการชุมนุมโดยสงบตามรัฐธรรมนูญ โดยแกนนำกปปส. รวมถึงนายสุเทพจะปักหลักบริเวณนี้ ไม่ไปไหน"

จากเหตุปะทะกันที่บริเวณสะพานผ่านฟ้า ระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจ กับกลุ่มผู้ชุมนุม โดยในช่วงเวลา 10.50 น. จนถึง 12.30 น. ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจ ได้มีการนำกำลังเจ้าหน้าที่จากภูธรภาค 2 เข้าขอคืนพื้นที่จากกลุ่มผู้ชุมนุมที่บริเวณสะพานผ่านฟ้า ซึ่งระหว่างเจ้าหน้าที่ ทำการผลักดันกับมวลชน ทางเจ้าหน้าที่ได้มีการใช้**แก๊สน้ำตา** เพื่อเปิดทางในการเข้าสลายพื้นที่ จากนั้นก็มีเสียงปืนขึ้นหลายนัด โดยกระสุนนัดหนึ่ง ไปถูกส.ต.อ.เพียนชัย ภารวัตร เจ้าหน้าที่ตำรวจสังกัด สภ.ห้วยโป่ง จ.ระยอง เข้าที่หน้าอกจนเสียชีวิต ถัดมาอีกไม่ถึง 10 นาที ก็เกิดเหตุซุลมุล เมื่อมีการใช้อาวุธปืน ยิงเข้าใส่กลุ่มผู้ชุมนุม ที่บริเวณใกล้กับสะพานผ่านฟ้า ซึ่งทำให้มีผู้ถูกยิง 1 ราย กระสุนเข้าที่หน้าอก โดยเหยื่อเจ็บรายนี้ แต่งตัวลักษณะคล้ายกับเด็กช่างกล โดยทางเจ้าหน้าที่กู้ภัย ได้นำตัวส่งไปรักษาอาการที่โรงพยาบาล และเสียชีวิตในเวลา

¹⁹⁰ "กปปส.โชว์ปลอกกระสุน M16 ยิงมือบอดัตร.ไม่จริงใจ," *POSTTODAY*, 18 กุมภาพันธ์ 2557, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, <https://www.posttoday.com/politic/news/278622>.

¹⁹¹ *เรื่องเดียวกัน*

ต่อมา ทั้งนี้ ระหว่างเกิดเหตุการณ์ซุลมุน ก็มีกลุ่มผู้ชุมนุมถูกยิงเสียชีวิต อีก 1 ราย ซึ่งผู้เสียชีวิตรายนี้ คือ นายสุพจน์ บุญรุ่ง ผู้ตายสวมเสื้อยืดสีขาวลายธงชาติ ถูกยิงเข้าที่ศีรษะ ริมฟุตบอลถนนราชดำเนิน ก่อนถึงสี่แยกคอกวัว ซึ่งทางหน่วยกู้ชีพ และประชาชนที่เห็นเหตุการณ์ ต่างรีบนำตัวส่งไปรักษาอาการที่โรงพยาบาล แต่ก็ไม่ทันการณ์ เพราะกระสุนถูกยิงเข้าที่ศีรษะ จึงทำให้นายสุพจน์ เสียชีวิต

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากเกิดเหตุปะทะกันของทั้ง 2 ฝ่าย ซึ่งเริ่มตั้งแต่สะพานผ่านฟ้าฯ ไปจนถึงอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ก่อนถึงสี่แยกคอกวัว ทำให้มีประชาชนได้รับบาดเจ็บจากการถูก **อาวุธปืนยิง** และถูก **สะเก็ดระเบิด** รวมถึงถูกกระบอกของเจ้าหน้าที่ตำรวจตีได้รับบาดเจ็บไปกว่า 60 คน จากนั้นอีกไม่นาน ก็ได้เกิดเหตุระเบิดขึ้น ในกลุ่มของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรภาค 2 ซึ่งเหตุการณ์นี้ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ ได้รับบาดเจ็บไปกว่า 13 นาย ซึ่งส่วนใหญ่ถูกสะเก็ดระเบิดเข้าที่ลำตัว และใบหน้า โดยเฉพาะตำรวจบางนาย ถึงกับขาและ เพราะแรงระเบิดที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ยังมีเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นสัญญาบัตรคือ พ.ต.อ. ยงยุทธ เรืองเดช ผกก.นโยบายและแผน รร.นรต. ก็ถูกยิงเข้าที่ขาได้รับบาดเจ็บไปอีก 1 นายเช่นกัน

ทั้งนี้ หลังจากเกิดเหตุระเบิด พล.ต.ต.อดุลย์ ณรงค์ศักดิ์ รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาล (รอง ผบช.น.) ออกมายืนยันถึงเหตุปะทะ ที่บริเวณสะพานผ่านฟ้าฯ ว่า จุดนั้นอยู่ในความรับผิดชอบของ ตำรวจภูธรภาค 2 โดยมี พล.ต.ท.ท.กวี สุภานันท์ ผบช.ภ.2 เป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ ทั้งนี้ จากรายงาน ทราบว่า ระหว่างตำรวจเจรจาขอคืนพื้นที่ ได้ถูกกลุ่มคนร้ายไม่ทราบฝ่าย ใช้ **อาวุธปืนและระเบิด M79 ยิงมาจากตึกสูง** บริเวณใกล้เคียง ลงมาใส่แนวกันของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทำให้มีตำรวจได้รับบาดเจ็บจำนวน หนึ่ง¹⁹²

4.3.3) ความรุนแรงทางการเมืองที่เป็นการปะทะกัน ระหว่าง กปปส.และแนวร่วม กับ นปช.

ความรุนแรงทางการเมืองที่เป็นการปะทะกัน ระหว่าง กปปส.และแนวร่วม กับ นปช. เช่น เหตุปะทะบริเวณรามคำแหงระหว่างผู้ชุมนุมกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) กับ นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่คัดค้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม มีผู้บาดเจ็บทั้งสองฝ่ายรวมกัน 65 ราย และเสียชีวิต 5 ราย เมื่อ 30 พฤศจิกายน 2556 - 1 ธันวาคม 2556 และการปะทะกันระหว่างกลุ่ม นปช. กับกลุ่ม กปปส. บริเวณแยกหลักสี่ ส่งผลให้มีผู้บาดเจ็บ 2 ราย เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2557 เป็นต้น

การปะทะ **บริเวณรามคำแหง**ระหว่างผู้ชุมนุมกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) กับนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่คัดค้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม สถานการณ์เริ่มจาก

¹⁹² “ลำดับเหตุการณ์ปะทะ‘สะพานผ่านฟ้าฯ’” *กรุงเทพธุรกิจ*, 19 กุมภาพันธ์ 2557, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/564081>.

"แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ" (นปช.) ที่นัดรวมพลคนเสื้อแดงเปิดเวที "รัฐ...ถูกประหาร โดยศาลรัฐธรรมนูญ" ณ สนามราชมิ่งคลาภิฟ้าสถาน หัวหมาก กรุงเทพฯ เป็น*การชุมนุมคู่ขนาน* เพื่อปกป้องประชาธิปไตยโดยจะไม่เคลื่อนมวลชนออกไปด้านนอกสนามกีฬา ก่อนถึงวันนัดหมายชุมนุมใหญ่ 30 พฤศจิกายน 2556 กลุ่มนักศึกษา ม.รามคำแหง ได้ร่วมกันทำกิจกรรมต่อต้าน พ.ร.บ.นิรโทษกรรม ภายในรั้วมหาวิทยาลัย จากคำบอกเล่าของนักศึกษารามคำแหง ทำให้ทราบว่า มีนักศึกษาหญิงที่ร่วมเป็นการ์ดในการชุมนุม ได้ถูกกลุ่มคนเสื้อแดงด่าทอและตบหน้า และมีกลุ่มคนเสื้อแดงซึ่งรถจักรยานยนต์นำคัตเตอร์มากรีดรูปพ่อขุนรามคำแหง จึงทำให้นักศึกษาต้องลุกขึ้นมาปกป้องศักดิ์ศรีลูกพ่อขุน ที่น่าสนใจ กลุ่มศิษย์เก่ารามคำแหงที่ร่วมชุมนุมอยู่กับเวที คปท. ก็ได้เข้าร่วมกับรุ่นน้อง ชูประเด็น "กอบกู้ศักดิ์ศรีลูกพ่อขุน" ขณะที่แกนนำ นปช.ก็ให้ข่าวทำนองว่า มีคนเสื้อแดงถูกดักทำร้าย ระหว่างการเดินทางมาชุมนุมที่สนามราชมิ่งคลาฯ

บ่ายวันที่ 30 พฤศจิกายน ที่ผ่านมา นายอนิวัฒน์ นาคเป้า รองนายกองค์การนักศึกษา คนที่ 2 ได้ทำหนังสือเรียกร้องให้ผู้กำกับ สน.หัวหมาก, สน.วังทองหลาง ให้ตำรวจส่งเจ้าหน้าที่มาคอยดูแลความปลอดภัย

พ.ต.อ.สรรคหิกิจ บำรุงสุขสวัสดิ์ ผู้กำกับการ สน.วังทองหลาง และ พ.ต.อ.ณรงค์ พรหมสวัสดิ์ ผู้กำกับการ สน.หัวหมาก ได้เดินทางมาที่จุดชุมนุมของนักศึกษารามคำแหง รับปากจะดูแลผู้ชุมนุมให้เกิดความปลอดภัย โดยมีอธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหงร่วมเป็นพยาน

เวลา 16.40 น. วันที่ 30 พฤศจิกายน ยังไม่ทันที่ตำรวจจะเข้ามาดูแล กลุ่มผู้ชุมนุมนักศึกษาที่อยู่บริเวณริมถนนหน้าทางเข้ารามคำแหงก็ปะทะกับคนเสื้อแดงเป็นระยะๆ

เวลา 18.00 น. กลุ่มคนเสื้อแดงได้ว่าจ้างรถ ขสมก. กว่า 10 คัน โดยใช้เส้นทางผ่านหน้า ม.รามคำแหง โดยที่ไม่รู้มีกลุ่มนักศึกษารวมตัวกันอยู่ เมื่อถึงบริเวณดังกล่าว ก็ถูกล้อมกรอบ แต่การ์ดนักศึกษา ก็ช่วยกันกลุ่มคนเสื้อแดงไปที่ราชมิ่งคลาภิฟ้าสถาน

เวลา 20.00 น. กลุ่มคนเสื้อแดงยกพวกมาปิดล้อมประตูด้านหลังของมหาวิทยาลัย ทำให้นักศึกษาต้องขับไล่ให้พ้นประตูแต่กลุ่มคนเสื้อแดงไม่ยอมจึงเกิดการปะทะกันอีกระลอก

ตลอดการปะทะกันต่างผลัดกันยึดพื้นที่ด้านหลังมหาวิทยาลัยรามคำแหง **เสียงปิ่น ระเบิด**ดังระงมตลอดเกือบ 4 ชั่วโมง

ต่อมา กลุ่มคนเสื้อแดงยึดพื้นที่ด้านหลังประตูของมหาวิทยาลัยแล้ว กลุ่มคนเสื้อแดงได้เข้าไปภายในซอยรามคำแหง 24 แยก 14 สร้างความวุ่นวาย โดยที่เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถทำอะไรได้

ขณะที่ภายในมหาวิทยาลัย ค่อนข้างที่จะวุ่นวาย โดยที่มีเฮลิคอปเตอร์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจบินวนตลอดทั้งคืน พร้อมสาดแสงไฟจับที่กลุ่มผู้ชุมนุมในมหาวิทยาลัย หลังจากนั้นก็มีเสียงปิ่นดังเป็นชุดๆ

ด้านสถานการณ์ภายในสนามราชมิ่งคลาภิฟ้าสถาน นางธิดา ถาวรเศรษฐี ประธาน นปช. นายจตุพร พรหมพันธุ์ นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ และแกนนำคนอื่นๆ ได้ปรึกษาหารือกันอย่างเคร่งเครียด เกี่ยวกับ

เหตุการณ์ความรุนแรงโดยรอบสนามราชมิ่งคลาฯ

ปัญหาใหญ่ของกลุ่มผู้ชุมนุมเสื้อแดงคือ อาหาร และน้ำ ไม่สามารถลำเลียงเข้ามาในสนามได้ ระบบไฟฟ้าก็ดับ ต้องใช้เครื่องปั่นไฟ

ในที่สุด แกนนำ นปช. จึงมีมติยุติการชุมนุมชั่วคราว และเตรียมการส่งคนเสื้อแดงกลับภูมิลำเนา แต่ต้องรอให้ฟ้าสว่างเสียก่อน เพราะเกรงความไม่ปลอดภัยของคนเสื้อแดง

06.00-07.00 น. หลังจากแกนนำ นปช. แจ้งข่าวให้คนเสื้อแดงอยู่ในที่ต้ง ก็มีเสียงปืน เสียงระเบิด ดังสนั่นหวั่นไหว ด้านข้าง ม.รามคำแหง ซึ่งไม่ทราบมาจากฝ่ายใด

08.00 น. นายจตุพร พรหมพันธุ์ จึงก้าวขึ้นเวทีอีกครั้ง และประกาศว่า เหตุการณ์ด้านนอก การ์ด นปช.สามารถคุมสถานการณ์ได้แล้ว ขอให้พี่น้องทยอยกลับบ้าน โดยแกนนำจะอยู่ส่งจนคนสุดท้าย

"ผมอยากจะให้พี่น้องของเรากลับไปยังภูมิลำเนา เพื่อกลับไปสร้างพลังความแข็งแกร่งกันใหม่ เพื่อที่เราจะกลับมาใหม่ที่จะมาสร้างชัยชนะของฝ่ายประชาธิปไตย" นายจตุพร กล่าว

ขณะที่คนเสื้อแดงเดินทางกลับบ้าน โดยการคุ้มกันจากการ์ด นปช. และตำรวจ แต่นักศึกษารามคำแหง นับพันคนยังออกจากมหาวิทยาลัยไม่ได้ เพราะกองกำลังไม่ทราบฝ่าย คอยข่มขู่อยู่

ตลอดเวลา

เวลา 14.20 น. วันที่ 1 ธันวาคม ได้มีเจ้าหน้าที่ทหารจากกรมทหารราบที่ 11 รักษาพระองค์ (ผบ.ร.11รอ.) จำนวน 1 กองร้อย เข้ามาตริ่งพื้นที่ภายใน ม.รามคำแหง และบริเวณโดยรอบ

เวลา 14.45 น. มีการลำเลียงนักศึกษาขึ้นรถคันละ 40 คน ซึ่งเป็นรถบัสของ ม.รามคำแหง 8 คัน โดยมีรถทหารนำขบวนไป สลับกับรถเทคนิคของ กทม. มุ่งหน้าไปยังวัดพระราม 9 เพื่อส่งกลุ่มนักศึกษาเดินทางกลับที่พักต่อไป¹⁹³

ในช่วงวันที่ 30 พ.ย. 56 ถึงวันที่ 1 ธ.ค. 56 นั้น ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิต 5 ราย นักศึกษา ม.ราม 1 คน ผู้ชุมนุมกลุ่ม นปช. 3 คน ขณะที่ไม่ทราบฝ่าย 1 คน และผู้บาดเจ็บอีกจำนวนไม่น้อย¹⁹⁴

การปะทะกันระหว่างกลุ่ม นปช. กับกลุ่ม กปปส. **บริเวณแยกหลักสี่** วันที่ 1 ก.พ.57 ในช่วงเช้า พระพุทธชะอัสระ แกนนำ กปปส.เวทีแจ้งวัฒนะ นำมวลชนปิดล้อมที่หน้าสำนักงานเขตหลักสี่ ภายในซอยแจ้งวัฒนะ 10 ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ เพื่อคัดค้านการนำหีบบัตรเลือกตั้งและบัตรเลือกตั้ง ส่งไปยังหน่วยเลือกตั้งต่างๆ เพื่อใช้ในการเลือกตั้งที่จะมีขึ้นในวันที่ 2 ก.พ. 57 นี้ ซึ่งในวันนี้เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตได้เดินทางมาปฏิบัติหน้าที่กันตามปกติ เพื่อตรวจรับวัสดุอุปกรณ์และเตรียมความพร้อมสำหรับการเลือกตั้งที่จะมีขึ้นในวันที่ 2 ก.พ.

¹⁹³ “ค่าคืนสุดเหตุโหดศึกศักดิ์ศรี...ที่รามคำแหง,” *คมชัดลึก*, 2 ธันวาคม 2556, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, <https://www.komchadluek.net/news/politic/173993>

¹⁹⁴ “4 ปี ปะทะรามคำแหง คนเจ็บ-ญาติผู้ตาย เผยคดีไม่คืบ,” *ประชาไท*, 1 ธันวาคม 2560, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, <https://prachatai.com/journal/2017/12/74388>.

โดยพระพุทธรูปอิระ ประกาศให้เจ้าหน้าที่ทั้งหมดออกจากสำนักงานเขต ภายในเวลา 12.00 น. หลังจากนั้นจะยกระดับการชุมนุมด้วยการระดมมวลชนจากเวทีอื่นมาสมทบ และจะทำการปิดทุกประตูเข้า-ออก เพื่อให้ไม่ให้

เจ้าหน้าที่ออกมาจนถึงเย็นวันพรุ่งนี้ รวมทั้งจะตัดน้ำตัดไฟด้วย¹⁹⁵

ในช่วงบ่าย พ.อ.ชจวริทธิ์ หนูนักดีผบ.รบ 11 และนายณรงค์ จงแจ่มฟ้า ผอ.เขตหลักสี่ เจรจกกับหลวงปู่พุทธอิสระขอให้เด็ก ผู้หญิง และคนชราหลบเข้าไปอยู่ชั้นล่างสำนักงานเขตหลักสี่ เนื่องจากทราบว่า มีกลุ่มคนเสื้อแดงจำนวนมาก นำโดยนายวุฒิพงศ์ กชธรรมคุณ หรือโกตี๋ ปักหลักอยู่ที่วัดหลักสี่ กระทั่งเวลา 15.30 น. กลุ่มคนเสื้อแดงเดินมาพร้อมรถกระบะที่ติดตั้งเครื่องขยายเสียงมาตามถนนกำแพงเพชร 6 มาหยุดปักหลักอยู่ที่ใต้สะพานข้ามแยกหลักสี่ ห่างจากปากซอยแจ้งวัฒนะ 10 ราว 200 เมตร ซึ่งหลวงปู่พุทธอิสระนำมวลชนมาปิดสำนักงานเขตหลักสี่ไว้เพื่อป้องกันการนำหีบเลือกตั้งออกไป ระหว่างนั้นมีชายวัยกลางคนสภาพเมา ขับรถเก๋งโตโยต้า ขับเข้ามาตรงใต้สะพานแล้วเอะอะโวยวาย กลุ่มเสื้อแดงจึงใช้ไม้และเหล็กตีจนเสียหาย ก่อนมีเสียงประท้วงดังขึ้น 2 นัด ทำกลุ่มเสื้อแดงวงแตก มีผู้บาดเจ็บ 3 คน เป็นชาย 2 หญิง 1 จำนวนนั้นเป็นผู้สื่อข่าว นสพ.เดลินิวส์ ทราบชื่อ นายจิระวัฒน์ สุขานนท์ ทั้งหมดถูก**สะกัด**
ระเบิดตามใบหน้าและร่างกายเล็กน้อยไม่สาหัส นำส่ง รพ.วิภาวดี

ต่อมาอีกเหตุการณ์บานปลายเข้าสู่ความตึงเครียด เมื่อมวลชนทั้ง 2 ฝ่ายเกิดปะทะยิงปืนเข้าใส่กัน ใต้สะพานข้ามแยกหลักสี่ มี**เสียงปืน**ดังเป็นระยะจากด้านบนทางด่วนดอนเมืองโทลล์เวย์ ยิงถล่มกลุ่มเสื้อแดงที่ปักหลักใต้สะพานจนต้องหลบกันซุกมุนุ่นวาย มีผู้บาดเจ็บ 1 ราย เป็นชายนอนนิ่งอยู่ริมถนน กำแพงเพชร 6 หน้าศูนย์การค้าไอทีสแควร์ ขณะเดียวกัน มีชายชุดดำคลุมหน้าสวมหมวกเก็บปืนลูกซองคุมเชิงชุ่มอยู่ข้างตู้ซุ่มสายโทรศัพท์ติดวางรถไฟ เบื้องต้นมีผู้บาดเจ็บจากเหตุการณ์ถูกยิงหลายสิบคน

ขณะเดียวกัน พล.ต.ท.คำรณวิทย์ ธูปกระจ่าง ผบช.น. มีคำสั่งด่วนให้หน่วยอรินทราช 26 นำกำลังพร้อมอาวุธครบมือเดินทางไปคลี่คลายสถานการณ์ ร่วมกับทหารและตำรวจ สน.ทุ่งสองห้อง นำรถตำรวจเปิดไฟตรึงบนทางด่วนดอนเมืองโทลล์เวย์ป้องกันไม่ให้อีกฝ่ายยิง ส่วนด้านล่างกำลังอีกส่วนเข้าเคลียร์พื้นที่และพยายามนำผู้ที่ไม่เกี่ยวข้อง รวมถึงเสื้อมวลชนที่หลบหน้ากระสุนอยู่ในบ้อมตำรวจออกไปในที่ปลอดภัย

ศูนย์บริการการแพทย์ฉุกเฉินกรุงเทพมหานคร (ศูนย์เอราวัณ) รายงานว่า ได้รับแจ้งเหตุปะทะที่บริเวณแยกหลักสี่ มีเสียงดังคล้ายระเบิดและปืน มีผู้ได้รับบาดเจ็บต้องนำส่งโรงพยาบาลวิภาวดี 6 ราย เป็นชาย 4 ราย หญิง 2 ราย โดยในจำนวนผู้ได้รับบาดเจ็บมีบาดแผลจากการถูกยิง 4 ราย¹⁹⁶

¹⁹⁵ “หลักสี่ตึงเครียด! กปปส.-แดง จ่อเผชิญ,” *ไทยรัฐออนไลน์*, 2 กุมภาพันธ์ 2557, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, <https://www.thairath.co.th/content/400521>.

¹⁹⁶ “หลักสี่นองเลือดยิงกันและ ‘บาดเจ็บ’ ระนาว,” *ไทยรัฐ*, 2 กุมภาพันธ์ 2557, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, <https://www.thairath.co.th/content/400605>.

พล.ต.ท.คำรบ ปัญญาแก้ว ผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ (ผบช.สพฐ.) ระบุว่า มีกระสุนจำนวน 48 รอย ออกมาจากปืนรวม 7 ชนิด คือ 1.ปืนลูกซอง 2.ปืนขนาด .38 3.ปืนขนาด 9 มม. 4.ปืนขนาด .45 5.ปืนคาร์บิน 6.ปืนความเร็วสูงที่ใช้กระสุน ขนาด .223 และ 7.ปืนอาท้าว และพบว่ารอยกระสุนถูกยิงมาจากฝั่งของกปปส.มากกว่า 30 รอย ขณะที่ฝั่งเสื้อแดงหรือกลุ่มที่สนับสนุนการเลือกตั้งมีเพียงไม่ถึง 10 รอยเท่านั้น

ชุดสืบสวนนครบาลที่ให้ข้อมูล ระบุว่า จากการหาข่าวหลังเกิดเหตุพบว่าเหตุการณ์ครั้งนี้ มี**กองกำลังรวมทั้งหมด 4 กลุ่ม**ด้วยกัน แบ่งเป็นของ กปปส. 3 กลุ่ม และ **กลุ่มเสื้อแดงอีก 1 กลุ่ม**

กลุ่มที่ 1 กลุ่มนี้เรียกตัวเองว่า **“สีลราชสิทธิ์”** การข่าวของตำรวจพบว่า เป็นกลุ่มนักเรียนอาชีวะและอดีตนักเรียนช่าง ซึ่งอยู่กับกลุ่มคปท.มานานแล้ว ตำรวจสืบทราบว่าได้มีการฝึกและเรียนรู้เกี่ยวกับอาวุธปืนสั้นมาพอสมควรจากการมีคนหนึ่งที่อยู่ในกลุ่ม ซึ่งตำรวจกำลังตามดูพฤติกรรมอยู่ ในวันเกิดเหตุกลุ่มพวกนี้จะใช้อาวุธปืนสั้นพกเป็นหลัก และอาวุธที่ใช้กันน่าจะมาจากกลุ่มคนมีสีกลุ่มหนึ่งที่ทำให้การสนับสนุน รวมถึงอดีตนายตำรวจกลุ่มหนึ่งที่คัดค้านการเลือกตั้งด้วย

กลุ่มที่ 2 เป็น**กลุ่มการ์ดของกปปส.เอง** จะเห็นได้ว่าวันเกิดเหตุมีการ์ดของกปปส.มีคนถือปืนลูกไม่สวมปลอกแขนสีเขียวซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มกปปส. ทิศทางการยิงของชายคนดังกล่าวพุ่งเข้าไปในกลุ่มคนเสื้อแดง แสดงให้เห็นถึงว่าแกนนำยังไม่สามารถคุมการ์ดได้ดีพอ และยังมีอาวุธอยู่ในการชุมนุม

กลุ่มที่ 3 ซึ่งเป็นกลุ่มที่น่าสนใจมาก เพราะ**กลุ่มคนพวกนี้เล่นหนักถึงอาวุธสงคราม มีทั้งอาท้าว ลูกซองยาว ปืนเคบิน รวมถึงปืนทราไวท์แอบไว้ในกระสอบปุ๋ย**ที่มีภาพปรากฏด้วย การข่าวพบว่า เป็นกลุ่มของคนมีสี หรืออาจจะเป็นคนมีสีเองที่ก่อเหตุด้วย ที่สำคัญคือมีวิธีการมียุทธวิธีในการเข้าโจมตีเป็นอย่างดีเฉพาะ

กลุ่มที่ 4 ซึ่งเป็น**กลุ่มของคนเสื้อแดง** ตำรวจบอกว่าการเคลื่อนตัวของกลุ่มคนเสื้อแดงที่มาเผชิญหน้าที่แยกหลักสี่ แน่นหนาว่ามีกลุ่มที่พกอาวุธเข้ามาด้วย แต่เป็นปืนสั้นเท่านั้น¹⁹⁷

ทั้งนี้**แกนนำรัฐบาล**มองว่าการชุมนุมของนปช.ที่เป็นคู่ขนานกับกปปส. อาจนำไปสู่การเผชิญหน้าและกลายเป็นเงื่อนไขให้กองทัพเข้ามายึดอำนาจ ซึ่งในท้ายที่สุดอาจกลายเป็นปัญหาของรัฐบาลเอง

จตุรนต์ ฉายแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร

“แรงหนุนรัฐบาลที่เห็นเป็นชัดเจนเป็นรูปธรรมได้ก็คือการเคลื่อนไหวของนปช. คนเสื้อแดง ซึ่งมันเป็นปัญหามีผลขัดแย้งในตัวมันเอง แสดงการเคลื่อนไหวมากมีคนเข้าร่วมมากก็อาจจะเพื่อจะให้เห็นว่า

¹⁹⁷ “ถอดรหัสกองกำลังเดือดที่หลักสี่,” *POSTTODAY*, 5 กุมภาพันธ์ 2557, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, <https://www.posttoday.com/politic/report/275955>.

ไม่ได้มีแค่ฝ่ายต่อต้าน ฝ่ายสนับสนุนก็มีพลังมวลชน อันนี้ก็อาจจะดูเหมือนเป็นข้อดีอยู่ ... มันก็มีอีกด้านหนึ่งที่เป็นปัญหาก็คือ การเคลื่อนไหวของมวลชนที่สนับสนุนรัฐบาล กลายเป็นเผชิญหน้ากับฝ่ายต่อต้าน ก็กลายเป็นเข้าทางกองทัพ กลายเป็นว่าให้เกิดความขัดแย้งมักจะนำไปสู่ความวุ่นวายความรุนแรงได้ ต้องเข้ามายึดอำนาจ มันก็เลยกลายเป็นแรงหนุน อันนี้ไม่แน่ว่าจะเป็นแรงหนุนที่เป็นประโยชน์จนอาจจะกลายเป็นการสร้างเงื่อนไขให้นำไปสู่การยึดอำนาจ มองในแง่นี้ก็ได้อันนี้เป็นเรื่องที่มีมองยากอยู่ ทางรัฐบาลเองก็คงเห็นว่าเป็นประโยชน์แล้วนะ ... แต่ในทางยุทธศาสตร์ผมก็มองว่าไม่แน่ว่าจะเป็นประโยชน์ในทางยุทธศาสตร์

ถ้ามีการชุมนุมมากๆ แล้วมีความตึงเครียดทำให้ชุมชนมาก แล้วอีกฝ่ายหนึ่งมาทำร้ายมาโยนระเบิดใส่ มายิงปืนใส่ มันหนีไม่พ้นผู้รับผิดชอบคือรัฐบาล ซึ่งก็หมายถึงมันกำลังจะกลายเป็นอาจจะกลายเป็นปัญหาที่รัฐบาลเองได้ แล้วมันก็กลายเป็นอย่างนั้นจริงๆ”¹⁹⁸

4.3.4) ความรุนแรงทางการเมืองจากการที่กปปส.และแนวร่วม ปิดล้อมหน่วยเลือกตั้ง

วันที่ 26 ม.ค. 2557 ตั้งแต่ช่วงเช้ามีดกลุ่มกปปส.ได้ทยอยเดินทางไปชุมนุมปิดล้อมหน่วยเลือกตั้งล่วงหน้าในพื้นที่ กรุงเทพฯ เพื่อคัดค้านการเลือกตั้ง โดยหลายหน่วยผู้ชุมนุมได้เข้าปิดกั้นทางเข้า-ออกทำให้เจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งไม่สามารถเดินทางเข้าไปภายในไม่ได้¹⁹⁹ โดยกลุ่มมวลชนได้มาทำการปิดล้อม และคัดค้านการเลือกตั้งล่วงหน้าเกือบทุกเขตของกทม. อาทิ เขตคลองสามวา มีมวลชนพร้อมรถ 6 ล้อ กระบะ มาปิดล้อมและปราศรัยย่อยคัดค้านการเลือกตั้ง เช่นเดียวกับ เขตบางกะปิ ที่ใช้สถานที่ โรงเรียนบ้านบางกะปิ เป็นสถานที่ลงคะแนน เขตลาดพร้าว เขตสวนหลวง บางพลัด เป็นต้น²⁰⁰

ในการปิดล้อมและคัดค้านการเลือกตั้งล่วงหน้า แกนนำ กปปส. ได้กลายเป็นเป้าหมายของการก่อเหตุความรุนแรง เมื่อนายสุทิน ธราทิน แกนนำ กปปส. ถูกยิงเสียชีวิตบนรถปราศรัย ขณะนำผู้ชุมนุม ไปปิดล้อมหน่วยเลือกตั้งล่วงหน้าวัดศรีเอี่ยม แล้วเกิดการปะทะกับฝ่ายตรงข้าม แม้จะได้หลักฐานจากกล้องวงจรปิดและวิดีโอที่มีผู้บันทึกไว้ รวมถึงพบปลอกกระสุนขนาด 11 มม. ที่ใช้สังหารนายสุทิน ซึ่งคดียังคงอยู่ระหว่างการสืบสวน-สอบสวน ทั้งการสอบปากคำพยาน ร่วมกับการตรวจหาหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

201

¹⁹⁸ จาตุรงค์ ฉายแสง, รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร, สัมภาษณ์โดย วรวัณณ์ ไรจนพล, 30 กรกฎาคม 2563.

¹⁹⁹ “กปปส.เข้าปิดล้อมหน่วยเลือกตั้งล่วงหน้าทั่วกรุง,” *POSTTODAY*, 26 มกราคม 2557, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, <https://www.posttoday.com/politic/news/273651>.

²⁰⁰ “กปปส.ปิดล้อมหน่วยลต.ล่วงหน้าทั่วกทม.-ได้ปิดสนิท,” *SANOOK*, 26 มกราคม 2557, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, <https://www.sanook.com/news/1430589/>.

²⁰¹ “ย้อนรอย คดีความรุนแรงเหตุชุมนุม กปปส. หลังผ่านยกแรก!,” *ไทยรัฐ*, 16 กุมภาพันธ์ 2557, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, <https://www.thairath.co.th/content/403495>.

ทั้งนี้ถือได้เป็นครั้งแรกในประเทศไทยที่มีการใช้ความรุนแรงเพื่อยุติการเลือกตั้งที่นำโดยภาคประชาสังคม เพื่อยุติกระบวนการเลือกตั้ง เพื่อทำลายสถาบันการเลือกตั้ง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ ก้องกีรติ รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการทางวิชาการ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้สะท้อนมุมมองต่อประเด็นนี้ไว้อย่างน่าสนใจ

“ตอนแรกมันก็ไม่เป็น มันมาเป็นตอนที่เริ่มมีการไปขัดขวางการเลือกตั้ง ถ้าเราดู dynamic ของความขัดแย้ง ตอนแรกมันก็ยังเป็นแค่การชุมนุม ทีนี้ถ้าเราถอยไปดูก็คือ มันเริ่มเห็นสัญญาณแล้วก็คือ ตอนที่เริ่มสมัครรับเลือกตั้ง เราก็มีการชนมวลชนไปแบบว่าจะไปขัดขวาง ตอนนั้นที่กต.เริ่มสมัครที่สนามกีฬาไทย-ญี่ปุ่นดินแดง อันนี้เป็นเหตุการณ์แรกๆ แล้วก็เริ่มมีสื่อมวลชนเองนักข่าวเองก็โดน ทำร้ายหรือคุกคามอันนั้น physical violence เริ่มเกิดขึ้นที่น่าสนใจคือ มันเกิดขึ้นจากฝั่งผู้ชุมนุมก่อน

ฝั่งผู้ชุมนุมกบปส. ที่พยายามใช้ยุทธวิธีในการ disrupts มันเป็น social movement แบบ disrupt ใช้วิธีการแบบ confrontational แบบเผชิญหน้า แล้วก็เริ่มมีการใช้กลุ่มการ์ดที่ติดอาวุธที่มีลักษณะเป็นการใช้กำลังความรุนแรง แต่อันนี้ก็ไม่ใช่กบปส. เป็นมือปราบแรกนะ คือมันเป็นมรดกตกทอดมาจากสื่อเหลืองกัน ตั้งแต่พันธมิตรของคุณสนธิแล้วก็สื่อแดง ซึ่งเป็นมิติใหม่ของ social movement ที่มันมีแนวโน้มทำให้การเมืองภาคประชาชนมันมีการปะทะและมีความรุนแรงเกิดขึ้นก็เพราะยุทธวิธีแตกหักมาจากพันธมิตร

ความรุนแรงเกิดขึ้นจากทั้งฝ่ายที่ต่อต้านรัฐบาลก่อน กบปส. นะก็คือก็ **เริ่มจากการไปปิดล้อมสถานที่**ไม่ให้กระบวนการปกติมันดำเนินไปได้คือ เป้าหมายตอนนั้นเขาต้องการการหยุดยั้งการเลือกตั้งไม่ให้มันเกิดขึ้นได้ มันจะทำยังไงก็คือ จริงๆ มันผิดกฎหมายไปหยุดยั้งอย่างนี้ แล้วเขาก็รู้ว่ายังไรรัฐบาลเขาก็ต้องพยายามทำให้การเลือกตั้งดำเนินไปได้ กต. ก็มีประชาชนที่เข้ามาใช้สิทธิ์เลือกตั้งเขาก็เลยใช้ยุทธวิธีที่ค่อนข้างแรงคือ การเอาผู้ชุมนุมของเขาไปปิดล้อมคูหา ปิดล้อมสถานที่รับสมัคร

การขัดขวางการเลือกตั้ง คือ anti- election มันเป็น anti- election movement คือ **เป็นครั้งแรก** **ก็คือตอนนั้นเราก็ต้องถือว่าความความรุนแรงเพื่อยุติการเลือกตั้ง** ซึ่งมันก็เป็นความรุนแรงในการเลือกตั้งรูปแบบหนึ่ง **เป็นครั้งแรกที่เรามีความรุนแรงในการเลือกตั้งที่นำโดยภาคประชาสังคม** ขบวนการประชาชนเอง

ก่อนหน้านั้นความรุนแรงในการเลือกตั้งของไทยมันจะเป็นความรุนแรงระหว่างนักการเมืองด้วยกัน กับคู่แข่ง การลอบสังหารกัน ปาระเบิดที่ทำการพรรค ฝ่ายตรงกันข้าม คู่ขัดแย้งด้วยกันเองประชาชนไม่เกี่ยวในการใช้ความรุนแรงตรงนี้

ครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่เราเห็น social movement ที่ประชาชนเองเป็นฝ่ายใช้ความรุนแรงเพื่อยุติกระบวนการเลือกตั้งเพื่อทำลายสถาบันการเลือกตั้ง ปกตินักการเมืองฆ่ากันเข่าฆ่าคู่แข่งแต่เขาไม่ได้ไป

ทำลายสถาบันการเลือกตั้งหรือว่ากระบวนการ เพราะว่ามันการแข่งขันเพื่อต้องการอยากชนะการเลือกตั้ง ฉะนั้นเขาไม่ต้องการล้มการเลือกตั้ง วงจรเจ้าพ่ออะไรอย่างนี้ เพราะว่าถ้าเขาไม่มีการเลือกตั้ง เขาก็ไม่มีตำแหน่ง แบบนี้ผมคิดว่าน่าสนใจ เพราะว่ามันเป็น unique ที่เป็นครั้งแรก ถ้าเราดูมาตลอด มันไม่เคยมีเลยที่เป็นปรากฏการณ์ที่มีการใช้มวลชนไปปิดล้อมคูหา ไปขัดขวางการเลือกตั้ง จนการเลือกตั้งเป็นโมฆะซะใหม่

ตอนนั้นก็คือหลายเขตทั่วประเทศคนไม่สามารถไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้เพราะคูหาถูกปิดโดยมีตัวเอง อันนี้เป็นครั้งแรก ...แต่ของไทย เป็นครั้งแรกที่มันมีการใช้ความรุนแรงไปทำลายกระบวนการเลือกตั้งและสถาบันการเลือกตั้งโดยตรง ....ตรงนี้เขาก็เลยมองว่าเขาจะทำยังไงเขาก็เลยต้องใช้ทุกวิถีทางซึ่งรวมถึงความรุนแรงเพื่อสกัดไม่ให้จัดเลือกตั้งมันดำเนินไปได้โดยปกติ พอเป็นแบบนี้ก็เลยทำให้สังคมไทยเกิดทางตันตอนนั้น เพราะว่าพอกระบวนการทางการเมืองปกติการเลือกตั้งไม่สามารถดำเนินไปได้มันก็เกิดเป็นสุญญากาศแต่มันจะเอาจากไหนความขัดแย้งมาจากคลี่คลายทางไหน ถ้าไม่ยอมรับตรงนี้ทางตันนั้นมันก็เลยไปจบที่การรัฐประหารเพราะมันไม่มีทางออก แล้วเลือกตั้งแล้วถ้าเราไม่ยอมรับการเลือกตั้งแล้วจะยังไงต่อมันก็ไปไม่ได้²⁰²

4.3.5) ความรุนแรงทางการเมืองที่กปปส.และแนวร่วมปิดล้อมสถานที่ราชการ

ในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2557 กลุ่มกปปส.จากเวทีต่างๆได้เคลื่อนขบวนผู้ชุมนุมทางรถยนต์ไปยังสถานที่ราชการ และรณรงค์เรียกร้องให้ประชาชนปฏิบัติการตัดท่อน้ำเลี้ยงตระกูลชินวัตร หลังจากที่ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการ กปปส. ได้ปราศรัยบนเวที

กลุ่มกปปส.จากเวทีสวนลุมพินี นำโดย นายวิทยา แก้วภราดัย แกนนอกกปปส. ได้นำผู้ชุมนุมประมาณ 500คน เคลื่อนขบวนไปกรมศุลกากร คลองเตย เพื่อทำกิจกรรมเชิญชวนให้ข้าราชการหยุดทำงานและเข้าร่วมชุมนุมกับ กปปส. โดยผู้ชุมนุมได้ ปิดถ.เกษมราษฎร์ช่วงแยกกรมศุลฯ-ทางขึ้นด่วนท่าเรือ

กลุ่มกปปส.แจ้งวัฒนะนำโดย พระพุทธะอิสระ ได้เคลื่อนขบวนโดยรถบัสออกจากเวทีแจ้งวัฒนะไปปิดล้อมด้านหน้าสถานีโทรทัศน์ วอยซ์ทีวี ถนนวิภาวดีฯ

กลุ่มกปปส.ที่เวทีปทุมวัน ได้ออกเคลื่อนขบวนไปยัง 3 กระทรวง ได้แก่ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงวิทยาศาสตร์ และ กระทรวงการต่างประเทศ ขณะที่ กลุ่มกปปส.จากเวทีราชประสงค์ และ อโศก

²⁰² ประจักษ์ ก้องกีรติ, รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการทางวิชาการ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สัมภาษณ์โดย วรวิทย์ ใจนพล, 3 สิงหาคม 2563.

เคลื่อนขบวนไปยังกระทรวงการคลัง กระทรวงพลังงานและปตท.สำนักงานใหญ่ เนื่องจากทราบว่ามีการเข้าราชการมาทำงาน²⁰³

ทั้งนี้ความรุนแรงทางการเมืองที่เกิดจาก กปปส. และแนวร่วม ปิดล้อมสถานที่ราชการนั้น สะท้อนผ่านมุมมองของแกนนำรัฐบาลและแกนนำ นปช. โดยแกนนำรัฐบาล จาตุรนต์ ฉายแสง สะท้อนมุมมองว่าฝ่ายความมั่นคง ได้แก่ ทหารให้ความคุ้มครองดูแลและรู้เห็นกับผู้ชุมนุม ในขณะที่ตำรวจปล่อยเกียรติว่างไม่ทำอะไรกับผู้ชุมนุม

จาตุรนต์ ฉายแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาในรัฐบาลยิ่งลักษณ์

“ความรุนแรงที่เกิดขึ้นมันก็ต้องถือว่ามีความที่เดียว ก็อาจจะไล่เลยกับการเคลื่อนไหวช่วงล้มรัฐบาลคุณสมัครหรือคุณสมชาย วงศ์สวัสดิ์ อันนี้มันก็มีเยอะกระทรวงมหาดไทย หรือกระทรวงนั้น กระทรวงนี้ พื้นที่ราชการกระทรวงสำคัญๆ หลายกระทรวงการ บุกเข้าไปในทำเนียบรัฐบาล บุกไปในทำเนียบรัฐบาล จนกระทั่งกรม. ต้องไปประชุมที่อื่นก็คือยึดทำเนียบด้วย ยึดกระทรวงมหาดไทยเป็นเดือนก็ถือว่าเป็นความรุนแรงที่มากที่สุดที่เดียว แต่ว่าก็เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ดูแลรักษาความปลอดภัยทั้งหลายก็ไม่สามารถจัดการได้ก็คือ ปล่อยให้เกียรติว่างหรือไมก็ได้ มีทั้งบางส่วนไป ช่วยคุ้มครองช่วยปกป้องไปที่ชุมนุมฝ่ายที่ใช้ความรุนแรงนั้นด้วย เจ้าหน้าที่ เช่น ทหาร ทหารเรือบางส่วน ทหารบางส่วนที่เข้าไปแต่งตั้งตัวอยู่ในผู้ชุมนุม”²⁰⁴

ในขณะที่แกนนำ กปปส. กลับเห็นในทิศทางตรงกันข้ามว่าการปิดล้อมสถานที่ราชการไม่ใช่เป็นการใช้ความรุนแรงทางการเมืองแต่เป็นการเชิญชวนข้าราชการให้ออกมาร่วมกับผู้ชุมนุม กปปส.

สาธิต วงศ์หนองเตย แกนนำ กปปส.

“กรณีผู้ชุมนุมไปปิดล้อมสถานที่ราชการ ต้องตีความคำว่าปิดล้อมก่อนคำว่าปิดล้อมนี้ไม่ได้แปลว่ายกกำลังไปบุกยึด คำว่าปิดล้อมตรงนี้เป็นภาษาพูดแต่ โดยข้อเท็จจริงชาวบ้านเขาไปจุดมุ่งหมายคือ ไปเชิญชวนข้าราชการออกมาร่วมกับประชาชน อย่างเช่นเขาบอกว่าไปปิดล้อมกระทรวงการคลัง ไม่ใช่หมายถึงไปปิดล้อมเป็นวันเป็นคืน พวกคุณให้ถอดข้าวอดน้ำไม่ให้ออกมาข้างนอกไม่ใช่ ไปถึงข้างหน้าเขาก็จะปราศรัยเรียกร้องว่าจะบอบทักซิณมีปัญหา พวกคุณเป็นข้าราชการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รับเงินจากภาษีอากรประชาชน ควรมาร่วมกับประชาชน หลายหน่วยงานนะครับที่ข้าราชการออกมาต้อนรับให้น้ำให้ทำ ให้ดอกไม้ หลายที่ที่มีการพูดคุยกันพอได้ถึงเวลาหนึ่งก็กลับ แต่มันอาจจะมึปัญหาในบางที่ เช่นที่ดีเอสไอ ซึ่งอันนั้นก็เป็นที่กรณีหนึ่ง แต่มันไม่ใช่เป็นการลักษณะบุกเข้าไปยึดสถานที่ เป็นลักษณะที่

²⁰³ “กปปส.ดาวกระจายสถานที่ราชการหลายจุด,” *POSTTODAY*, 24 กุมภาพันธ์ 2557, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, <https://www.posttoday.com/politic/news/279778>

²⁰⁴ จาตุรนต์ ฉายแสง, รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร, สัมภาษณ์โดย วรวัณณ์ ไรจน พล, 30 กรกฎาคม 2563

พอประตูเปิดแล้วจะมีคนเดินเข้าไปซึ่งคนเดินเข้าไปก็ไม่ได้ไปทำร้ายไปอะไร แต่ไปแสดงเจตนาว่าคุณอย่าเป็นคนรับใช้ของรัฐบาลที่ไม่ชอบธรรมสิ คุณต้องรับใช้ประชาชนอย่างนี้ เป็นต้น²⁰⁵

ทั้งนี้แกนนำ กปปส. ยืนยันว่าการเคลื่อนไหวของ กปปส. เป็นการเคลื่อนไหวอย่างสันติวิธี หิงหาเป็นการชุมนุมอย่างสงบ

สาธิต วงศ์หนองเตย แกนนำ กปปส

“.....มันมีหลายครั้งในประเทศไทยแต่ครั้งที่ใกล้เคียงก็คือ กรณีพันธมิตร กับมันมีของนปช. คือมันอาจจะมีความเหมือน ความต่างอยู่นะ ความเหมือนกันก็อาจจะเป็นการรวมตัวของมวลชน แต่ว่าความต่างก็คือ แกนนำมวลชนจะนำมวลชนไปในทิศทางไหน อย่างของนปช. ที่เกิดเหตุรุนแรงขึ้นมาเพราะในการปราศรัยของแกนนำมักจะมีการยั่วปลุกเร้าให้นำไปสู่การใช้ความรุนแรง เช่นเผาไปเลยพี่น้องผมรับผิดชอบหรืออะไรเหล่านี้ เป็นต้น แต่ในกปปส.เราก็จะย้ำว่าเราชุมนุมโดยสงบและสันติวิธีปราศจากอาวุธ เราเป็นผู้ชุมนุมที่เป็นพลเมืองดีเราจะไม่ทำผิดกฎหมายอันนี้ก็เป็นจุดต่าง²⁰⁶

ทั้งนี้ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ ก้องกีรติ รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการทางวิชาการ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เห็นต่างในทิศทางตรงกันข้ามว่ากลุ่ม กปปส. เป็นกลุ่มเคลื่อนไหวที่ไม่ได้ยึดมั่นตามแนวทางแบบสันติวิธี

“ ถ้าพูดถึงถ้าเขาเคลื่อนไหวอย่างสันติวิธีจริงๆ แล้วรัฐบาลก็ยอมรับการเจรจาอมรับข้อเสนอมันก็คลี่คลายไปได้ แต่ของไทยตอนนั้นตอนมีอบ กปปส.มันรุนแรงเพราะมันมี element ของความรุนแรงจากทั้งสองฝั่งก็คือ ฝั่งผู้ชุมนุมเอง ซึ่งผมบอกว่า ถ้าเราไปดูมือบกกปปส.ก็ไม่ได้ยึดมั่นตามแนวทางแบบสันติวิธีจริงๆ คุณสุเทพเองก็โดนวิจารณ์เยอะ กระทั่งฝ่ายเดียวกันก็ออกมาวิจารณ์ มี ดร. สมเกียรติ อ่อนวิมลที่บอกว่ามือบของคุณสุเทพมันไม่ใช่มือบหิงหา เพราะว่าคุณสุเทพเองไม่ได้เข้าใจหลักการนี้และก็ไม่ได้ยึดมั่น แกพูดเองว่ามันเป็นแค่เครื่องมือ เพราะถ้าสถานการณ์ไม่เอื้อให้ใช้สันติวิธีก็ไม่ใช้ ผมก็ได้คิดในคำปราศรัยของแกตั้งหลายอัน จะเห็นได้ว่าแกมองว่าความรุนแรงไม่ใช่เรื่องเสียหายถ้าใช้สันติวิธีไม่เวิร์กก็ต้องใช้กำลัง ฉะนั้นมันรวมถึงการมีกลุ่มการ์ดติดอาวุธ มือปืนป๊อบคอร์น ที่ภายหลังเราเห็นก็คือว่ากลุ่มผู้ชุมนุมเองก็มีการใช้กลไกความรุนแรงด้วยเป็นการต่อสู้ของตนเอง²⁰⁷

ทั้งนี้ประเด็นที่น่าสนใจคือบทบาทของกองทัพ ในการร่วมมือกับผู้ชุมนุมและบทบาทของกองทัพในการร่วมมือหรือไม่ร่วมมือกับรัฐบาล กล่าวคือ ถ้ารัฐบาลกับกองทัพอยู่ฝ่ายเดียวกัน รัฐบาลสามารถใช้ความรุนแรงปราบปรามผู้ชุมนุมได้ เพราะจะไม่มีกองกำลังไหนมายึดอำนาจรัฐบาล แต่ถ้ารัฐบาลกับ

²⁰⁵ สาธิต วงศ์หนองเตย, แกนนำ กปปส, สัมภาษณ์โดย วรวิทย์ ไรจนพล, 11 กรกฎาคม 2563

²⁰⁶ สาธิต วงศ์หนองเตย, แกนนำ กปปส., สัมภาษณ์โดย วรวิทย์ ไรจนพล, 11 กรกฎาคม 2563

²⁰⁷ ประจักษ์ ก้องกีรติ, รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการทางวิชาการ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สัมภาษณ์โดย วรวิทย์ ไรจนพล, 3 สิงหาคม 2563.

กองทัพอยู่คนละฝ่าย รัฐบาลก็ไม่กล้าใช้ความรุนแรงปราบปรามผู้ชุมนุมเพราะจะเปิดโอกาสให้กองทัพเข้ามายึดอำนาจรัฐบาล

พงศ์เทพ เทพกาญจนา รองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร มีมุมมองว่ากองทัพร่วมมือกับผู้ชุมนุม กปปส.

“กองทัพที่รัฐบาลตอนนั้นทำหน้าที่อยู่แต่ กองทัพพูดง่ายๆ ว่าต้องบอกว่าไปร่วมมือกับผู้ชุมนุมได้แน่นอน ยกตัวอย่างง่ายๆ ถ้ามองว่าการที่ผู้ชุมนุมจะสามารถยึดทำเนียบ เข้ามายึดสถานที่ราชการ ถ้ามองว่าตำรวจกับทางฝ่ายความมั่นคง ซึ่งโดยปกติคุณก็ต้องมีหน้าที่จัดการดำเนินการตามกฎหมายอยู่แล้ว ผมถาม ผบ.ตร.ผมถามว่าผู้ชุมนุมเข้าไปอยู่ในทำเนียบ ตำรวจไม่มีปัญญาเข้าไปจัดการจับผู้ชุมนุมมันผิดกฎหมายอยู่แล้ว ผบ.ตร.เขาบอกผมว่ายังงี้รู้ไหม เขาบอกว่าตำรวจเข้าไปได้ยังไงครับ เข้าไปถึงก็เจอเขายังกลับมันมีคนมีเครื่องแบบอยู่ข้างในทำเนียบ มันมีคนมีเครื่องแบบอยู่ข้างในทำเนียบ ขนาดที่ว่าเราเข้าไปประชุมคณะรัฐมนตรีกันในกองทัพอากาศในสถานที่ของกองทัพอากาศก็ยังไม่ปล่อยให้ผู้ชุมนุมเข้าไป ทำให้คณะรัฐมนตรีต้องย้ายหนีออกไป ถ้าไม่ร่วมมือจะเป็นไปได้อย่างไร คุณจะบุกเข้าไปสถานที่กองทัพอากาศได้อย่างไร ผู้ชุมนุมซึ่งมีแต่รถกระบะ คือบอกได้เลยว่ากองทัพรู้เห็นแน่นอนกับผู้ชุมนุมสมคบกันแน่นอน ถ้าไม่สมคบกันแน่นอนถามผู้ชุมนุมจะเดินทางไปบุกสถานที่ราชการ ยึดสถานที่ราชการ เข้าไปสถานที่ต่างๆได้อย่างไร”²⁰⁸

จาตุรนต์ ฉายแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้สะท้อนมุมมองของความสัมพันธ์ที่เป็นเนื้อเดียวกันของกองทัพกับรัฐบาล และการไม่กล้าดำเนินการของตำรวจ

“ความรุนแรงในการชุมนุมมันมีความรุนแรงต่อผู้ชุมนุมมันไม่มาก ไม่ชัดเจนที่เกิดขึ้นในปี 2552 2553 อันนี้ส่วนหนึ่งก็เป็นเพราะว่าพอการชุมนุมต่อต้านรัฐบาลมันเกิดขึ้นกับรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง มันจะเป็นเหมือนเป็นประเพณีปฏิบัติอย่างหนึ่ง คือถ้ารัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งที่ไม่ได้เป็นเนื้อเดียวกันไม่ได้เป็นพวกเดียวกันกับกองทัพและองค์กรอิสระและองค์กรที่มีอำนาจตามรัฐธรรมนูญ ก็กลัวที่จะเกิดความรุนแรง แล้วกลัวว่าจะเป็นเหตุให้ถูกใช้มาเป็นข้ออ้างในการรัฐประหารตามคำพูดที่มักจะมีการยกขึ้นมาว่าถ้ามีความรุนแรงเกิดขึ้นรัฐบาลต้องรับผิดชอบ

ปี 2553 รัฐบาลกับกองทัพเป็นเนื้อเดียวกันแล้วก็ได้รับการปกป้องจากกลไกทั้งกฎหมายตามรัฐธรรมนูญ เพราะฉะนั้นการดำเนินการปราบปรามก็มาจากกองทัพเป็นหลักซึ่งก็อำนวยความสะดวกโดยคนในรัฐบาลนั้นแหละ แต่ว่าเขาไม่กลัวว่าจะเป็นเหตุให้ไปสู่การยึดอำนาจ เขาใช้ความรุนแรงเข้าจัดการกับประชาชนที่ชุมนุมเพื่อจะหยุดมันและไม่กลัวว่าถ้ามีการเสียชีวิตแล้วจะนำไปสู่การยึดอำนาจเพราะมันไม่ยึดแน่ เนื่องจากผู้ที่ยึดอำนาจอยู่กับรัฐบาล แต่พอมาเป็นรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งก็ต้องระมัดระวัง

²⁰⁸ พงศ์เทพ เทพกาญจนา, รองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร, สัมภาษณ์โดย วรวัณณ์ ใจจนพล, 31 กรกฎาคม 2563

ไม่ใช่ระมัดระวังเท่าที่นั้นกลัวว่าจะเกิดความรุนแรงเกิดขึ้น**ความรุนแรงเป็นข้ออ้างในการรัฐประหาร**
กลไกของรัฐบาลก็ไม่ต้องการ

อย่างทหารเข้าไปช่วยป้องกันไม่ให้ตำรวจเข้าไปใกล้ด้วยซ้ำ ส่วนตำรวจก็ไม่กล้าไปลงมืออะไรมาก
เพราะว่าเดี๋ยวก็จะโดนแบบกรณีก่อนหน้านั้นที่ถูกดำเนินคดีอยู่ในสมัยรัฐบาลแถวๆ คุณสมัครคุณสมชาย
อะไรอย่างนี้ ผู้บัญชาการตำรวจก็ถูกดำเนินคดีอยู่ในฐานที่ไปสั่งปราบการชุมนุม เพราะฉะนั้นตำรวจก็ไม่
ค่อยกล้าอยู่แล้ว **ตำรวจซึ่งอาจจะไม่ได้วางตัวเป็นผู้ต่อต้านรัฐบาลแต่ก็ไม่กล้าดำเนินการอะไรมาก**
อยู่แล้ว²⁰⁹

กล่าวโดยสรุป หากความรุนแรงทางการเมือง หมายถึง การใช้การกระทำโดยปัจเจกบุคคล และ/
หรือ การใช้การกระทำรวมหมู่ (collective action) ที่เกี่ยวข้องกับการใช้กำลังทางกายภาพในการทำลาย
ล้างปรักษ์เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายทางการเมือง โดยมีเป้าหมายหรือแรงจูงใจทางการเมือง

รูปแบบความรุนแรงทางการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงวิกฤติการณ์ทางการเมือง พ.ศ. 2556 - พ.ศ.
2557 คือ การประท้วง (protest) ที่เป็นการกระทำรวมหมู่ (collective action) ที่มี“ร่างพระราชบัญญัติ
โทษกรรม” เป็นประเด็นความขัดแย้งทางการเมืองที่เป็นชนวนของการประท้วงเคลื่อนไหวทางการเมือง
จากการประท้วงต่อต้านร่างพระราชบัญญัติโทษกรรมขยายขอบข่ายเป็นการประท้วงต่อต้านรัฐบาลและ
ระบอบทักษิณ ซึ่งถือได้ว่าเป็นเป้าหมายหรือแรงจูงใจทางการเมืองของกลุ่มผู้ประท้วงที่เคลื่อนไหวในนาม
กปปส. และแนวร่วม

ลักษณะความรุนแรงทางการเมืองที่ปรากฏในช่วงวิกฤติการณ์ทางการเมือง พ.ศ. 2556 - พ.ศ.
2557 แบ่งออกได้เป็น 1) ความรุนแรงทางการเมืองที่ กปปส. และแนวร่วมเป็นฝ่ายถูกใช้ความรุนแรง โดย
ใช้การยิง และการประหารที่ไม่สามารถระบุผู้กระทำกรทำได้ 2) ความรุนแรงทางการเมืองที่เป็นการปะทะ
กันระหว่าง กปปส.และแนวร่วม กับ เจ้าหน้าที่รัฐ 3) ความรุนแรงทางการเมืองที่เป็นการปะทะกันระหว่าง
กปปส.และแนวร่วม กับ นปช. 4) ความรุนแรงทางการเมืองที่ กปปส.และแนวร่วม ปิดล้อมหน่วยเลือกตั้ง
5) ความรุนแรงทางการเมืองที่เกิดความรุนแรงทางการเมืองที่กปปส.และแนวร่วมปิดล้อมสถานที่ราชการ

ทั้งนี้ความรุนแรงทางการเมืองในลักษณะที่ 1- 4 มีการใช้กำลังทางกายภาพ ไม่ว่าจะเป็น การยิง
การประหาร การใช้แก๊สน้ำตา เป็นต้น ทำให้มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต ซึ่งในท้ายที่สุดความรุนแรงทาง
การเมืองที่เกิดขึ้นก็ได้กลายเป็นเงื่อนไขที่เปิดโอกาสให้ทหารเข้ามามีอำนาจในเวลาต่อมา

²⁰⁹ จาตุรนต์ ฉายแสง, รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร, สัมภาษณ์โดย วรวิทย์ ใจจน
พล, 30 กรกฎาคม 2563